

Gençlerle Irkçılık ve Görünmez Irkçılık Konusunda Çalışma Kılavuzu

Yazarlar:

Aga Byrczek

Carlo Andorlini

Dariusz Grzemny

Silvia Volpi

Stefania Zamparelli

Tea Stanic

Vladislav Petkov

Çeviri: Transgate Çeviri

Bu kılavuz Constellations (Takımyıldızları) başlığıyla “Stand Together Against Racism - STAR” (İrkçılığa Birlikte Karşı Durun) projesi ortakları tarafından üretilmiş ve Avrupa Birliği Erasmus + Programı tarafından ortak olarak finanse edilmiştir. Avrupa Komisyonu'nun bu yayının üretimine verdiği destek, içeriğini onayladığı anlamına gelmez ve burada yer alan bilgiler yalnızca yazarların görüşlerini yansıtır. İçeriklerin herhangi bir şekilde kullanılmasından Komisyon sorumlu tutulamaz.

Bu kılavuzun Türkçe çevirisinden Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi - BoMoVu Derneği sorumludur. STAR projesindeki ortaklar ve bu kılavuzun yazarları kılavuzun Türkçe versiyonu üzerinde hiçbir kontrole sahip değildir ve bu nedenle kalitesinden veya içeriğinden sorumlu tutulamazlar.

This manual is produced by “Stand Together Against Racism - STAR” Project partners and co-funded by the Erasmus + Programme of the European Union. The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Network of Sports and Body Movement for Vulnerable Groups – BoMoVu association is responsible for the translation of this manual into Turkish. The partners within the STAR project and the authors of this manual have no control over the Turkish version of the manual and therefore cannot be held responsible for its quality or content.

BoMoVu'nun Önsözü

Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi Derneği – BoMoVu derneği olarak 2019'dan bu yana üzerine çalıştığımız ırkçılık konusunu eleştirel bir açıdan irdeleyerek Türkiye'de tabu olan bu konuyu tartışılabilir hale getirmeye, halihazırdaki mağduriyetleri görünür kılmaya çalışıyoruz.

İrkçılık, sürekli değişen ve farklı ideolojik zeminler inşa eden bir ayrımcılık tipi. Doğrudan ve en kaba hallerinin yanı sıra, günümüzde artık, sessiz ve gizli duygulara sızan bir ırkçılıktan da bahsedebiliriz. Bu görünmez ırkçılığı bilhassa tehlikeli buluyor, dünyada bu konuda çalışan birçok dernek gibi biz de oluşan sorunları görünür kılmak ve tekrarlamasını engellemek için çalışmalar yürütüyoruz.

Elinizde tuttuğunuz gençler ile çalışanlara yönelik bu kaynak, ırkçılığı görünür kılmayı ve adalet talebiyle karşı gelinebilir hale getirmeyi hedefleyen bir kaynaktır.

Bu değerli kaynağı, Türkiye'deki herkesin erişimine açmak amacıyla İrkçılık Karşıtı Pedagoji projemiz kapsamında Türkçe'ye çevirdik ve yayınladık.

Bu kaynağı geliştirmiş olan STAR ekibine minnetlerimizi sunuyor, proje destekçilerimiz Sivil Toplum için Destek Vakfı (STDV) ve Latro Kimya'ya teşekkürlerimizi iletiyoruz.

İÇİNDEKİLER

7	GİRİŞ
15	KONULAR
15	Kalıpyargı ve önyargılar
22	Nefret söylemi
31	Görünmez ırkçılık ve Mikro-saldırganlıklar
38	İrkçılık ve iktidar
44	İrkçılık ve duygular
50	İyi Davranma
55	ARAÇLAR
56	Etkinlikler
57	Bingo
59	Kedi ve fare
61	Karo
63	Dört köşe, dört duygu
65	İyilik Posta Kutusu
66	İyilik Çevrimiçi
67	İyi Davranma
69	Ne kadar ileri gidersiniz?
74	Masum resimler, masum sözcükler
79	Yaşamımdaki görünmez ırkçılık
80	Bu bir mikro-saldırganlık mı?
86	Sandalye kapmaca
89	Başka davranma?
93	Pembe üçgen
94	İktidar ve şekerler
96	İrkçılık piramidi
99	Devinim halinde ırkçılık
100	İrkçılık mı değil mi?
102	Gör
103	Ağ
110	Bil bakalım kim?
114	YAKLAŞIMLAR
114	Topluluk çalışması
125	Akran eğitimi
132	İrkçılık karşıtlığını ana akımlaştırma
138	Azınlıkları güçlendirme ve dahil etme
144	SÖZLÜKÇE

GİRİŞ

Karanlıkta parıldamak

İnsan hakları dünyanın gelişiminde merkezi bir kavram haline geldiğinden, eşitliğe doğru açık bir hareketin mevcut olduğuna ve bu noktaya ulaşmanın, zaman zaman yavaş olsa da kaçınılmaz olduğuna dair ortak bir iyimserlik vardı. Bu artık geçerli değil. Milliyetçi siyasi hareketlerin Avrupa'da ve dünyada ivme kazanmasıyla, herkes için insan hakları vaadi —İkinci Dünya Savaşı'nın dehşetinden sonra hepimizin tartışılmaz olduğunu düşündüğümüz bu vaat— sorgulandı. Yine, kolay anlatıları ve hoşnutsuzluk ekip biçme yeteneği ile nefret siyaseti, gençler de dahil olmak üzere destek kazandı ve durum, etnik azınlıklar, göçmenler, beyaz olmayanlar, LGBTİ bireyler, kadınlar gibi en savunmasız olanların aleyhine döndü. Bu grupların toplumsal olarak tümüyle kapsanma süreci tehdit altına girmekle kalmadı, aynı zamanda bazı ülkeler, ırkçılık ile diğer hoşgörüsüzlük biçimlerine dair politikalarda küçülme ve üstelik bunların yapısal sorunlarını ele almada başarısızlık gösteriyor. Geleneksel ırkçılık biçimleri giderek daha fazla göz ardı edilirken, çevrimiçi nefret söylemi gibi yeni ırkçı tezahürler, sanal dünyanın yepyeni bir boyutunda tırmanışa geçiyor.

Gençlik çalışmaları geleneksel olarak kültürlerarası diyalog, insan hakları, kapsayıcılık ve ırkçılık karşıtlığı gibi konularla bağlantılı olsa da çabaların yeterli olmadığını söylemek doğru olur. Gençlik çalışmaları genellikle hoşgörü hakkında yüzeysel sloganlara ve ırkçılığın aşırı tezahürlerini kınamaya odaklanmıştır. Yani ırkçılığın toplumlarımıza derinden gömülü olduğunu, kültürlerimizde, politikalarımızda ve uygulamalarımızda ne kadar yaygın olduğunu ve gerçekten kapsamlı bir ırkçılık karşıtı zihniyet yaratmak için kendimiz ve hedef grubumuzla birlikte çalışma ihtiyacını hem anlamayı hem de bunların yapısını sökmeyi başaramamıştır. ırkçılığın iktidarla nasıl ilişkili olduğu, ırkçılığa bağlı olan duygusal yükü nasıl başa çıkılacağı, alternatif olarak hangi düşünce ve davranış biçimlerinin sunulabileceği (örneğin, iyi davranma) gözden kaçırıldı. Ayrıca, ırkçılık ve hoşgörüsüzlük hakkındaki konuşmalar, sıklıkla, buna en fazla maruz kalan insanların sesi olmadan yapıldı.

Bu kılavuz, boşluklardan bazılarını doldurmaya ve bu ihtiyaçlardan bazılarını cevap vermeye yöneliktir. Kılavuz, uzmanları, gönüllüleri ve akran gençleri, gençlerle ırkçılık konusunda çalışmaya daha iyi

hazırlamak, onlara hem kapsamlı bir kavramsal çerçeve hem de somut eğitim araçları vermek için geliştirilmiştir. İrkçi düşünce biçimlerinin yalnızca topluluklar üzerinde soykırım veya bireyler üzerinde nefret suçları gibi aşırı şiddet eylemleri üretmediğinin, aynı zamanda gündelik yaşamımızda ırksal mikro-saldırganlıklar biçiminde ezici bir varlığa sahip olduğunun anlaşılmasına merkezi bir yer verilmiştir. Çok yaygın, sık ve normalleştirilmiş olan bu mikro-saldırganlıklar, görünmez ırkçılık olarak adlandırdığımız ve bu kılavuzun büyük bölümünün adandığı konudur. Görünmez ırkçılığı keşfetmek, ırkçılıkla ilgili sorunun büyüklüğünü, toplumlarımızda yerleşik olduğu seviyeleri, azınlıklar üzerindeki zararlı sonuçlarını ve onu ortadan kaldırmak için önleyici tedbirlere duyulan ihtiyacı görmemizi sağlar.

Bu kılavuz kimler için?

Bu kılavuz öncelikle gençlerle öğrenme süreçleri ve etkinlikler planlayan ve kolaylaştıran uzmanlar için geliştirilmiştir. Bu uzmanlar, ırkçılık konusunda olağan etkinlikler veya belirli eğitim süreçleri çerçevesinde sürekli olarak çalışmak için yeri ve zamanı olan çalıştırıcıları, kolaylaştırıcıları, eğitimcileri ve gençlik çalışanlarını içermektedir. Sunulan araçlar örgün olmayan (yaygın) eğitim ilkelerine dayanmaktadır, ancak birçoğu örgün eğitim sistemi çerçevesinde kolaylıkla kullanılabilir. Kılavuzu geliştirirken, gençler için kullanıma hazır pratik eğitim araçları sağlama ihtiyacına cevap vermeye çalıştık. Bununla birlikte, bu uzmanların ırkçılık konusunda çalışmaları için kapsamlı bir teorik arka plan sağlamaya da çalıştık. Gençlik çalışmasında, uygun metodolojilerle donatıldığında bir kolaylaştırıcının bilgi verdiği bütün konularda (bilgi grup içinde yapılandırıldığı için) derin bir anlayışa sahip olması gerekmediği fikriyle karşılaşılabilse de biz buna inanmıyoruz, özellikle ırkçılık söz konusu olduğunda. Tam tersine, ırkçılıkla (ve görünmez ırkçılıkla) mücadele etmek için, sorunun karmaşıklığını ve bağlantılı olduğu kavramları önceden anlamak gerekir ki böylece anlamlı ve kapsamlı bir öğrenme ve eylem süreci planlanıp uygulanabilsin. Eş deyişle kılavuz hem ırkçılık konusu hakkında önceden bilgi ve anlayışa sahip uzmanlar hem de çalışmak için yeterince hazırlıklı olmayanlar için uygundur.

Bu kılavuzda, bazıları soyut veya karmaşık olabilen birçok kavramı ele alırken, bunu kullanıcı dostu bir şekilde yapmaya çalıştık. Kılavuzdaki konular ve yaklaşımlar hakkındaki metinler, genellikle örnekler,

vakalar ve metaforlarla doludur. Böylece gençlerin kendileri, özellikle de akranlarıyla ırkçılık konusunda çalışmak isteyen liderler ve akran eğitimcileri için kılavuzla ilişki kurmanın kolaylaşacağını umuyoruz.

Son olarak, bu kılavuz ırkçılığa yaklaşımda bazı yeni fikirler ve yollar ortaya koyduğundan, sadece uygulayıcılara değil, aynı zamanda konuyla ilgili, gençlik çalışması, eğitim ve öğretiminde ele alınacak yeni eğilimler oluşturmada rolleri olabilecek uzmanlara, politika yapıcılara ve karar vericilere de ulaşacağını umuyoruz. Onlar için, bu kılavuzun içeriğinin boşluktan doğmadığını, yaz kampları, okul atölyeleri ve dört Avrupa ülkesindeki topluluk toplantıları aracılığıyla binlerce gençle yapılan kapsamlı testler ve pratik çalışmaların bir sonucu olduğunu belirtmek önemlidir. Bu nedenle bu kılavuz kanıtla dayalıdır ve gençlerle ırkçılığın daha derin ve daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasında etkili olduğunu bildiğimiz kavram ve araçları ortaya koymaktadır.

Bu kılavuz nasıl kullanılmalı?

Bu kılavuz, üç temel bölüm olarak inşa edilmiştir.

1. *Bölüm* olan *KONULAR*'da, gençlerle çalışırken ırkçılığı keşfetmekle el ele gitmesi gerektiğine inandığımız ana kavramlara genel bir bakış sunmaya çalışıyoruz. Bu bölüm, kılavuzun kullanıcılarını, gençlerle birlikte yapmayı planladıkları herhangi bir sürece iyi bir şekilde hazırlamak amacıyla ayrıntılı olarak incelenen altı konuyu içermektedir. Bu konulardan bazıları geleneksel olarak ırkçılık söz konusu olduğunda araştırılan konulardır (örn. Kalıpyargılar ve önyargılar, Nefret söylemi), diğerleri ise nispeten yenidir (Duygusal farkındalık, İktidar ilişkileri ve İyi davranma). Bu kılavuzun herhangi bir kullanıcısının, görünmez ırkçılığın ne olduğu sorusunun kalbine giden "Görünmez ırkçılık ve mikro-saldırganlık" hakkındaki alt bölümü okumasını özellikle tavsiye ederiz. Bu kavramı anlamak, bu kılavuzdaki eğitim etkinliklerinin çoğunu planlamak ve uygulamak açısından son derece önemli olacaktır.

2. *Bölüm*, bir uygulayıcının bunları kullanmasını mümkün olduğunca kolaylaştıracak şekilde geliştirilmiş bir dizi pratik eğitim etkinliğinden (aracından) oluşmaktadır. Araçlar alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir ve her birinin, 1. Bölüm'de incelenen konularla ilişkilendirilmesine dair kullanımı kolay bir tablo görünümünde genel bir bakış

sunulmaktadır. Bir aracın nasıl sunulduğuna ilişkin geleneksel unsurların birçoğunu (konular, gerekli malzemeler, adım adım işleyiş ve bilgilendirme soruları) tutsak da, genellikle diğer kılavuzlarda ve araç setlerinde görülen birçok unsuru dışarıda bıraktık: Örneğin grup büyüklüğü, gerekli zaman, öğrenme hedefleri. Deneyimlerimize göre bu göstergeler her zaman öznel olduğu ve kolaylaştırma stiline veya eğitmenlerin yeterliliklerine, ayrıca belirli bir bağlama ve kültürel ortama bağlı olduğu için böyle yaptık. Deneyimlerimize göre, aynı etkinlik (okul müfredat kısıtlamaları nedeniyle) 30 dakikada veya bir yaz kampı sırasında bir buçuk saatte yapılabilir. Elbette, ikincisinin öğrenme etkisi çok daha büyük olacaktır, fakat bu, ilkinin yararsız olduğu anlamına gelmez. Başka bir deyişle, daha az gereksinim ve çerçeve sağlayarak, eğitmenlere ve kolaylaştırıcılara kendi ihtiyaçlarına cevap verecek araçları seçme konusunda özgürlük vermeyi umuyoruz. Aynı nedenle, araçların belirli bir sıralamasını önermedik, bunun yerine, birlikte çalıştıkları gençlerin ihtiyacını mümkün olan en iyi şekilde karşılayacak bir dizi araç ve kaynak edinmeleri için kullanıcıya tek tek araçlar ve kaynaklar sağlamaya çalıştık. Elbette bu, kılavuzun kullanıcısı açısından gelişmiş eğitim ve kolaylaştırma yetkinlikleri gerektiriyor ve bu bizim burada karşılamadığımız bir ihtiyaç. Bununla birlikte, yeni başlayanlar için www.youth-mooc.eu (İngilizce) adresinde, bu yetkinlik eğitiminin, temposunu kendiniz belirlediğiniz bir versiyonunu ücretsiz olarak sunan "Make It Visible" [Görünür Kılın] çevrimiçi eğitimimizi önerebiliriz.

3. Bölüm, *YAKLAŞIMLAR*'da, ırkçılık konusunda gençlerle çalışmanızı geliştirmenin bazı çapraz ve ekstra değerli yolları hakkında daha fazla bilgi edinebilirsiniz. Örneğin: bir topluluk katılım süreci çerçevesinde öğrenme süreçlerinizi nasıl planlayabileceğinizi ve bu süreci, ırkçılık karşıtlığını teşvik etmek için nasıl kullanabileceğinizi; gençleri akran eğitimcileri olmaya nasıl hazırlayacağınızı ve diğer gençlerle birlikte ırkçılık hakkında öğrenmeyi nasıl kolaylaştıracağınızı; azınlık gruplarından gençleri ırkçılık karşıtı eğitim ve kampanya etkinliklerinize nasıl dahil edeceğinizi ve güçlendireceğinizi; ırkçılık karşıtlığı eğitim sürecinizle sınırlı olmadığından, kuruluşunuza ve onun tüm etkinliklerine iyice yerleştiğinden nasıl emin olacağınızı... Bunların hepsi deneyime dayanmaktadır ve ırkçılık karşıtı girişimlerimizi daha geniş bir bağlama oturtmaktadır.

STAR projesi

Bu kılavuz, 2017-2020 döneminde, Erasmus+ programının mali desteğiyle İspanya, İtalya, Polonya ve Bulgaristan'da uygulanan "Stand Together Against Racism - STAR" [İrkçılığa Birlikte Karşı Durun] adlı uzun vadeli uluslararası bir girişim kapsamında hazırlanmıştır.

Proje, bu dört ülkeden partnerlerin ırkçılık konusunda gençlerle çalışırken en iyi uygulamalarını paylaşmalarına ve görünmez ırkçılık fikrini öne sürmelerine olanak sağladı. Ayrıca, dört kuruluşun birlikte bir dizi eğitim aracı oluşturmasına ve bunları sekiz yaz kampı, 500'den fazla okul atölyesi ve 80 topluluk toplantısı çerçevesinde binlerce gençle doğrudan etkileşim içinde kullanmasına izin verdi. Bu kılavuz, büyük ölçüde yerel düzeydeki bu deneyime dayanmaktadır.

STAR projesi aynı zamanda başarılarını akran kuruluşları, gençlerle çalışan uzmanlar ve Avrupa'daki politika yapımcılar arasında yayarak büyütmeyi amaçlamaktadır. Bunu başarmak için, Takımyıldızı kılavuzunu yayınlamanın yanı sıra, bir Kitleli Açık Çevrimiçi Kurs (www.youth-mooc.eu adresinde mevcuttur) oluşturduk, topluluklarımızda bir dizi yaygınlaştırma etkinliği ile eğitimi düzenledik ve gençlerin ırkçılık ile görünmez ırkçılık sorunlarıyla mücadele ettiği daha fazla ve daha iyi süreçler için çağrı yapmak üzere savunuculuk kampanyası başlattık. www.invisible-racism.eu adresinde tematik bir websitesini ve Facebook (<https://www.facebook.com/STARprojectKA3/>) ve Instagram'da ([@invisibleracism](https://www.instagram.com/invisibleracism)) sosyal medya hesaplarını yürütüyoruz.

Partnerler

STAR projesi, aşağıdaki partnerler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Cazalla Intercultural
İspanya

Website:

<http://cazalla-intercultural.org/>

Facebook:

www.facebook.com/cazalla.intercultural/

Association for Children and Young People SZANSA
Polanya

Website:

<https://szansa.glogow.pl/>

Facebook:

www.facebook.com/SzansaGlogow/

Human Rights Education Network (REDU)
İtalya

Website:

www.educareaidirittiumani.net

Facebook:

www.facebook.com/REDUReteEducareaiDirittiumani/

Pro European Network
Bulgaristan

Website:

www.proeuropean.net

Facebook:

www.facebook.com/penetwork/

Çeviri

Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi Derneği – BoMoVu derneği sadece kaynağın Türkçe'ye çevrilmesinde rol almıştır. BoMoVu derneği STAR projesi partnerlerinden biri değildir.

Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi Derneği - BoMoVu
Türkiye

Website:

www.bomovu.org

Facebook:

www.facebook.com/bomovu

Sivil Toplum için Destek Vakfı

Türkiye

Website:

<https://siviltoplumdestek.org/>

Latro Kimya

Türkiye

Website:

<https://latro.com.tr/>

KONULAR

Kalıpyargılar (stereotipler) ve önyargılar

Önyargılarının farkında olan ve onlardan utanan insanlar, onları yok etmede epey yol almış demektir.

Gordon Allport

Kalıpyargılar bizi kuşatır ve hayatımızın neredeyse her dakikasında kafamızın içindedir. Kötü bir şey mi? Şart değil. Onlar sayesinde daha hızlı karar veririz, nesnelere veya insanları daha kolay tanırız ve bir şeyin bizim için iyi mi yoksa kötü mü olduğunu anlayabiliriz. Uzun bir sapa sabitlenmiş, çelikten yapılmış ağırlıklı bir “baş”tan oluşan bir şey gördüğünüzde, onun bir çekiç olduğunu söyleyebilirsiniz. Geceleri bir parkın içinden tek başınıza eve yürürken ve karşı yönden gelen bir grup insan gördüğünüzde, genellikle her ihtimale karşı etrafınızda size yardımcı olacak başka insanları aramaya çalışırsınız. Ama diğer durumları hayal edin: ayak bileğinizi burktunuz ve hastanedeki acil servise gitmeniz gerekti. Ne yazık ki doktoru beklemeniz gerekiyor. Bekleme odası insanlarla dolu ve boş olan tek yer yakasında karanfil olan bir adamın yanı ve o adam Roman olabileceği için onun yanına oturmamaya karar verdiniz. Pekala, bu, kalıpyargılara dayanan mikro-saldırganlık veya “görünmez ırkçılık” (bazen “ince ırkçılık”) dediğimiz şeydir.

Ne nedir?

Sosyal bilimlerde kalıpyargılar, farklı insan gruplarının belirli bilişsel temsilleridir. Kalıpyargılar genellikle son derece dayanıklıdır ve değişmeye meyilli değildir. Bu bilişsel temsiller son derece genelleştirilmiş ve indirgeyicidir, gerçekliği basitleştirir. Bütün bunlar güçlü değerlendirici duygularla bağlantılıdır (bu iyi, bu kötü).

Bütün kalıpyargılar aynı değildir. Kalıpyargılaştırılmış gruplardan bazıları işe yaramaz kabul edilir (örneğin yaşlılar), bazıları tehditkâr olarak görülür (örneğin bazı ulusal veya etnik azınlıklar), bazıları “tatlı” olarak görülür (örneğin kadınlar), bazıları soğuk ve insanlık dışıdır.

şıdır (örneğin zengin insanlar) ve bazıları iğrenç kabul edilir (örneğin LGBT bireyler). 2002’de Susan Fiske ve meslektaşları, bütün kalıpyargıların iki ana içerik boyutunda oluştuğunu varsayan Kalıpyargılar İçerik Modeli’ni (KİM) [Stereotypes Content Model (SCM)] geliştirdi: sıcaklık ve yetkinlik. Bunlar, bireylerin ve grupların değerlendirildiği iki boyuttur. Sıcaklık, birinin güvenilirliğiyle ve aynı zamanda bir kişinin başka bir kişiye yönelik niyetleriyle ilgilidir. Sıcak (güven ve bağlantı duygusu) ya da soğuk (güvensizlik ve bağlantısızlık) olabilir. Yetkinlik, birinin yeterlikleriyle ilgilidir —birisi yeterli algılandığında hayranlıkla (ama bazen de kıskançlıkla) ilgili duygular ortaya çıkar ve biri yetersiz görüldüğünde, reddedilme veya iğrenme duyguları ortaya çıkabilir. Örneğin, yoksul insanlar yetkinsizlikleri (zayıf eğitim) nedeniyle durumlarından (kaynak eksikliği) sorumlu tutulabilirken, yoksulluğu etkileyen diğer etkenler (söz gelimi: ekonomik adaletsizlik, hastalık veya bir partnerin kaybı nedeniyle gelir kaybı) tümünden ihmal edilebilir. Bu boyutlardan birindeki düşük veya yüksek puanın, başka bir boyuttaki yüksek veya düşük puanla birleştirilebileceği kaydedilmelidir. Modelin yazarları, farklı kalıpyargıları ve bunlarla ilgili duyguları açıklamak için (aşağıda sunulan) bir şema öne sürmüştür.

		YETKİNLİK	
		Yüksek	Düşük
SICAKLIK	Yüksek/ sıcak	Takdir Homojen olarak olumlu kalıpyargılar örneğin orta sınıf, küçük grup, yakın müttefikler	Acıma Babacan kalıpyargılar örneğin ev hanımları, yaşlılar, engelli insanlar
	Düşük/ soğuk	Kıskançlık Kıskanç kalıpyargılar örneğin Yahudiler, zenginler, Japon halkı	Aşağılama Aşağılayıcı kalıpyargılar (homojen olarak olumsuz kalıpyargılar) örneğin yoksullar, evsizler, sosyal yardım alanlar

Kalıpyargı İçerik Modeli (KİM)

Bu elbette kalıpyargıların içeriğini açıklama imkânlarından biridir. Bu içerik daima, kalıpyargıları kullanan kişilerde ortaya çıkan duygular ve ardından gelen tutum ve davranışlarla ilgilidir. Duygular tabloda belirtilmiştir. Kalıpyargılar önyargılara (tutumlara) yol açar ve ardından bunlar da ayrımcılığa veya şiddete (davranışlara) yol açabilir.

Kalıpyargıların çoğunu —aile, okul, iş, arkadaşlar gibi— sosyal çevremizden öğreniriz. Bunlar aynı zamanda kültürde (filmlerde, ders kitaplarında, reklamlarda) yeniden üretilir. Dil, kalıpyargıların aktarılmasında ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynar (“diğerlerini” tanımlamak için olumsuz terimler ve özdeşleştiğimiz grubu tanımlamak için olumlu terimler kullanmak).

Kalıpyargılar zamanla gelişebilir ve bazı insan gruplarına yönelik önyargılara, yani kontrol edilmemiş, genelleştirilmiş ve kalıntı bilgilere dayalı tutumlara dönüşebilir. Önyargıların birçok türü vardır, örneğin:

- İtici [*aversive*] — duygusal düzeyde korku, endişe, tikslenme veya tehlike hissi gibi duygularla bağlantılıdır. Davranışsal düzeyde, genellikle bazı insanlardan veya insan gruplarından kaçınmaya yol açar.
- Hakimiyet fikrine dayanan — duygusal olarak genellikle saldırganlığa yol açan üstünlük duygusuyla bağlantılıdır.
- İçsel olarak çelişkili — ikircikli duygularla bağlantılı: aynı anda hem itilme hem de hayranlık hissedebiliriz. Lâkin sonuçta, kendimizi bu gibi durumlarda daha iyi insanlar olarak görürüz. Davranışsal düzeyde bu tür bir önyargı, sevmediğimiz insanlarla aramızdaki mesafeyi korumamıza yol açar.
- Sınırdaki [*borderline*] önyargılar — bu kategori, sınıflandırılması kolay olmayan bütün davranışları içerir, örneğin: bunlar peşin hükümlere (örneğin kızlar için pembe, erkekler için mavi giysiler alırız) veya şu gibi görüşlere dayalı olabilir: eğer insanlar onlardan nefret ediyorsa, bunun anlamı onların nefret edilmeyi hak ettikleridir vs...

Kalıpyargılara ve önyargılara sahip olmamızın birçok sebebi bulunur. Makro ölçekte bunlar kültürel, tarihsel, toplumsal veya ekonomik etkenlerin sonucudur. Psikolojik olarak, kategorileştirme (benzer nesnelere gruplama, etiketleme) sürecinden gelirler, konformizmin hüsrânının sonucu olabilirler ya da bazı durumlarda belirli kişilik özelliklerinin ifadeleridir.

Önyargılı kişilik?

Hiç kimse ırkçı doğmaz — bunu kaç kez duydunuz? Bunun doğru olduğuna kuvvetle inanıyoruz: ırkçılık, sosyalleşme sürecinde öğrenilir ve sosyal bilimler farklı kişilik özellikleri hakkında bazı açıklamalar getirirse de kişiliğin de yaşam boyu geliştiğini ve bu gelişimi etkileyen birçok etken olduğunu hatırlamalıyız: biyolojik, kültürel, sosyal veya ailevi etkenler — yani kişilik sonuçta, doğa ve kültürün bir karışımıdır.

Peki, sosyal bilim ırkçılık ve kişilik hakkında ne diyor? Bazı insanların neden diğerlerinden daha önyargılı olduğunu anlamamıza yardımcı olabilecek iki teoriden bahsetmek istiyoruz.

Theodor Adorno tarafından geliştirilen **otoriter kişilik** teorisi, faşizm ve etnomerkezciliğin kitlesel cazibesini açıklayan bir yirminci yüzyıl ortası teoridir. Otoriter kişiliğe sahip bir kişi, iktidara karşı çok kuvvetli bir saygı duyar ve genellikle muhafazakar değerleri desteklemekle el ele giden son derece hiyerarşik bir dünya görüşüne sahiptir. Adorno'ya göre böyle bir kişi, kendi üzerine düşünmekten yoksundur ve zayıflığa tahammül etmez. Otoriter kişiliğe sahip bir kişi, geleneksel düşünceye katılmayanlara veya farklı olanlara yönelik saldırganlığın haklı olduğuna inanır. Ayrıca basit cevaplara ve polemiklere de inanır: örneğin, medya hepimizi kontrol ediyor ya da bütün sorunlarımızın kaynağı bugünlerdeki ahlâk kaybımız vb... Adorno ve araştırmadaki meslektaşları, F-ölçeği (F, Faşistin kısaltmasıdır) denen, bir dizi ağırlıklandırılmış soruya verilen yanıtların değerlendirilmesiyle faşist eğilimleri ölçme iddiasında olan bir ölçek geliştirdiler.

Adorno'nunkine epey benzeyen başka bir teori, Amerikalılar arasında var olan ırksal önyargıların nedenini açıklamaya çalışan Amerikalı bir sosyal psikolog olan Milton Rokeach tarafından geliştirildi. Rokeach, **dogmatik kişilik** kavramını ortaya attı. Bu tür kişiliğe sahip insanlar, genellikle kendi içinde çelişkili olan yalıtılmış görüş ve fikir gruplarına sahiptir, ancak bu tür insanlar bu gerçeği kabul etmezler. Genellikle kendi görüşlerini diğer insanların görüşlerinden tamamen farklı görme eğilimindedirler, nadiren benzerlikler görürler. "Kendi halkına" saygı gösterirler ve yabancı olan her şey bir tehdit kaynağı oluşturur. Dogmatik kişilik, otoriter kişiliğin aksine ideolojik bir katmana sahip değildir.

Her iki teori de eleştirildi, ancak bu, bilim dünyasında yeni bir şey değil. Son zamanlarda ırkçılığın doğuştan gelebileceğini gösteren

yeni bir çalışma geliştirildi. New York Üniversitesi'nden psikolog ve nörobilimci Dr. Elizabeth Phelps tarafından yönetilen araştırmacılar, farklı ırk gruplarından insanlar arasındaki etkileşimlerin bilinçli benliklerimiz tarafından hiç bilinmeyen reaksiyonları tetiklediğini gösteren fonksiyonel manyetik rezonans görüntüleme beyin taramaları yaptılar. Lâkin bu, doğuştan ırkçı olduğumuz ve bu konuda hiçbir şey yapamayacağımız anlamına gelmez. Bu araştırmanın sonuçları, sahip olduğumuz kalıpyargılar ve önyargılar hakkındaki mevcut açıklamalara yalnızca bir unsur daha ekler ve biyolojik süreçlerimiz üzerindeki kültürel etki asla göz ardı edilemez.

Kalıpyargılar ve önyargılar niçin tehlikeli olabilir?

Kalıpyargılar sadece gerçeği basitleştirmekle kalmaz, önyargılara neden olduğunda diğer insanlar için zararlı veya ölümcül eylemlere yol açabilir. Amerikalı psikolog Gordon Allport, araştırmasına dayanarak, bir toplumdaki önyargının tezahürünü ölçen bir ölçek geliştirdi. Ölçek, ürettikleri artan zarara göre sıralanan 5 önyargı aşaması içerir. Ölçek genellikle aşağıda gösterildiği gibi bir piramit biçiminde sunulur:

Allport'un Önyargı Ölçeği 1954

Allport'a göre, kalıpyargı ve önyargılar, önce aşağılayıcı bir şekilde veya nefret söylemi şeklinde ifade edilen olumsuz hislere yol açar.

Kötü söz söylemenin [antilocution] (aleyhte konuşmanın) genellikle zararsız olduğuna inanılır, ancak hedeflenen gruptaki insanların öz-saygısına zarar verebilir ve daha zararlı önyargı biçimlerinin önünü açabilir. Şiddet içeren sözler ile şiddet içeren eylemler arasındaki çizgi genellikle çok incedir. Sonra kaçınma, sevmediğimiz veya nefret ettiğimiz grupların tecrit edilmesi gelir, bu da dışlanmayla sonuçlanır. Ayrımcılık üçüncü adımdır ve bir grubun hedeflere ulaşmasını, eğitim almasını veya iş bulmasını vb. engelleyerek zarar verme amacını taşır. Ayrımcılık durdurulmazsa, genellikle nefret suçları olarak adlandırılan ve imhaya (etnik temizlik veya soykırımla) sonuçlanabilecek fiziksel saldırılara yol açabilir.

Sosyal ağları etkin olarak kullanıyorsanız ve nefret söylemi ile karşılaşıyorsanız, başlangıç noktasının genellikle çok incediğini kolayca fark edebilirsiniz (Bu mülteciler neden Avrupa'ya geliyorlar? Buldukları yerde kalmalılar), ancak tetiklediği tartışma genellikle şu tür ifadelerle yol açar: "Etrafımda olmalarını istemiyorum (kaçınma), toplumsal destek almamalılar (ayrımcılık), böyle birini görürsem yüzüne yumruk atarım (fiziksel saldırı), hepsini öldürmeliyiz (imha)". Bunlar doğal olarak hassas sözler, ancak sosyal medyadaki tartışmalar çok daha şiddetlidir.

Ardından, mikro-saldırganlık olarak adlandırılan küçük saldırganlık eylemlerinin, genellikle başlangıç noktası olduğunu anlamak önemlidir.

Kendi kalıpyargılarım ve önyargılarım hakkında bir şeyler yapabilir miyim?

Tabii ki yapabilirsin. Bizde yokmuş gibi davranmayı bırakmak ve gençlerin onlara sahip olduklarını fark etmelerini sağlamak, iyi bir başlangıçtır. Hepimiz kalıpyargılara ve önyargılara sahibiz ve beğensek de beğenmesek de bunlar kendi yaşamlarımızı ve diğer insanların yaşamlarını etkiler. Bu nedenle, onların farkında olmak ve diğer insanların onlara sahip olduklarını fark etmelerini sağlamak iyidir. Bunda yanlış bir şey yok.

Bir sonraki adım, yakın çevremizdeki kalıpyargıları ve önyargıları tanımaktır: arkadaşlar arasında sohbet ederken, başkalarıyla bir şeyler tartışırken, televizyon veya film seyrederken. Özellikle bir arkadaş grubu içinde tepki vermemiz gerektiğinde tepki vermek bazen zordur. Gençlerle çalışırken etraflarındaki kalıpyargıları ve

önyargıları fark etmelerine yardımcı olacak bazı etkinlikler yapmakta fayda vardır.

Bir de ırkçı bir yoruma tanık olduğumuzda özel hayatımızda kullanabileceğimiz ve gençleri bu konuda eğitebileceğimiz 3 adımlı bir strateji bulur: DUR (Bunu neden söylediğini anlamıyorum), SOR (Ne diyorsun? Seni böyle düşündüren nedir?), EĞİT (o kişiye ırkçı veya cinsiyetçi olduğunu söyleyin ve nedenini açıklayın). Çevrenizdeki diğer insanlara da aynı fikirde olup olmadıklarını sorabilirsiniz. Böyle bir durumda birçok insan bunun yanlış olduğunu hemen anlar.

Atıflar

- Theodor W. Adorno, *Studies in the Authoritarian Personality*, Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 1975
- Cuddy, A. J., Fiske, S. T., & Glick, P. (2008). Warmth and competence as universal dimensions of social perception: The stereotype content model and the BIAS map. *Advances in experimental social psychology*, 40, 61-149.
- Gordon Allport, *The Nature of Prejudice*, Basic Books; Unabridged edition (January 22, 1979)
- Jennifer T Kubota, Mahzarin R Banaji & Elizabeth A Phelps, *The neuroscience of race*, *Nature Neuroscience* volume 15, s. 940-948 (2012)
- Milton Rokeach, *The Open and Closed Mind. Investigation into the Nature of Belief Systems and Personality Systems*, Basic Boos, New York, 1960

Nefret Söylemi

Nefret söylemi, büyük olasılıkla internette yaygınlaşması nedeniyle son yıllarda daha sık duymamıza rağmen, yeni bir fenomen değildir. Nefret söylemi konusu, ifade özgürlüğünün sınırlarıyla ilgili birçok tartışmayı tetikliyor. Nefret söylemine hoşgörü gösterilmesi gerektiğini ve bunun sınırlandırılmasının sansüre ve ifade özgürlüğünün tam kullanılmasının imkânsızlığına yol açacağını savunanlar var. İfade özgürlüğü her birimiz için son derece önemli bir hak — düşünmekte ve düşüncelerimizi ifade etmekte kısıtlandığımızı hissetmememizi sağlar. Bir bütün olarak toplum için önemlidir ve demokrasinin temelidir. Lâkin ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve başkalarının onurunu korumak için bazı kısıtlamalara tâbi tutulabileceği dikkate alınmalıdır. Nefret söylemi ve nefret suçlarının, kişisel güvenlik hakkı, ayrımcılığa uğramama hakkı, işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye uğramama hakkı, yaşam hakkı veya mülk sahibi olma hakkı gibi diğer birçok insan hakkını ihlal ettiği sıklıkla unutulmaktadır.

Tanımla ilgili sorunlar

Nefret söylemini tanımlamak kolay değildir. Neyin nefret söylemi olup neyin olmadığını ayırt etmek de kolay değildir.

Nefret söylemi yasal terimlerle tanımlanabilir, fakat fenomenin kendisi ve dolayısıyla kavram, sosyoloji, psikoloji veya siyaset biliminde belirir. Tanımla ilgili sorunlar aynı zamanda terimin bizzat fazlasıyla siyasallaşmasından da kaynaklanmaktadır. Nefret söylemine karşı yapılan eylemin ifade özgürlüğüne saldırı olduğunu, dolayısıyla insanların ifade özgürlüğünü kısıtladığını iddia eden sesler bulunmaktadır.

Nefret söyleminin bazı tanımlarına bakalım. Sosyoloji alanyazımında en sık alıntılanan tanımlardan biri, Lech Nijakowski tarafından öne sürülmüştür: “nefret söylemi, üyeliğin ‘doğal’ (atanmış) olarak, yani seçime tâbi değil olarak algılandığı belli bir toplumsal kategoriye, bilhassa olumsuz nitelikler atfetmekten ya da bu kategoriye karşı ayrımcı eylem çağrısında bulunmaktan müteşekkildir” (Nijakowski 2008: 133). Burada önemli olan, (atfedilen) belirli bir kimlik özelliği ile, örneğin özgül bir toplumsal cinsiyet, yaş, engellilik, cinsel yönelim, din, etnik ve ulusal köken ya da ten rengi ile karakterize edilen alıcıdır. Bu tanım ayrıca ayrımcı eylemler çağrısında bulunmaktan da

bahseder. Bu nedenle, ulusal ve uluslararası belgelerde iyi tanımlanmış olan ayrımcılık yasal kategorisiyle uyumludur. Lech Nijakowski ayrıca bir ifadenin “nefret söylemi” olup olmadığını toplumsal bağlam tarafından belirlendiğini söyler: “bir bağlamda tarafsız olan bir metin, başka bir bağlamda tamamen yeni bir boyut kazanır ve aşırı derecede ırkçı olarak algılanır.” (Nijakowski 2008: 128).

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, tavsiyelerinden birinde, örgütün Üye Devletleri için bir nefret söylemi tanımı önermektedir:

(Nefret söylemi) ırksal nefreti, yabancı düşmanlığını, Yahudi düşmanlığını veya hoşgörüsüzlüğe dayalı diğer nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya haklı çıkaran her türlü ifadeyi kapsar.

(Avrupa Konseyi 1997: 107)

Avrupa Konseyi ve daha özgül olarak onun kurumlarından biri olan İrkçilik ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (IHKAK) [European Commission against Racism and Intolerance (ECRI)], 2015 yılında nefret söyleminin tanımını önemli ölçüde genişletmiştir. IHKAK, 15 No’lu Tavsiye Kararında nefret söylemini şu şekilde tanımlanmıştır:

(...) nefret söylemi, bir insanın veya bir insan grubunun aşağılanması, ondan nefret edilmesinin veya karalanmasının herhangi bir biçimde savunulması, teşvik edilmesi veya kışkırtılmasının yanı sıra böyle bir insan ya da insan grubu nezdinde herhangi bir taciz, hakaret, olumsuz kalıpyargılar tesis etme, damgalama veya tehdit ve “ırk”, renk, soy, ulusal veya etnik köken, yaş, engellilik, dil, din veya inanç, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve diğer kişisel nitelikler veya statüler temelinde önceki bütün ifade türlerinin haklı çıkarılmasıdır.

(Avrupa Konseyi 2015: 3)

Bu tanım, kolay bir tanım değildir, ancak çok detaylı açıklamalar içermektedir. Nefreti desteklemenin, teşvik etmenin ve kışkırtmanın yanı sıra, bunun haklı çıkarılmasına da dikkat çekmektedir. Bu tanıma göre nefret söylemi, bu nedenle, görünüşte tarafsız bir şekilde, ülke topraklarındaki göçmenlerden ne pahasına olursa olsun ve herhangi bir şekilde kurtulma ihtiyacını haklı çıkarmaya çalışan herhangi bir

ifade olacaktır. Bu tanım aynı zamanda nefret söyleminin herhangi bir biçimde ifade edilebileceğine de işaret etmektedir. Sadece kelimeler olmak zorunda değildir: filmler, notlar, memler veya fotoğraflar da nefret söyleminin çeşitli biçimleridir.

Norveç'te ifade özgürlüğü üzerine çalışmanın yazarları, nefret söylemini tanımlayarak nefret söyleminin gerekçelerini ve amaçlarını şöyle sıralıyor:

Nefret söylemi, olumsuz kalıpyargıları, önyargıyı ve damgalamayı yansıtır ve gruplar arasındaki sınır ve hiyerarşi algılarına dayanır. Farklı olduğu düşünülen bireylere ve gruplara yönelik bir dışlama, korku ve küçümseme söylemi üzerine kuruludur ve bunu yapma biçimi olarak görülebilir. Amacı, gruplar arasındaki sınırları korumak ve vurgulamak, "öteki" olarak görülen gruplara ve bireylere toplumsal hiyerarşide hak ettikleri yeri hatırlatmaktır.

(Midtbøen, Steen-Johnsen, Thorbjørnsrud 2017: 48)

Bu nedenle nefret söyleminin hedefi, toplumu biz (en iyiler, tanıdık olanlar) ve onlar (en kötüler, yabancılar) açısından düşünerek kutuplaştırmaktır. Buna rağmen, kutuplaşmanın da bizzat nefret söyleminin nedeni olabileceği unutulmamalıdır.

Nefret söyleminin sebepleri ve sonuçları

İnsanlar nefret söylemine çeşitli sebeplerle başvururlar. Bazen hangi niyetlerin insanları nefret söylemine başvurmaya ittiğini belirlemek çok zordur: Nefret söylemi internette ortaya çıktığında, çoğu zaman ona kimin başvurduğunu, arkasında hangi motivasyonun olduğunu bilemeyiz. Nefret söylemi daha fazla veya daha az duygusal yük taşır ve bazen failin kabul etmediği veya şiddetle karşı çıktığı bir durumla ilgili güçlü duyguların deneyimlendiği durumlarda kullanılır. O halde, **güçlü bir duygusal itkinin** etkisi altında, sonradan pişman olabileceğiniz bir şey söylemek veya yazmak kolaydır.

Nefret söylemine başvurmak, toplumdaki o anki **var olan kalıpyargı ve önyargıların** sonucu olabilir: belirli insan grupları hakkındaki bu akıldışı varsayımlar, onlara nasıl davranıldığını etkiler. Neredeyse her şey için suçlanırlar: ekonomik kriz, suçlar,

mutluluk eksikliği veya kaybedilen bir maç. Nefret söylemi, genellikle açıklaması zor olan bir **korkunun** sonucu olabilir (örneğin, Müslümanlar Avrupa'yı istila edecek, bir daha asla güvende olmayacağız). İnsanlar bazen **özgüvenleri/özsaygıları düşük veya yüksek** olduğu için nefret söylemine başvururlar. Nefret söylemi, belirli **toplumsal veya tarihsel koşulların ya da hatta "aile geleneklerinin"** sonucu da olabilir. Çevrimici nefret ayrıca bir tür moda olabilir —nefret dolu gönderiler toplamak bazı insanlar tarafından hobi olarak görülüyor— ne kadar çok nefret üretirsem veya biriktirirsem o kadar önemliyimdir. Nefret söylemi, yeniden paylaşıldığında veya çok yorum aldığında para kazanılabilir. Bazı tık tuzağı medyaları, kendilerine çevrimiçi trafik sağladığı (ve dolayısıyla fayda sağladığı) sürece nefret söylemine başvurmaya isteklidir. Nefret söylemi, varsayılan olarak belirli insanlardan nefret eden bazı gruplar tarafından kullanılan belirli bir **ideolojinin** ifadesi olabilir. Bazen insanlar **iletişim sorunları** olduğu için nefret söylemine başvururlar. Nefret söylemi genellikle **yanlış bilgi veya bilgi eksikliğinden** kaynaklanır. Dolayısıyla sorunun cevabı şu şekilde olacaktır: nefret söylemi büyük olasılıkla bu paragrafta açıklanan nedenlerin bir bileşkesinin sonucudur.

Nefret söyleminin farklı düzeylerde çeşitli sonuçları olabilir:

Bireysel düzeyde:

Nefret söylemi deneyimi çok travmatik olabilir. Nefret söylemi doğrudan veya dolaylı olarak **psikolojik esenlik halini etkileyebilir**. Nefret söylemiyle hedef alınan kişiler **daha düşük özsaygı** gösterebilir. **Uyku bozuklukları** yaşayabilirler, kendilerini **yalnız veya yalıtılmış hissedebilirler**, depresyon belirtileri gösterebilirler. Ayrıca kendilerini tehdit altında hissedebilir ve **korku ve güvensizlik duyguları deneyimleyebilirler**. Ağır vakaların çoğunda **kendilerine zarar verebilir** veya **intihara** teşebbüs edebilirler.

Nefret söylemini deneyimlemek, özellikle uzun bir süre devam ettiğinde, insanların işleriyle (değersiz olma hissi, planlanandan farklı bir kariyer seçmeye neden olabilir), kişisel ve yakın ilişkiler kurmayla (düşük benlik saygısı ile sonuçlanabilir) ve eğitimle (eğitim sistemini terk etmek) ilgili **yaşam tercihleri** üzerinde etkili olabilir.

Sonuçlardan bazıları kısa vadeli (üzüntü hissi) ve bazıları uzun vadeli (depresyon, yaşam tercihleri) olabilir.

Topluluk ve toplum düzeyinde:

Nefret söyleminin, bir bireyi etkilemek yanında daha büyük bir ölçekte de etkisi bulunur.

Susturma mekanizması olarak nefret söylemi: Nefret söylemiyle hedef alınan insanlar, kamusal tartışmalarda yer almaktan ve görüşlerini kamuoyu önünde dile getirmekten caydırılabilirler. Nefret söyleminin sebeplerinden biri, farklı gruplara (genellikle azınlık gruplarına) toplumdaki, aşağı olarak görülen yerlerini hatırlatmaktır. Bu nedenle, bir susturma mekanizması olarak nefret söylemi demokrasi için bir tehdit oluşturmaktadır. İnsanların demokratik süreçlere katılmalarını engelleyebilir ve dolayısıyla bir bütün olarak toplum için önemli olan kararları etkileyebilir.

Nefret söylemi ayrımcılığın, hoşgörüsüzlüğün ve dışlamanın normalleşmesine yol açabilir. Pek çok genç, nefret söylemini bir sorun olarak değil, çevrimiçi gençlik kültürünün bir parçası olarak görüyor. Bu nedenle, farklı nefret söylemi oluşumlarına tepki vermeyi önemli görmeyebilirler. Bu gibi durumlarda, nefret söylemi genellikle, ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve nefret söyleminin diğer insan haklarını ihlal ettiği unutulurken ifade özgürlüğü ile bağlantılandırılır: yaşam hakkı (birisi tehdit edildiğinde veya nefret söyleminin bir sonucu olarak intihar etmeye karar verdiğinde), işkenceden korunma (nefret söylemi uzun bir süre boyunca meydana geldiğinde) veya ayrımcılığa uğramama (farklı azınlık gruplarının daha az değerli olduğu düşünüldüğünde ve onlar, “kültürümüz”, dinimiz veya yaşam tarzımız için bir tehdit olarak görüldüğünde). Ayrımcı uygulamalara veya dışlamaya bu şekilde başvurulması haklı bir şey olarak görülebilir.

Nefret söylemi, toplumsal kutuplaşmaya, siyasi ve toplumsal tutumların radikalleşmesine katkıda bulunur. Nefret söylemine izin veren kamusal tartışma, insanların farklı siyasi ve toplumsal sorunlarla ilgili olarak aşırı konumlar almasına neden olur. Bu tür örneklerde nefret söylemi, çeşitli siyasi duruşları ve görüşleri haklı çıkarmak için kullanılır (örneğin, siyasi tartışmalarda mültecileri veya LGBT bireyleri günah keçisi yapmak). Bu gibi durumlarda, farklı görüşleri dikkate alan gerçek siyasi tartışmalara yer yoktur. Nefret söylemi, ayrımcı ifadelerle dolu ve bazen çeşitli gruplara yönelik şiddeti teşvik eden son derece radikal görüşlerin ifade edilmesinin yakıtı haline gelir.

Nefret söylemi, taciz ve şiddet içeren eylemleri teşvik edebilir ve bunlara yol açabilir. Bazı nefret söylemi örnekleri, nefret ve şiddete tahrik teşkil eder. Bu, barışçıl gösterilere veya yürüyüşlere yönelik şiddetli saldırılara yol açabilir, ayrıca bir azınlığın parçası olarak kabul edilen kişilere saldırmakla da sonuçlanabilir. Çok ciddi durumlarda, nefret söylemi daha büyük gruplara yönelik şiddetli saldırıları haklı çıkarmak için kullanılır ve tecrit ile imhaya yol açabilir. (Soykırımın on aşaması hakkında: <http://genocidewatch.net/genocide-2/8-stages-of-genocide/>)

Nefret söylemi nasıl tanınır?

Nefret söylemine karşı harekete geçmek için, onun nasıl tanınacağından emin olmak gerekir. Aşağıdaki noktalar, nefret söylemi ile diğer saldırgan/istismar edici sözlü davranış biçimlerini ayırt etmenize yardımcı olabilir:

- Birçok farklı şekilde ifade edilebilir: blog gönderisi, yorum, Facebook veya Twitter gönderisi, resim, mem ve video.
- Şakalar, dedikodular yaymak, tehditler, iftiralar ve şiddete teşvik gibi pek çok farklı biçim alabilir.
- Kişi, genellikle yaptığı şey için değil, olduğu (veya failin olduğunu düşündüğü) şey için saldırıya uğrar. Belirli özelliklere sahip olmak veya belirli bir grubun parçası hissetmek yeterlidir. Bazen fail, hedef alınan kişiyi, örneğin gerçekte doğru olmayan belirli özellikler atayarak tanımlar.
- Genellikle kalıpyargı ve önyargılara maruz kalan bir gruba mensup insanları etkiler – nefret söylemi genellikle, etnik veya ulusal azınlıklar, mülteciler, kendilerini belirli dini gruplarla özdeşleştiren insanlar, engelli insanlar, LGBTIQ bireyler gibi belirli insan gruplarına yönelik mevcut kalıpyargıların ve önyargıların sonucudur. Genel olarak konuşursak, nefret söylemi, failden farklı bir kimliğe sahip kişileri hedef alır. Nefret söylemi, ırkçılığın, yabancı düşmanlığının, homofobinin, cinsiyetçiliğin, hoşgörüsüzlüğün ve ayrımcılığın ifadesidir.
- Hedeflenen kişi için genellikle son derece yıkıcıdır ve nefret söylemine maruz kalan insanlar genellikle ne yapacaklarını bilemeyerek çaresiz hissederler. Huzursuz, korkmuş hissederler, özgüvenlerini kaybederler ve bazen intihara teşebbüs ederler. Nefret söylemi bazen nefret suçlarına, yani kimliği failinkinden farklı bir kişiyi

hedef alan önyargılardan kaynaklanan suçlara yol açabilir. Nefret suçları çeşitli biçimler alabilir: fiziksel şiddet, mülke zarar verme, kundaklama veya öldürme. Mağdurlar, yalnızca sahip oldukları özellikler nedeniyle bilerek seçilirler. Bu tür suçlar kanunen cezalandırılır.

- İnsanı küçük düşürmeyi, insanlıktan çıkarmayı ve korkutmayı amaçlar. Failler farkına varmasa da nefret söyleminin amacı tam olarak budur. Duydukları, bazen anlamadıkları cümleleri tekrar edip dururlar. Kimseyi incitmek gibi bir niyetleri olmayabilir.
- Somut bir kişiyi veya insan gruplarını hedefler. Bazen nefret söylemi somut bir bireyi hedef almaz, daha çok bir grup insan hakkında bir genellemedir, örneğin: “Dünyayı Yahudilerin yönettiğini hepimiz biliyoruz. Onlardan kurtulmamız gerekiyor, böylece ülkemiz daha iyi hale gelecek” (Facebook)
- Nefret söyleminin içeriği, şiddet içeren tepkileri mümkün kılar: Sosyal medyada nefret söylemi içeren bir gönderi, sıklıkla diğer insanları (fazlaca) şiddet içeren görüşlerini ifade etmeye teşvik eder.
- Nefret söylemi şiddettir: Birinin buna neden başvurmasına karar verdiğinin bir önemi yoktur. İnsanları her zaman küçük düşürür ve mahremiyet ve/veya güvenlik hakları ihlal edilir.

Nefret söylemi ve nefret suçları

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (AGİT DKİHB), nefret suçunu, belirli insan gruplarına yönelik yanlışlık veya önyargı ile güdülenen suç eylemleri olarak tanımlar. Bir suçun nefret suçu sayılması için iki kriteri karşılaması gerekir: birincisi, eylemin ceza hukuku kapsamında bir suç teşkil etmesi; ikincisi, eylemin yanlışlıkla güdülenmiş olması gerekir. İkinci kriter, genel olarak, ırk, etnik köken, dil, din, milliyet, cinsel yönelim, cinsiyet veya diğer herhangi bir temel özellik gibi ortak bir özelliği paylaşan belirli bir gruba yönelik önyargılı olumsuz görüşler, kalıpyargısal varsayımlar, hoşgörüsüzlük veya nefret olarak tanımlanabilir. Engelliler de nefret suçlarının mağduru olabilirler. (<https://hatecrime.osce.org/what-hate-crime>).

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere nefret suçları, nefret söylemi kavramıyla bağlantılıdır. Nefret söylemi genellikle toplumda var olan önyargıların bir ifadesidir, nefret suçları önyargılarla güdülenir. Her iki

tanım da bir korunan özellikler kataloğuna işaret eder. Lâkin bir fark vardır: nefret söyleminin tanımları amaca odaklanırken (aşağılama, nefrete tahrik vb.), nefret suçlarının tanımları açıkça güdüye işaret eder (bu nedenle nefret suçlarına genellikle nefret veya önyargı saikli suçlar denir). Bir insanın veya bir grup insanın bir nefret suçu işlediğini kanıtlamak için, kolluk kuvvetlerinin bunun nefretle güdülendiğini kanıtlaması gerekir. Nefret söylemi, şiddeti veya nefreti teşvik ederek insanları şu türden nefret suçları işlemeye güdüleyebilir veya teşvik edebilir: bir mülteci merkezini ateşe vermek, yabancılar tarafından işletilen bir yemek tesisini tahrip etmek, bir LGBTQI+ bireyi dövme veya öldürmek. Nefret söylemi genellikle nefret suçlarına eşlik eder, örneğin: Mülteci merkezini ateşe veren insanlar, suç sırasında sıklıkla nefret söylemi örneği olan sloganlar atar.

Her iki kavram da oldukça tartişmalıdır ve birçok hukuk teorisini, nefret söyleminin başlı başına bir nefret suçu olduğuna inanır. Bu, yasanın neyin nefret suçu sayıldığını açıkça tanımladığı durumlarda geçerlidir (örneğin nefrete çağırmak, insanları kökenleri nedeniyle tehdit etmek vb.).

Ne yapmalı?

Nefret söylemi ve nefret suçları, etkilenen insanların yaşamlarında olumsuz sonuçları olan, fakat ayrıca bir bütün olarak toplum üzerinde de olumsuz etkileri olan şiddet biçimleridir. Kendini ve başkalarını şiddetten korumak her insanın sadece ahlâki bir görevi değil, aynı zamanda yasal bir zorunluluktur. Herkesin saygı görme ve güvenlik içinde yaşama hakkı vardır. Bu nedenle, aşağıdaki eylemleri yapmaya değer:

- kalıpyargılar, önyargılar, ayrımcılık ve şiddet hakkındaki bilginizi artırın,
- medya mesajlarını eleştirel bir şekilde analiz edin ve eleştirel düşünme becerilerinizi geliştirin,
- nefret dolu sosyal ağ gönderilerine ve nefret dolu medya içeriğine tepki gösterin veya bunları bildirin,
- nefret söylemine maruz kalan veya kalmış ya da nefret suçu mağduru olmuş kişileri destekleyin,
- bir suç şüphesi olduğunda, nefret söylemini ya doğrudan hizmet

sağlayıcılara ya da kolluk kuvvetlerine bildirin,

- nefret söylemi ile nefret suçlarıyla mücadele eden gayri resmi grupların ve STK'ların etkinliklerine etkin olarak katılın,

Bu şekilde dünyayı daha iyi hale getirmeye katkıda bulunacaksınız: şiddet ve ayrımcılıktan uzak.

Atıflar:

- Council of Europe. 1997. Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers to Member States on "hate speech". URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680505d5b>
- Council of Europe. 2015. ECRI General Policy Recommendation No. 15 on Combating Hate Speech. URL: <http://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-15-on-combating-hate-speech/16808b5b01>
- Lech M. Nijakowski. 2008. Mowa nienawiści w świetle teorii dyskursu. In: Anna Horolets (red.). 2008. Analiza dyskursu w socjologii i dla socjologii. Warszawa: Wydawnictwo Adam Marszałek
- Arnfinn H. Midtbøen, Kari Steen-Johnsen, Kjersti Thorbjørnsrud (red.). 2017. Boundary Struggles - Contestations of Free Speech in the Norwegian Public Sphere. Cappelen Damm Akademisk/NOASP

Görünmez ırkçılık ve Mikro-saldırğanlıklar

Son yıllarda ırkçılık teorisinde pek çok gelişmeye ve onu tanımlamak için birçok yeni sığfata tanık olduk: ince, modern, mikro, bilinçdışı, gündelik ve görünmez. Ne yazık ki bu, klasik biçimiyle ırkçılığın var olmadığı anlamına gelmiyor. Lâkin, çoğu kişinin, aslında zararlı olmasına rağmen zararlı olduğunu düşünmediği eylemler veya eylemsizlikler olduğunu gösteren çalışmalar var.

Görünmez ırkçılıktan bahsettiğimizde, toplum tarafından normal kabul edilen ve benimsenen zararlı davranışlara atıfta bulunuyoruz. Hepimizin ırkçılıkla ilgili olarak bildikleri ile görünmez ırkçılığın ne olduğu arasında çizilen çizgi, bir hoşgörü çizgisidir. Görünmez ırkçılığın ne olabileceğine dair bazı örnekler, insanların ırkçı şakalar yapması veya sadece sokağın diğer tarafına giderek farklı bir etnik gruptan gelen biriyle temastan kaçınması veya beyaz olmayan biriyle çıkmamaya karar vermesidir. Bu davranışlar, çoğu kişi tarafından zararlı görülmesine de dışlanmaya, kaygıya yol açar ve insanların esenliğini etkiler.

Bu davranışları tanımlamak için farklı terimler olsa da netliği ve basitliği nedeniyle tutarlı biçimde “görünmez ırkçılık” terimini kullanmaya karar verdik. Lâkin görünmez ırkçılığın nasıl çalıştığını daha iyi anlamak için, Columbia Üniversitesi’nden psikolog Derald Wing Sue tarafından geliştirilen mikro-saldırğanlık teorisi gibi konuyla son derece ilgili diğer teorilere bakabiliriz.

Mikro-saldırğanlıkları anlamak için kendinize şu soruları sormanız yardımcı olabilir: Şiddet içerdiğini düşündüğünüz ancak nedenini açıklayamadığınız bir duruma veya eyleme hiç tanık oldunuz mu? Ya da size bir eylemin şiddet içerdiğini söyleyen ama böyle hissetmediğiniz birinin yanında bulundunuz mu? Eğer öyleyse, büyük ihtimalle bir mikro-saldırğanlığa, var olduğunu bilmeseydiniz göremeyeceğiniz bir şeye tanık olmuşsunuzdur. Aşağıdaki metinde, mikro-saldırğanlıkların neler olduğunu tanımlamayı, ne kadar zararlı olduklarını görmeyi ve onları derinlemesine araştırmayı amaçlıyoruz.

Mikro-saldıranlıklar nedir?

İkisi de Dr. Sue tarafından takdim edilen iki mikro-saldıranlıklar tanımlarına bakalım:

Mikro-saldıranlıklar, grup üyelikleri nedeniyle belirli bireylere küçük düşürücü mesajlar gönderen kısa, günlük temaslardır.
(Sue, 2010)

Mikro-saldıranlıklar, kasıtlı veya kasıtsız, bir kişi veya grubu hedef alan düşmanca, aşağılayıcı veya olumsuz ırksal, cinsiyete, cinsel yönelime dayalı ve dini saygısızlık ve hakaretleri ileten kısa ve yaygın günlük sözlü, davranışsal ve çevresel hakaretlerdir.
(Sue, Capodilupo ve ark., 2007)

Bu tanımlardan, mikro-saldıranlıkların bazı özelliklerini derhal çıkartabiliriz:

- Mikro-saldıranlıklar **kısadır**: basit bir ifadeden veya kolayca fark edilmeden kaybolan tek bir bakıştan oluşabilir;
- Mikro-saldıranlıklar **sık görülür**: bunlar düzenli olarak, genellikle günlük olarak gerçekleşir;
- Mikro-saldıranlıklar **marjinal gruplara yöneliktir**: ayrımcılığa benzer şekilde, en yaygın olanları etnik kökene (mikro-ırkçılık), cinsiyete (mikro-maçoluk) ve cinsel yönelime (mikro-homofobi) dayanmaktadır, ancak bunlar aynı zamanda şişman insanlara veya yaşlı insanlara vs. de yönelik olabilir;
- Mikro-saldıranlıklar **normalleştirilmiştir**: kültürde derin köklere sahiptir, bu nedenle genellikle bilinçsiz bir şekilde ve birine gerçekten zarar verme amacı olmadan yapılır;
- Mikro saldıranlıklar **aşağılayıcı bir mesaj içerir**: analiz edildiğinde, genellikle kalıpyargılara dayanan, zararlı olduğu ortaya çıkabilecek bir mesaj;
- Mikro saldıranlıklar **iktidar ilişkilerinin sonucudur**: genellikle birinin, daha az iktidara sahip olanlar karşısında sahip olduğu iktidarın ifadesidir.

İktidar ve iktidar ilişkileri unsuru, Sue'nun tanımlarının hiçbirinin açık bir parçası değildi, ancak konuyla fazlasıyla ilgilidir ve Luis Bonino'nun (1998) çalışmasındaki mikro-maçoluk tanımlarında mevcuttur: ki mikro-saldırganlıkların (cinsiyet temelli) **iktidar ilişkilerinin bir sonucu** olduğunu söyler. Bonino, mikro-maçoluğu şöyle tanımlar: "gündelik yaşamda erkek egemenliği iktidarını kullanmak için kadınların özerkliğini değişen derecelerde tehdit eden ince ve algılanamaz manevralar ve stratejilerdir. Erkeklerin gündelik yaşamda kadınlara kendi akıllarını, arzularını ve çıkarlarını dayatmaya çalıştığı mahir sanatlar, hileler ve manipülasyonlardır." Toplumlarımızda, mikro-saldırganlıkların genellikle iktidar konumunu yeniden doğrulamak için kullanıldığını veya iktidarı kaybetme olasılığı korkusundan kaynaklandığını gözlemleyebiliriz. Bu nedenle, görünmez ırkçılığı tartışırken her zaman iktidar ilişkileri üzerine düşünmeliyiz.

Mikro-saldırganlık tipleri

Mikro-saldırganlıkları, üç ana kategoriye ayırabiliriz: mikro hakaretler, mikro fiili saldırılar ve mikro hükümsüz kılmalar.

Mikro fiili saldırılar, saldırganlığın en doğrudan biçimidir ve en çok eski moda cinsiyetçilik, ırkçılık veya homofobiye benzer. Mikro fiili saldırılar, hedef gruplara zarar vermeyi, onları istenmeyen, tehdit altında veya aşağılık hissettirmeyi amaçlayan açık ihlallerdir ve bu tür açık hedeflere sahip oldukları için çoğu zaman bilinçlidirler. Mikro fiili saldırı sözlü olabilir, örneğin bir kişiye "zenci" diye hitap etmek; davranışsal olabilir, örneğin toplu taşımada siyah birinin yanında oturmamak; yahut çevresel olabilir, örneğin bir erkek yöneticinin ofisine yarı çıplak kadın resimleri asması. Örneklerden de görebileceğiniz gibi, bu davranışlardan bazıları oldukça doğrudandır ve çoğu insan için artık mikro değildir. Lâkin bunlarda şiddet görmeyen birçok insan olduğu için bunlar mikro saldırganlık kabul edilir.

İkinci mikro-saldırganlık tipi, genellikle kalıpyargılara dayalı, kabalık ve duyarsızlık ileten iletişimler olan **mikro hakaretlerdir** ve bunların bilinçsiz olmaları fazlasıyla muhtemeldir. Çoğu zaman mesajları o kadar gizlidir ki hedefler bile onlardan hemen haberdar olmayabilir. Bir örneği inceleyelim. Elimizde, siyah bir öğrenciye okuldaki performansından dolayı "ırkının medarı iftiharısın" sözleriyle iltifat eden bir öğretmen var. Öğrenciye iltifat edildi ve bu konuda kendini

iyi hissetmeli; öğretmenin niyeti iyiydi, öğrencinin kaydettiği ilerlemeyi teslim etmek istiyordu. Lâkin mesajı yapı söküme uğratmayı denersek, aslında öğretmenin siyah insanların zekâ düzeyi hakkında sahip olduğu kalıpyargılar nedeniyle öğrenciye iltifat etmeye karar verdiğini ve ilettiği gizli mesajın şu olduğunu anlayabiliriz: “Siyahlar, genellikle beyazlar kadar zeki değildir.”

ABD’deki gizli mesajların ortak temalarından bazıları:

- Zekâ atfedilmesi: Bazı grupların daha iyi yeteneklere ve zekâ düzeyine sahip olduğunu varsaymak. Örneğin, “normalde” siyahların yüksek lisans derecesi alamayacakları varsayımına dayanarak, siyah bir kişinin bir CEO’nun kişisel asistanı olduğunun sanılması.
- İkinci Sınıf Yurttaş: Belirli grupların daha az değerli veya daha az önemli olduğunu iletmek. Örneğin, lokantalarda siyahlara daha yalıtık yerlerde daha küçük masalar ve beyazlara en iyi masaları vermek.
- Suçlu statüsünün varsayılması: Bir kişinin ten rengi veya etnik kökeni nedeniyle tehlikeli olabileceğini varsaymak. Örneğin, tehlikeli olabilecekleri varsayımıyla bir grup siyah insanın yanından geçerken sokağın diğer tarafına geçmek.

Ayrıca her gün maruz kaldığımız daha birçok farklı gizli mesaj var ve eleştirel bir bakış açısı olmadan onları hakikatmiş gibi öğreniriz. Bu tür iletişimin en büyük kaynağı medyadır ve son birkaç yılda çeşitlilik ve temsilde artış gözlemlememize rağmen, daha yeni ve farklı raporlar hâlâ iyileştirilecek çok şey olduğunu bildiriyor. Örneğin, Dr. Stacy L. Smith ve USC Annenberg Inclusion Initiative [Güney Kaliforniya Üniversitesi Annenberg Kapsama İnsiyatifi], Hollywood son zamanlarda temsilde gelişti mi yoksa başarısız mı oldu sorusunu ele alan bir raporda, 2007-2018 yılları arasında 1.200 en iyi filmde 53.178 karakteri inceleyerek film endüstrisine kapsamlı bir bakış attı ve yirmi yedi filmin, az temsil edilen ırksal/etnik gruplardan karakterlerin yer aldığı başrol veya yardımcı başrolleri olduğunu keşfetti. Az temsil edilen ırksal/etnik gruplardan gelen karakterlerin yüzdesi 2017’de %29,3’ten geçen yıl %36,3’e yükseldi.¹

1 <https://deadline.com/2019/09/inclusivity-diversity-representation-marginalized-communities-film-usc-annenberg-inclusion-initiative-usc-stacy-l-smith-1202710100/>

Sonuçlar üzerine yapılan araştırmalarda araştırmacılar, uzun süre televizyona maruz kalmanın bütün kız çocukları ve siyah oğlan çocukları için özsaygıda bir düşüş, beyaz oğlan çocukları için ise özsaygıda bir artış öngördüğünü bulmuşlardır. Bu farklılıklar, Hollywood'daki, diğer grupları kötü adamlar, yardımcılar ve cinsel nesnelere olarak gösteren ırka ve toplumsal cinsiyete dayalı pratiklerle ilişkilidir.² Buna her gün maruz kalırsak, yüksek olasılıkla bunu normal kabul edeceğiz ve bu tür kalıpyargıları kopyalamaya başlayacağız. Beynimiz bu şekilde çalışır ve bu nedenle aldığımız mesajların kodunun eleştirel olarak nasıl çözüleceğini öğrenmek epey önemlidir.

Belirli grupların deneyimlediği düşünceleri, duyguları veya gerçekliği dışlayan, reddeden veya geçersiz kılan iletişimleri veya ipuçlarını içeren, mikro hükümsüz kılma adı verilen üçüncü bir mikro saldırganlık tipi vardır. Bu mikro-saldırganlık tipini tasvir edebilecek en iyi örnek, birinin kendi topraklarında yabancı hissetmesini sağlamaktır. Olayların yaşandığı ülkede doğan siyahların yerel dillerini çok iyi düzeyde olduğu için övmek ya da dili anlamadıklarını varsayarak yüksek sesle konuşmaya ve daha fazla el kol hareketi yapmaya başlamak mikro ırkçılığın çok yaygın bir örneğidir. Gizli mesaj açıktır ve bunu yapan kişi, onların kendisiyle aynı ulustan olmadıklarını varsaymakta, bu da mesafenin oluşmasına ve onların kimliklerinin reddedildiği hissine yol açmaktadır.

Mikro-saldırganlıklar gerçekten zararlı mı?

Ne yazık ki, mikro-saldırganlıklar kişinin bedeni ve zihni için son derece zararlı olabilir ve güçleri, sürekliliklerinde ve etraftakilerin eylemsizliğinde yatar. Televizyonda, o da zayıf olan tek bir güzellik türü gösterilirken, yaşamı boyunca pek çok mikro-saldırganlığa maruz kalan şişman bir kadın hayal edin, genellikle şişman olanlar aykırı, tutulmayan vesairedir. Dışarıda yemek yediğinde muhtemelen yargılayıcı bakışlara maruz kalır, zira çoğumuzun, birisinin şişman olma nedeninin onun çok yemesi olduğuna dair bir kalıpyargısı vardır; ardından birkaç kilo aldıklarını ve bunun onlara ne kadar berbat hissettirdiğini söyleyen yorumlara kulak misafiri olur. Şişman bireylerin her gün uğradıkları mikro-saldırganlıklar sayılamayacak kadar çoktur ve

2 [*https://scholars.org/contribution/how-racial-stereotypes-popular-media-affect-people-and-what-hollywood-can-do-become](https://scholars.org/contribution/how-racial-stereotypes-popular-media-affect-people-and-what-hollywood-can-do-become)

bu liste birkaç sayfa daha uzayabilir. Peki bunun sonuçları nelerdir? Normalde küçük olarak başlarlar ve zamanla artarlar, güvensizlik duygularıyla, belki ara sıra üzüntüyle başlarlar ve ardından farklı olma, anormal olma, ait olmama, utanç, güçsüz olma gibi daha pek çok duyguyu kıskırtırlar.

Mikro-saldırganlıklar hem zihinsel hem de fiziksel sağlığı etkiler ve etkileri, mikro-saldırganlıkların yoğunluğu ve azaltıcı etkenlerin varlığı ile ilişkilidir. Büyük olasılıkla bir veya iki mikro-saldırganlık olayı herhangi bir zarar vermeyecektir, hatta kişi bunları fark etmeyebilir veya fark ederse, bunu münferit bir olay kabul edebilir ve çok da mesele yapmaz. Mikro-saldırganlıklar, kalıcı strese neden oldukları için sık ve sabit olduklarında zararlıdır. Uzun dönemli stresin sonuçlarının, depresyona, suçluluğa, öfkeye ve ölüme bile yol açabilen bir dizi bedensel hastalığa neden olduğunu gösteren gösteren bir hayli çalışma var.

Mikro-saldırganlıkların neden olduğu stres, belirsizlik ve tanınma eksikliği nedeniyle artmaktadır. Mikro-saldırganlıkların yasa dışı sayılmaması nedeniyle mağdurlar savunma stratejilerinden yoksundur; aynı şekilde, yaşadıklarının gerçek bir mikro-saldırganlık olup olmadığından her zaman yüzde yüz emin olamadıkları, argümanları olmadığı veya diğer kişinin gerçekten ne demek istediğinden emin olmadıkları için ayağa kalkıp tepki veremez ya da bundan korkarlar. Ki bu da olayın stresi ve olumsuz hisleri tetiklediği gerçeğini değiştirmez.

Amerika Birleşik Devletleri'nde görünür ve görünmez ırkçılığın sonuçlarını test etmek ve karşılaştırmak için yapılmış bir araştırma (Salvatore & Shelton, 2007) var. Araştırmacılar, ikisi beyaz Amerikalı ve ikisi siyah Amerikalıdan oluşan 4 farklı grubu ele aldı ve onlara şirketin işe alım kararlarını gösterdi. Bazı kişiler açıkça ırkçı içeriğe, diğerleri ise gizli ırkçı mesajlara maruz kaldılar. Maruziyetten sonra tüm insanlar, bilişsel ve zihinsel çaba işleyişinin bir ölçüsü olan "Stroop testi"ne tâbi tutuldu.

Sonuçlar, beyazların açık ırkçılıktan çok daha fazla etkilendiğini ve siyahların problem çözme kapasitelerinin görünmez ırkçılık örneklerine tanık olanlar arasında çok daha azaldığını gösterdi. Araştırmacılar, siyahların ırkçılıkla başa çıkmak için bir başa çıkma stratejisi geliştirdiğine inanıyor, fakat belirsizliği nedeniyle görünmez ırkçılık, "psikolojik enerjiyi tüketiyor veya eldeki görevden uzaklaştırıyor".

Bilim insanları, siyah insan gruplarının ırkçı olaylara zaten alışkın oldukları, bu olaylardan çok fazla etkilenmedikleri, ancak daha çok stres yaratan şeyin daha ziyade ırkçı olayın gerçekleşmesini beklemek, kalıcı olarak sarsılmak ve bir durumun ırkçı bir olay olup olmadığının belirsizliği olduğu yorumunu ortaya koydular.

Sonuçları azaltan etkenler

Aynı olayın ardından her insan aynı tepkileri vermez ve aynı sonuçları deneyimlemez, zira etkileri azaltabilen farklı etkenler vardır, örneğin kimlik gelişimi düzeyi, toplumsal ve ailevi destek, güçlenme düzeyi, kişinin stresle ve ırksal olaylarla baş etmek üzere sahip olduğu araçlar, mikro-saldırganlıkların nasıl işlediğini anlama düzeyi vs... Etkenlerin ne olduğunu anlamak önemlidir, zira bu, gençlik çalışanları olarak gençlere gerçekten yanıt sunmak için neler yapabileceğimizi esinler: yani, mikro-saldırganlıklarla nasıl başa çıkılacağı.

Öyleyse ne yapabiliriz? Bir yanda marjinalleştirilmiş grupları güçlendirmek, toplumsal destek sağlamak, ırkçı bir olaya tanık olduğumuzda sessiz kalmamak; diğer yandan, farklı mikro-saldırganlık tiplerinin görünürlüğü ve üretebilecekleri sonuçlar üzerinde çalışmalıyız.

Atıflar

- Bonino, L. 1998. Micromachismos: la violencia invisible en la pareja [çevrimiçi] http://www.joaquimmontaner.net/Saco/di-pity_mens/micromachismos_0.pdf
- Salvatore, J. and Shelton, N. 2007. Cognitive Costs of Exposure to Racial Prejudice in Psychological Science [çevrimiçi] <https://equity.ucla.edu/wp-content/uploads/2016/11/Salvatore-Shelton-2007.pdf>
- Sue, D. W. 2010. Microaggressions in Everyday Life: Race, Gender, and Sexual Orientation. Wiley, New Jersey
- Sue, D. W., Capodilupo, C. M. et al. 2007. Racial microaggressions in everyday life: Implications for clinical practice in American Psychologist, 62(4): 271–286.

İrkçılık ve iktidar

1970'lerde ırksal ilişkiler ve ırkçılık üzerine çalışan ABD akademik çevreleri, ırkçılığı açıklamak için çok basit bir formül önerdi: İrkçılık = Önyargı + İktidar. O zamandan beri bu denkleme bazıları tarafından itiraz edildi, ancak bu fikrin doğru bir şekilde yaptığı şey, ırkçılık hakkındaki konuşmaya iktidarı katmaktır.

Bunun anlamı nedir? Bu, biri karşısında yanlı olmanın yeterli olmadığı anlamına gelir, ancak ikimizin de geldiği gruplar arasındaki iktidar ilişkilerinin neler olduğunu keşfetmek de önemlidir. Bu son derece değerlidir, çünkü ırkçılığa yalnızca iki insan arasındaki kişilerarası karşılaşmalarda ortaya çıkan bir olay olarak bakmayıp onu, toplumlarımızda her yerde mevcut olan yapısal bir sorun olarak açığa çıkarmayı sağlar.

İktidar nedir?

Basitçe söylemek gerekirse, iktidar, kaynakların nasıl dağıtıldığı ve bunlara kimlerin erişebileceği dahil olmak üzere çevremizde kurallar koyma ve kararlar alma kapasitesidir. Yurttaşlık hakları eylemcisi Dr. Martin Luther King'den alıntı yapmak gerekirse, "Doğru anlaşılabilir iktidar, amaca ulaşma yeteneğinden başka bir şey değildir. Toplumsal, siyasal ve ekonomik değişimi sağlamak için gereken güçtür..." Onun sözleriyle, sadece toplumumuzun işleme biçimini şekillendirmek için değil, aynı zamanda düzgün veya adil olmadığına dair kanıtımız olduğunda onu değiştirmek için de iktidara sahip olunması gerektiğini görüyoruz.

Toplumsal düzeyde iktidarın farklı boyutları bulunur:

Temsili demokrasilerdeki **siyasi iktidar**, kimin bir yasayı geçirme kapasitesine (örneğin yeterli sayıda milletvekiline) sahip olduğunu belirleyecektir. Temsili demokrasi teorisi, temsili organın (örneğin parlamento, belediye meclisi) toplumun temsilini yansıtacağını ima eder. Ne yazık ki bu çok nadiren doğrudur. İrksal ve etnik azınlıklar, nüfusun yüzde kaçını oluştururlarsa oluştururlar, dünya genelindeki karar alma organlarında büyük ölçüde yetersiz temsil edilmektedir. Kural olarak, her ülke nüfusunun doğal olarak %50'sinden fazlasını temsil eden kadınlar, iktidar yapılarında geniş ölçüde yetersiz temsil ediliyor: 2019 itibarıyla dünyanın sadece iki ülkesinde kadın milletvekilleri erkeklerden daha fazla. LGBTİ bireyler

de yakın zamanda bazı atılımlar yapılmış olsa bile (örneğin 2020 itibarıyla İrlanda, Lüksemburg, Sırbistan'da açık eşcinsel başbakanlar görev yapmaktadır), adil temsili sağlamak için mücadele etmektedir. Lâkin toplu karar alma organları temsil etmek zorunda oldukları nüfusun çeşitliliğini adil bir şekilde temsil etseler bile, bu yine de azınlıkları iktidara sınırlı erişimle bırakmaktadır. Verili bir ülkenin nüfusunun %30'unu oluşturan bir etnik azınlık nüfusu olduğunu hayal edelim: bu ülkenin parlamentosunda adil bir şekilde temsil edilseler bile (yaklaşık %30), bu durum onları yine de çoğunluk desteği olmadan yasa çıkaramaz hale getirecektir. Demokraside çoğunluk çok önemlidir. İktidarı ellerinde tutarlar. Bu konuşmaya eklenmesi gereken şey, insanların kendi gruplarını kayırma eğiliminde olmalarıdır, yani çoğunluk, kendi çıkarlarını savunan kurallar yaratma eğiliminde olacaktır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nin bazı bölgelerinde on yıllar boyunca "bir damla kuralı" uygulandı: Bu, "bir damla Siyah kanının" sizi siyah yaptığı kuraldır, bu nedenle (gönüllü veya dayatılmış) karışık ilişkilerin çocukları ve torunları siyah kabul edilecektir. Kölelik dönemlerinde bu kuralın çok açık bir ekonomik boyutu vardı: köle nüfusunu genişletiyor, böylece beyaz köle sahiplerinin çıkarlarını savunuyordu.

Kurumsal iktidar, siyasi iktidara sıkı sıkıya bağlıdır, genel olarak konuşursak, kurumlar politikaları uygulayan ve uygulamaya koyanlardır. Bununla birlikte, kamu kurumlarında çalışan kişiler genellikle seçilmemekte ve aralarında uzmanlar, profesyoneller, teknisyenler bulunmaktadır. Fakat aldıkları kararlarda, ortaya koydukları prosedür ve kurallarda toplumsal gerçekliğin büyük bir bölümünü şekillendirme kudretine sahiptirler. Örneğin, kamu eğitimini ele alalım: Eğitimin yapısı, yönü, finansmanı ve ilkeleri ile ilgili büyük sorulara siyasetçiler karar verirken, bunun nasıl gerçekleşeceğini ve insanları nasıl etkileyeceğini şekillendirecek olan kurumlardır. Bu, eğitim bakanlıklarının veya bölümlerinin, bölgesel eğitim yetkililerinin, belediye ve ilçe müfettişliklerinin ve son olarak okulların görevi olacaktır. Bu kurumların verdiği kararlar, eğitimin nasıl olacağı üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir: okul müfredatı, okul güvenliği, okul bırakma oranları, başarı oranları, ayrımcılık vb. dahil. Geniş anlamda, işletmeler ve sivil toplum kuruluşları gibi kamu dışı aktörler aynı zamanda kurum olarak hareket ederler ve içinde yaşadığımız çevrenin şekillenmesinde rol oynarlar. İşverenler ve kamu sağlayıcıları olarak kurumlar, kapsayıcı ortamı sürdürme veya tam tersine, işe alım politikalarında, çalışma kültürlerinde ve

hizmet tanımlamalarında ayrımcı eylemleri ve düşmanca ortamları sürekli kılma gücüne sahip olanlardır. Seçilmiş temsilcilerde olduğu gibi, kurumlar da çoğunluğun çıkarına hizmet etme eğilimindedir ve sonuç olarak azınlıkların çıkarları yeterince temsil edilmemektedir. Örneğin, eğitimde bu, yoksul ve/veya azınlık mahallelerindeki okullar için yetersiz kaynaklar (finansman, uzmanlık ve özel önlemler) ve okul müfredatında azınlık gruplarının yeterince temsil edilmemesi anlamına gelebilir. Çok sayıda araştırma, ders kitaplarının içeriğinin ya azınlık topluluklarını adil bir şekilde temsil etmediğini, hatta zararlı kalıpyargıları, milliyetçi ve şovenist fikirleri, ataerkil ve heteronormatif değerleri pekiştirdiğini bulmuştur. Bu aynı zamanda bizi, kültürü tanımlama iktidarına götüren toplumsal anlatıları da şekillendirir.

Kültürel iktidar son derece tartışmalı bir kavram olabilir, ancak genel olarak bir grubun içinde yaşadığı kültürü etkileme kudretini temsil eder. Kültürün ne olduğu ve nasıl yaratıldığı son derece karmaşık bir sorudur, buna girmeyeceğiz, ancak onu ırkçılıkla ilgisi bakımından anlamak amacıyla kültürü “belirli bir topluluktaki kurallar, alışkanlıklar, gelenekler, fikirler ve davranışlar kümesi” olarak tanımlayabiliriz. Siyasal ve ekonomik güce sahip olan toplumsal gruplar, genellikle bir toplumun izlediği kuralları ve onun içinde paylaşılan fikirleri üretme veya yeniden tanımlama kapasitesine de sahiptir. Kültür alanında tam denetim, İtalyan filozof Antonio Gramsci tarafından “kültürel hegemonya” olarak tanımlanmıştır. Ona göre kültürel hegemonya, bir sınıfın veya başka bir toplumsal grubun bütün nüfuz ve bilgi kanalları (okullar, medya, dini kurumlar vb.) üzerinde denetime sahip olması ve farklı bir bakış açısının hiçbir yerde duyulmaması durumunda işler olacaktır. Bu mantığı ırksal, etnik veya cinsel azınlıklar üzerinden ele alırsak, çoğunluğun kendisi hakkında toplumsal olarak paylaşılan algıyı ve azınlıklara dair anlatı ile imajı şekillendirme gücüne sahip olduğunu göreceğiz. Medya, eğitim ve kurumsal politikanın yanı sıra bu, simgelerin kullanımıyla da yapılabilir, örneğin hangi kutlamaların yapıldığı, hangi tarihsel şahsiyet ve olaylara önem verildiği, müzelerde neyin sergilendiği (ya da sergilenmediği), bayraklar, müzik vs... Popüler kültür de bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Diğer şeylerin yanı sıra kültür, toplum olarak neyi normal ve kabul edilebilir olarak gördüğümüzü de belirler. Bu aynı zamanda belirli bir kültürel durumun görünür ve görünmez ırkçılık arasındaki çizgiyi tanımlamasının da nedenidir.

İktidar ve ayrıcalık

Toplumsal düzeyde iktidar konusu, toplumlarımızdaki ırkçılığın kapsamını anlamak ve —büyük ya da küçük— ırkçı tezahürlerin, bizzat iktidara yapısal ve eşitsiz erişime dair büyük resimden geldiği hakkında daha bütüncül bir görüşe sahip olmak açısından önemlidir. Lâkin iktidara ilişkin bu toplumsal görüş de biraz soyut görünebilir ve bu nedenle, özellikle hâlâ toplumun nasıl çalıştığını keşfetmekte olan gençlerle çalışırken anlaşılması daha zor olabilir. Ayrıca birçok genç, gündelik yaşamlarında kendilerini güçsüz hissedebilecekleri için, iktidarı elinde bulunduran bir gruba ait olma fikriyle ilişki kuramazlar. Bu anlaşılabilir bir durumdur, zira birçok gencin sosyal ve medeni hayata katılım olanakları sınırlıdır (örneğin yaş kısıtlamaları nedeniyle oy verme, aday olma vb.). Bu nedenle, toplumsal düzeyde iktidarın dağılımının gündelik ve kişiler arası durumları nasıl etkilediğini “tercüme etmek” önemlidir. Bu tercüme, ayrıcalık kavramı ile yapılabilir.

Her yıl küresel medya, farklı ülkelerin pasaportlarının gücü hakkında, bu pasaport sahibinin sahip olduğu özgürlük ve hareketlilik imkânını ölçen endekslere dayanarak haberler yapmaktadır. Bu durum, —bütün insanlar için geçerli bir özellik olarak— milliyetin, fırsatlardaki farklılıkları nasıl tanımladığının mükemmel bir örneğidir. Bu örneğin, insanların seyahat etme imkânları azaltılmış diğerlerine kıyasla sahip oldukları ayrıcalık bakımından çok basit bir içerimi bulunmaktadır. Şimdi ten renginin, etnik kökenin, toplumsal cinsiyetin, toplumsal cinsiyet kimliğinin veya cinsel yönelimin pasaport olarak da kullanılabileceğini hayal edelim: bunlar bazı şeyleri diğerlerinden daha kolay yapmanıza izin verir. Bir iki örnek verelim:

- Ten rengim sayesinde, sokakta yürürken sözlü veya fiziksel olarak taciz edileceğimden korkmam;
- Ten rengim ya da etnik kökenim sayesinde, bir daire tutmaya çalışırken güçlüklerle karşılaşmayı beklemem;
- Ten rengim veya etnik kökenim sayesinde, söylediklerimin bütün bir grubun konumunu temsil ettiğinin kabul edileceğinden korkmam;
- Ten rengim veya etnik kökenim sayesinde, bir bar, lokanta veya dükkanda hizmet alacağıma güvenirim;
- Ten rengim veya etnik kökenim sayesinde, bir sınavda kötü so-

nuçlar aldığımında bir grubun adını kötüye çıkarmaktan korkmam, sonuçlar sadece beni ilgilendirir;

- Ten rengim veya etnik kökenin sayesinde, bir polis memurunun veya yargıcın bana karşı kuvvetli bir yanlılığı olduğunu varsaymam;
- Ten rengim veya etnik kökenim sayesinde, okulda arkadaş edinmede güçlükler yaşayacağımdan korkmam;
- Toplumsal cinsiyetim sayesinde, yakında çocuk sahibi olma ihtimalim yüzünden işverenlerin beni işe almayacağımdan korkmam;
- Toplumsal cinsiyetim sayesinde, iş yerimde çok duygusal veya çok kaba görüleceğimden korkmam;
- Toplumsal cinsiyetim sayesinde, sokakta yürürken tacize veya tecavüze uğramaktan korkmam;
- Cinsel yönelimim sayesinde, açık alanda partnerimin elini tutmaktan korkmam;
- Cinsel yönelimim sayesinde, partnerlerim için, onların toplumsal cinsiyetlerini ifşa etmemek amacıyla toplumsal cinsiyet bakımından yansız kelimeler ve sıfatlar kullanmaya çalışmam;
- Medyayı seyrettiğimde, haberlerde ve öykülerde grubumun iyi bir şekilde temsil edildiğini görebilirim.

Bunlar beyaz ayrıcalığı, erkek ayrıcalığı ve heteroseksüel ayrıcalığına sadece birkaç örnek. Bunlar, çoğunluğa mensup insanların hiç dikkate almadığı yüzlerce hatta binlerce günlük durumdan birkaçıdır, çünkü gerçekte karşılaşmadıkları sorunları temsil ederler. Onların “pasaportları”, azınlık gruplarına mensup kişilerinkinden daha güçlüdür, çünkü bu pasaportlar, gündelik yaşamın, çoğu zaman varlığından bile haberdar olmadıkları sınırlarında daha kolay gezinmelerini sağlar.

Özellikle çoğunluktan gençlerle çalışırken ayrıcalık konusunu tartışmaya açmak önemlidir, çünkü aksi takdirde ırkçılığı ve görünmez ırkçılığı bütün karmaşıklığıyla keşfetmek mümkün değildir. Bununla birlikte, iktidardaki çoğunluk grubuna ait olmak genellikle bir seçim meselesi olmadığından, mesele suçluluk duygusu yaratmak değildir. Lâkin bir ayrıcalığımız olduğunu ve bundan ve onu yaratan sistemden yararlandığımızı kabul etmek, ırkçılığı ortadan kaldırmayı amaçlayan her türlü konuşma için önemli bir başlangıç noktasıdır.

Gençlerle ırkçılık üzerinde çalışırken iktidarla niçin uğraşmalı?

İrkçılık denklemine iktidarı dahil etmek, gençlerle öğrenme süreçlerini daha karmaşık ve daha zorlu hale getiriyor. Lâkin bu önemlidir, çünkü aksi takdirde gençler, ırkçılığın kapsamını ve dolayısıyla ona karşı mücadeledeki rollerini kavrayamayacaklardır. İktidar kavramını tartışmaya dahil etmeyi atlarsak, ırkçılığın yalnızca önyargıya eşit olduğu mesajını verme riskine gireriz (ırkçılık = önyargı). Bu, önyargının yaratıldığı ve sürdürüldüğü yapısal olarak eşitsiz temelin hakkını vermeyecektir. Bu durumda, renk körü olmanın ırkçılık sorununu çözeceğini de imâ etme riskini alırız. "Renk görmeme" çağrısı yapan birçok gençlik eylemi gördük ve şaşırtıcı bir şekilde onlar, ırkçılık ve diğer baskı biçimleri sorununa derinlemesine meydan okumadılar. Renk körü olmak, azınlıklar ve çoğunluk arasında eşitsiz fırsatlara dönüşen eşit olmayan iktidar dağılımına kör kalmak anlamına gelir. Azınlık mensubu insanların ırkçılıkla, renk körü yaklaşımın kaçınılmaz olarak kapattığı kişisel deneyimlerine karşı kör kalamayız ve kalmamalıyız. İrkçılık karşıtı bir duruş sergilemek, iktidarla ilişkisi içinde ırkçılığa karşı çıkmak demektir.

İrkçilik ve duygular

Alanyazımın çoğunda ırkçılık, bilgi, normlar ve iktidar ile ilişkilendirilir. İrkçılığa karşı mücadele ederken, ırkçılığın ne olduğunu, uluslararası ve yerel düzeyde ırkçılık karşıtı anlatıları ve eylemleri destekleyen normların neler olduğunu ve belirli bir durumda eylem halindeki iktidar ilişkilerinin neler olduğunu bilmemiz gerektiği şüphe götürmez. İrkçilik ve iktidar ile ilgili bölümde incelenen, ırkçılığı = önyargı + iktidar olarak tanımlayan ve ırkçılığın tüm toplumlarımızda yapısal bir olgu olduğuna işaret eden formülü de hatırlamalıyız.

Peki, ırkçılık gibi karmaşık bir fenomeni analiz etmek ve ona karşı koymak yeterli mi?

Bu fenomenin daha net bir resmini elde etmek ve ırk ayrımcılığı eylemlerinin köklerini ve sonuçlarını daha iyi tanımlayabilmek için duygular ve ırkçılık arasındaki bağlantıları da göz önünde bulundurmanın gerekli olduğuna inanıyoruz.

Özellikle ırkçılıkla mücadele ederken, bu fenomenin sadece düşüncelerimizi ve akıl yürütmelerimizi değil, aynı zamanda bireyler ve bir gruba ait kişiler olarak bilinçli veya bilinçsiz duygularımızı da etkilediğinin farkında olmamız gerekir.

Janine Young Kim'in, "The emotional politics of racism" [İrk duyguları ve eşitlik hissi] metninde dediği gibi:

Duygu genellikle irrasyonel ve asi kabul edilir ve bu nedenle ciddi tartışmalara zarar verir. Nitekim ırkın duygusallığının, insanların onun hakkında konuşmaktan kaçınmasının en azından bir nedeni olduğunu öne sürmeye cüret edilebilir. Bu tür kısıtlamaların ışığında, kamusal alanda eşitlik gibi baskın değerlerle ilgili söylemlerin, ırk eşitliğine ilişkin daha özel, duygu yüklü fikri, özel alanlara veya daha da kötüsü unutulmaya sürükleyerek soyut ve bağımsız hale gelmesi muhtemeldir. Belki de ırkın duygularıyla yüzleşmek sadece ruh için iyi olmakla kalmayacaktır, aynı zamanda ırksal eşitlik üzerine kamusal söylemi canlandırmaya da yardımcı olabilir.

Dahası, Paula Ionide'in "The emotional politics of racism" [İrkçılığın duygusal siyaseti] metninde dediği gibi:

Duygular, insanların dünyalarını ve etkileşimlerini deneyimleme biçimlerini şekillendirir. İnsanların psikik gerçekliklerine ve ideolojik inançlarına (kurgusal veya temelsiz olsalar da) gerçeklik hissini verirler. Duygular, insanların bireysel ve grup kimliğine ilişkin algılarını sıkılaştırır veya çözer. Eylemleri ve eylemsizlikleri, genellikle bilinçsiz veya bilinç öncesi düşünmeye dayalı yollarla güdülemeye yardımcı olurlar. Uçucu ve hesaplanamaz görünseler de ırka ve cinselliğe bağlı duyguların kendine özgü bir kazanç ve kayıp mantığı vardır. Bu nedenle duygular, ekonomiler gibi işler; onlara toplumsal geçerlilik, kültürel okunabilirlik ve siyasal iktidar veren dolaşım, birikim, ifade ve mübadele mekanizmalarına sahiptirler.

Duyguları nasıl tanımlarız?

"Discovering Psychology" [Psikolojiyi Keşfetmek] kitabına göre "Duygu, üç farklı bileşeni içeren karmaşık bir psikolojik durumdur: öznel bir deneyim, fizyolojik bir yanıt ve davranışsal veya ifade edici bir yanıt."

Araştırmacılar, duyguların tam olarak ne olduğunu anlamının yanı sıra, farklı duygu türlerini de tanımlamaya ve sınıflandırmaya çalışmışlardır. Örneğin, 1972'de psikolog Paul Eckman, insan kültürlerinde evrensel olan altı temel duygu olduğunu öne sürmüştür: korku, öğrenme, öfke, şaşkınlık, mutluluk ve üzüntü. Daha sonra bu listeyi mahcubiyet, heyecan, küçümseme, utanç, gurur, tatmin ve eğlenme gibi diğer bazı temel duyguları da içerecek şekilde genişletmiştir.

Martha C. Nussbaum, duyguları yalnızca akıl yürüten bir yaratığın psikolojik mekanizmasına güç veren yakıt olarak değil, aynı zamanda bu yaratığın kendi akıl yürütmesinin parçaları, oldukça karmaşık ve dağınık parçaları olarak tanımlar.

İrksal duygular genellikle, çocukların irksal bilgi edinmeye ve irksal iktidarı deneyimlemeye başladıkları çocuklukta edinilmeye başlar. Fakat irksal duygular yalnızca bireyin içinde üretilen hisler değildir, aynı zamanda toplumsaldırlar, çünkü ortaya çıktıklarında çevrelerindeki alanlara ve insanlara nüfuz ederler.

İrkçilikla kuvvetli bir şekilde bağlantılı duygular nelerdir?

Farklılık çoğu zaman bilinmeyene eşittir ve bu hoş değil de korkutucu olabilir, kişinin kimliğini ve varlığını sorgulaması nedeniyle kaygı ve güvensizlik duygusu gibi olumsuz duygular ve hisler üretir. Ayrıca, insanların bir grubun üyesi olmaya ihtiyacı vardır. Gruptaki rollerini ve bizzat üyeliklerini güvence altına almak için, “kendilerinden farklı olanı” bir yabancı, sosyal ilişkilerine düşman olarak tanımlayabilirler. “Yabancı” korkusu, bir grup ya da topluluğa kendi üyeliğini pekiştirmek üzere kendinden farklı olan herkese saldırıp onlarla dövüşmeye ve neticede kendi kimliğini ve varoluşunu, kendi rol ve iktidarını yeniden tasdik etmeye yol açabilir.

Aşırı nefret tutumları genellikle korkuya dayanır. Farklı görünen herhangi bir şeyden korkan ilkel hayatta kalma mekanizmalarından —tehlikeden kaçınma içgüdümüzden— doğarlar. Psikolog ve siyasi danışman Renée Carr’ın dediği gibi, insanlar farklılığa tepki olarak bilinçsizce korku hissettiklerinde, “güvenlik, önem veya denetim düzeylerinin tehdit altında olmasından korkarlar. Çoğu zaman, kendi güvenliklerini ve hayatta kalışlarını güvence altına almak için ayrımcı eylemlerini haklı çıkarmak üzere başkaları hakkında abartılı ve olumsuz inançlar yaratacaklardır”.

Ayrımcılık ve ırk ayrımcılığı, özellikle gündelik olarak yapıldığında, ona maruz kalanların fiziksel ve zihinsel sağlığı üzerinde sonuçlar doğurur. Hissettikleri duygular üzüntü ve korkudan öfkeye kadar değişir. Genellikle davranışları kaygı, depresyon, travmatik tepkiler ve gerçek psikoz ile karakterize edilebilir. Neyse ki, ayrımcı eylem ve davranışlara maruz kalanların hepsi psikiyatrik hastalık geliştirmez, yine de acı çekerler ve bu stresli durumla yüzleşmek için bir baş etme stratejisini harekete geçirmeleri gerekir. *Baş etme*³, duyguların etkin yönetimi veya etkili yanıt veya hatta etkili sorun çözme yeteneği anlamına gelir. İnsanların stresli durumlarla baş etmek için stratejiler belirlemelerini sağlar.

İrk ayrımcılığına maruz kalmak gibi stresli durumlarla baş edebilmek için, insanların kendi duygularının (ve özellikle bir baskı durumundan kaynaklanan olumsuz duyguların) farkında olmaları ve durumu

3 Terim 1966 yılında, Amerikalı bilim insanı Richard Lazarus tarafından, *Psychology* kitabında takdim edilmiştir.

aşmak için bunları stratejik bakımdan nasıl kullanacaklarına karar vermeleri gerekir. Bunu yapmak ve psikozdan mustarip olmamak, hatta baskı ve şiddete daha fazla şiddet ve baskı ile cevap vermemek için, insanların duygusal bakımdan yetkin olması, sadece olumlu duygularını değil, olumsuz duygularını da önemsemeleri gerekir. Hissettiğimiz duyguları ve köklerini sorgulamaya hazır olmak önemlidir. İşten çıkarıldığımız için kızgın olduğumuzda, bu öfke sadece bu olayla mı ilgili yoksa önceki deneyimlerden mi kaynaklanıyor? Örneğin, çocukken aile üyelerinizde benzer bir sorun için bu tepkiyi gözlemlediniz mi? Yoksa özsaygınız olmadığı ve değersiz hissettiğiniz için mi öfkeleniyorsunuz?

Duygularımızı sorgulama yeteneği, köklerimizi ve kim olduğumuzu daha iyi anlamamızı sağlar. Kim olduğumuzu, hissettiğimiz duyguları ve belirli durumlarda ortaya koyduğumuz davranışları daha iyi bilmek, ırk ayrımcılığı gibi stresli durumlara baş etmek üzere muhtemel stratejileri belirlememizde bize destek olur.

Nörobilim sayesinde bugün beynimizin işleyişi hakkında, ırkçılık sorunuyla son derece yakından mücadele edebileceğimiz bir derecede farkındalığa ulaştık. "Bizden farklı" olanın yarattığı olumsuz duyguları mümkün olduğunca azaltmak için nasıl müdahale edeceğimizi bile hayal edebiliyoruz. New York Üniversitesi'nden nörobilimci ve ırkçılığın Nörobilimi Konferansı'nın baş kahramanı Elizabeth Phelps şöyle diyor: "Bizden farklı olanlara karşı tutumlarımızı göstermenin iki yolu vardır. Aleni, açıkça beyan ettiğimiz bir yol ve örtük denen, adil bir şekilde davrandığımızı inansak bile bilinçsizce kalıpyargılara yaslanan bir yol." Araştırmacı, etnik köken veya farklı gruplara ait olmayla ilgili bazı farklılıkları algılama yollarımızın örtük ve çoğu zaman kontrolümüz dışında olduğunu savunmaktadır.

Phelps, "farklı bir etnik grubun parçası olan insanlara yönelik yaklaşımlarda doğrudan yer alan beyin devreleri olduğunu ve bu devrelerin incelenmesinin, toplumsal dinamikleri anlamak için yeni ve son derece verimli bir araştırma alanı olabileceğini" göstermiştir.

Phelps'in bahsettiği devreler, beynin, duyguların ve korkunun yönetiminde yer aldığı bilinen bir parçası olan amigdalaya bağlı devrelerdir.

Bu nedenle nörobilim, ırkçı tutum ve davranışların temellerini ortaya çıkarmada belirleyici bir rol oynayabilir.

2012 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde yürütülen bir nörobilim araştırması, kendimizi konumlandırma ve başkalarıyla ilişki kurma biçimimizi daha iyi anlamamıza önemli bir katkı sağlayan kanıtlar kaydetti.

Harvard ve New York Üniversitesi araştırmacıları Jennifer T. Kubota, Mahzarin R. Banaji ve Elizabeth A. Phelps tarafından yürütülen çalışma, beynimizin, "yabancı" biri görüldüğünde bir saniyenin küçük bir bölümünde bile nasıl bir güvensizlik tepkisine sahip olduğunu gösterdi. Deney sırasında beyazların, siyah bir insanın görüntüsünü gözlemlemeleri gerekiyordu. Her birinde amigdala, sanki bir korku ya da tiksinti kaynağı algılıyormuş gibi etkinleşti. Bu duygular, ilk olumsuz duyguyu ortadan kaldırmak üzere beynin diğer alanları etkinleştirdiğinden, saniyenin yalnızca sonsuz küçük bir kesri kadar sürüyordu. Bu çalışma, zihnimizde olumsuz duygusal tepkiler ile yargılama ve düşünceye dayalı karar verme arasındaki diyalektiği gösterdi.

Daha yakın zamanlarda, serebral korteks, duyguları düzenleme rolü olan ve eğitime, yeni bilgilere ve akıl yürütmeye duyarlı daha karmaşık bir yapı geliştirmiştir. Sinir sisteminin bu alanı sayesinde rasyonel olarak değerlendirebilir, kararları ve akıl yürütmeyi ifade edebiliriz, ancak buna rağmen içgüdüsel tepkiler daima yürürlükte olabilir.

Hayatımız boyunca olumsuz ve olumlu duyguların, içgüdüsel tepkilerin ve düşünmenin bir arada yaşadığının farkında olmak önemlidir. Bütün yaşamımızda, duruma veya bağlama göre alternatif olarak olumsuz duygularımızı veya düşünme yeteneğimizi kullanırız. Duygusal zekâmızı ırkçılığa ve diğer herhangi bir hoşgörüsüzlük biçimine karşı koymak için kullanabilmek istiyorsak, bu durumun ve duyguların iyi ya da kötü, yaşamımızı yönlendirmede ve rasyonel seçimlerimizi etkilemede oynadığı rolün farkında olmak çok önemlidir.

Gençlerle ırkçılık üzerine çalışırken duygulara hitap etmek neden bu kadar önemli?

Gençlerle ırkçılık ve ırkçılık karşıtlığı üzerine çalışırken duygular üzerinde de çalışmak önemlidir çünkü:

Duyguları kullanmak istiyorsanız onları adlandırmanız gerekir: Duygularımızın farkında olmak yeterli değildir! Onları kullanabilmek için onları tanımak, adlandırmak ve doğru ifade etmek önemlidir. Bir rol oyununun sorgulama kısmında katılımcılara "Nasıl-sın? Nasıl hissediyorsun?" soruları sorulabilir.

yorsun?" diye sorulduğunda, cevap kaç kez kendimi iyi, kötü, hatta daha sıklıkla normal hissediyorum olmuştur? Bu durum, toplumlarımız ve kurumlarımız onları fazla ciddiye almadığından, duygularımızı tanımak ve özgürce ifade etmek konusunda ne kadar az eğitildiğimizi göstermektedir.

İçinizdeki ırkçılığın farkında değilseniz, ırkçılığa karşı koyamazsınız. Kendimizi ve başkalarını daha iyi tanımaya başlamak için bilinçli ve bilinçsiz yanlılıklarımızın ve bunlarla ilgili duyguların farkında olmak son derece önemlidir. Olumsuz ve olumlu duygularımızla kim olduğumuzu bilmek, empatiyi diyalog kurma yetkinliği olarak kullanarak "diğerlerini" insan olarak tanımamıza yardımcı olur.

Stresli durumlarla nasıl baş edeceğinizi biliyorsanız, baskıcı mekanizmalara karşı mücadele edebilirsiniz: Kendi duygularımızın ve beynimizin işleyişinin farkında olmak, ırkçı davranışların ve diğer hoşgörüsüz ifade biçimlerinin kışkırttığı türden stresli durumlarla başa çıkmada etkili stratejileri harekete geçirirken bize destek olur.

Yargınızı askıya alabilir ve olguları, eylem halindeki iktidar ilişkilerini, insanların hissettiği duyguları analiz edebilirsiniz, ırkçılık ve ırkçılık karşıtlığı hakkında eğitim etkinlikleri gerçekleştirebilirsiniz. İrkçılığı ve ırkçılık karşıtlığını ele almak, eğitimcilerin bilişsel ve duygusal seviyelerin eylemleri desteklediği bütünsel bir yaklaşımı benimsemelerini gerektirir.

Yaşadığımız ve eylemde bulunduğumuz toplulukta düşüncelerimizi, davranışlarımızı ve duygularımızı ilgilendiren bir fenomen olarak ırkçılığın karmaşıklığını görebilirsanız, bir karşı-anlatı oluşturabilirsiniz.

Ya sizin için ırkçılık ve görünmez ırkçılıkla uğraşırken duygulara hitap etmek önemli mi?

İyi Davranma

Bu bölümde, görünür ve görünmez ırkçılığa karşı mücadele için gerekli ve temel mekanizmalardan biri olarak eğitimde iyi davranmanın kullanılması yaklaşımını sunacağız.

Açık olduğu için bazılarında bunun hakkında konuşmak gereksiz görünebilir: birbirimize iyi davranmamız gerektiğini ve bunun çok genç yaşta öğrendiğimiz bir beceri olduğunu hepimiz anlıyoruz. Fakat durum böyle değil.

Belirli bir toplumda büyüyen ve öğrenen bireyler olduğumuzu bilecek, çevremizden her gün aldığımız mesaj türünü analiz etmeliyiz: televizyon haberleri ve reklamlar, filmler, müzik, rekabete dayalı sporlar vb...

Bu mesajların çoğunun şiddetin normalleştirilmesi modeline dayandığını görürdük: televizyon programları sözlü şiddeti ve kötü davranmayı, suçları ve cinayetleri vb. eleştirmeden gösterir. Barış zamanında çocuklar silah ve tüfek gibi oyuncaklarla savaş oyunları oynarlar. Bu şekilde istismar, zarar ve şiddet o kadar normalleştirilir ki son derece görünür ve gaddar olmadıkça onları tanımıyoruz. Aşağılama, öfke ve hakaretler, bir ailede, çift halinde veya işte yaşamının normal bir biçimi gibi görünebilir.

Bu modelden sakınmak zordur, zira onu teoride eleştirip reddetsek de değer ve davranışlarımızda içselleştiririz. Örneğin, çatışmaları çözme şeklimiz: bizi şiddet ve kötü davranma sarmalına sokan modelleri yeniden üretiriz. Biri bizi kızdıran bir şey söylediğinde veya yaptığında acı çekeriz. Tepki olarak onlara acı çektirme eğilimindeyiz.

STAR projesinden bir örnek: İspanya'daki araştırma kapsamında görüştüğümüz gençler, iyi davranma konusunda yüksek derecede bilgi sahibi olduklarını gösterdiler: bunu, sevgi duyguları, insanlarla ilgilenme, fiziksel yakınlık vb. ile ilişkilendiriyorlar. Yani: İnsanlara gülmemeliyiz, kimseye hakaret etmemeliyiz, herkesi olduğu gibi kabul etmeliyiz... Lâkin onların çoğunluğu, yakın zamanda bir kişiyle dalga geçtiğini, bir kişiyi görmezden geldiğini, birine hakaret ettiğini veya bir kişiyi tanımadan yargıladığını doğruladı.

İkincisi, araştırmamızda ayrıca tespit ettiğimiz şey, gençlerin toplumun beklentilerini yerine getirmediklerini hissettiklerinde duygusal güvenlik ve özgüvenden yoksun kaldıklarıdır: Gençler parasızlık,

yeterince güzel veya zeki olmama ya da (İspanya’da değil) farklı bir ülkede doğmuş olma örneklerinden bahsettiler. Bu durumlarda, yaşamda aynı fırsatlara sahip olmadıklarını, daha sık şiddete maruz kaldıklarını ve diğer akranlarının, hatta yetişkinlerin onlara inanmadığını düşünüyorlardı. Sonuç olarak, kendilerine karşı da kötü davranmayı yeniden üretme eğilimindedirler.

Çalışma alanımızda iyi davranmayı kullanmak ve bunu daha geniş ölçekte teşvik etmek, bireylere ve insan gruplarına değişen bir davranış alternatifi sunarak, kendileriyle ve başkalarıyla eşitliğe dayalı saygılı ilişkiler kurmayı pratik etmelerini ve öğrenmelerini sağlar. Çünkü sadece pratik, onların iyi davranmayı yalnızca entelektüel düzeyde değil, bütünleşik bir şekilde anlamalarına izin verecektir.

İyi davranmanın ne olduğunu açıklamaya çalıştığımızda, seksoloji ve pedagoji uzmanı psikoterapist Fina Sanz Ramon’un tanımını kullanmayı seviyoruz: iyi davranma, *“hakettiğimiz huzur, uyum ve denge içinde yaşamak, sağlıkta, esenlikte ve keyifte ilerlemek arzusu olarak çevremizde ifade edebileceğimiz bir saygı ve sevgi ifade biçimidir”*. İyi davranmanın temeli, iktidar yapısına dayanan Ayan ilişkiler kurmak olduğundan, sonuç olarak (görünmez) ırkçılığın en büyük nedenlerinden birinin ortadan kaldırılmasına katkıda bulunuyoruz: sahip olduğumu düşündüğüm her türden iktidarı (siyasi, bedensel, kültürel, entelektüel vb.) elinde tutan ben, onu ona sahip olmadıklarını DÜŞÜNDÜĞÜM, İNANDIĞIM, ÖĞRENDİĞİM insanlara karşı kullanımım.

İyi davranma, kötü davranmanın/yanlış davranmanın zıddıdır ve o da üç farklı düzeyde ortaya çıkabilir: kişisel, ilişkisel ve toplumsal. Gençlerle eğitimde iyi davranma yaklaşımının kullanılmak, bu üç düzeye odaklanmak anlamına gelir.

İyi davranmayı **kişisel düzeyde** teşvik etmek için gençlerin özfarındalık, özsaygı, kendini kabul, duygusal farkındalık, özeleştirilik, özerklik vb. gibi değerler ve tutumlar geliştirmelerini sağlayan etkinlikler kullanırız. Örneğin, onları güçlü yönleri ve kendilerinde takdir ettikleri şeyler hakkında düşünmeye ve bunları başkalarına söylemeye teşvik ederiz (çoğunluk bunu yapmaya alışık olmadığı için başlangıçta her zaman garip ve zordur). Başkalarından, diğer insanlarda beğendikleri nitelikleri söylemelerini de isteriz (bunu son derece çeşitli şekillerde yapabiliriz: kağıda veya balonlara yazıp iyi bir atmosfer yaratmak için dans müziği koymak veya iyi davranma koridoru yaparak her kişiye grubun kendisinde nelerden hoşlandı-

ğını söylemek vs.). Ayrıca, daha da ileri gidebilir ve öğrenme odasının dışında iyi davranma görevleri önerebiliriz: her kişi kendisini neyin mutlu ettiğini düşünmek için biraz zaman harcar ve ardından bunu önümüzdeki birkaç gün içinde yapar. Bu şekilde gençler kendilerine nasıl daha iyi bakacaklarını öğrenirler: bedenlerini, duygularını, duygularını ve düşüncelerini dinlerler. Esenlikleri için kişisel bir taahhütte bulunurlar ve sahip oldukları birçok seçenek arasından kendileri için iyi olanı seçebileceklerini hissederler.

İlişkisel düzeyde iyi davranma uygulamak için şiddet içermeyen iletişim becerilerine ve empati, farklılığın takdiri ve saygı gibi tutumlara odaklanıyoruz. Başvurduğumuz etkinlikler, gençlerin başkalarıyla ortak anlaşmalara varmayı öğrenmelerine ve kendi ihtiyaçları ile duygularını aktarırken müzakere etmelerine olanak tanır. Onlar da etkin dinleme pratiği yaparlar. Bu süreçte gençler empati ve saygı ile şiddetsizliğe dayanan iletişim becerileri geliştirirler. Ek olarak, birbirlerine özenme yeteneklerini geliştirirler ve kendileri ile başkaları için pazarlık konusu olmayan şeyleri öğrenirler (örneğin, bir akranınızın sizi aşağılaması kabul edilemez ve pazarlık konusu edilemez bir şeydir). Başka bir deyişle burada mesele, kendi sınırlarımızı koymayı ve bunu başkalarına aktarmayı öğrenmekle ilgilidir.

STAR projesinde kullanılan ve gerçekten işe yarayan etkinliklerden biri, performans veya tiyatrodur (bu kılavuzun araçlar bölümünde görebilirsiniz). Tiyatroyu kullanmak, şiddet içeren durumları eşitlik ve saygıya dayanan, iktidarın kötüye kullanımını içermeyen durumlara dönüştürmek için güçlü ve etkileşimli bir araç olabilir. Kolaylaştırıcılar veya bizzat öğrenciler, öğrencilerin gerçekliğine yakın ve (görünür/görünmez) ırkçılığın sergilendiği bir hikayeyi canlandırır. Bizzat öğrenciler, probleme farklı çözümler önermek zorundadır. Bu alıştırma, gençlerin ırkçılık kurbanları ile daha iyi empati kurmalarını ve diğer yandan, mağdur veya seyirci olduklarında şiddet içeren durumlarda farklı eylem stratejileri hakkında bilgi edinmelerini sağlar.

Projede iyi sonuç veren şeyler aynı zamanda, “iyi davranma meydan okumaları” olarak adlandırılan şeylerdi. Gruptan iki veya üç kişiye, bir gün boyunca grubun geri kalanıyla ilgilenmesini teklif ettik. Meydan okumalar keyifli ve gerçekleştirmesi kolaydı. Ertesi gün veya hafta, başkalarıyla ilgilenen insan grubu değişti ve tüm kişiler en az bir kez bakım veren olduğunda meydan okuma tamamlandı. Bu etkinliğin amacı, bakım verenlerin başkalarında ürettikleri iyi duyguların far-

kına varmalarını ve diğer insanların mutluluğundan sorumlu olduklarını fark etmelerini sağlamaktı. Bu sayede grup, sorumlu ve bilinçli bir şekilde, esenliği için karşılıklı takdir ve özen geliştiriyordu.

Gençlere iyi davranmanın nasıl da iyi davranmayı doğurduğu gösterildi. Bu gruba dahil edildiğinde, gündelik yaşama genişletilebilir, ailede, yakın bir ilişkide vb. uygulanabilir.

Toplumsal düzeyde iyi davranma, iktidar ilişkileri yapısını, gençlerin işbirliği, dayanışma, empati, müzakere, bir arada varoluş ve farklılığa saygı gibi değerler geliştirdikleri eşitlik ilişkilerine dönüştürmek anlamına gelir. Eleştirmek ve dışlamak yerine dinlemek ve dahil etmek anlamına gelir.

Çalıştığımız grup düzeyinde iyi davranmayı teşvik etmek amacıyla, birbirini daha iyi tanımaya ve birbirlerine karşı güvenlerini arttırmaya yönelik motivasyonlarını yükseltmek üzere grup üyeleri arasındaki uyumu besleyen etkinliklerle başlayabiliriz. Gençlerin basitçe eğlendiği enerji verici pratikler ve basit oyunlar ile, öne sürülen meydan okumaları halletmek ve ortak çözümler bulmak üzere birlikte çalıştıkları grup inşa eden etkinlikler var.

Bir grupla çalışırken her zaman yaptığımız etkinliklerden biri, katılımcılara bir **iyi davranma sözleşmesi** hazırlamalarını teklif etmektir: gençler, grup tarafından saygı duyulması gereken değerleri veya yapılması ya da yapılmaması gereken şeyleri paylaşır, böylece herkes tamamen dahil olabilir ve kendini iyi hissedebilir. Bu şekilde grup, birbirleriyle nasıl işbirliği yapacağını ve müzakere edeceğini, ayrıca grup üyeleri arasındaki farklılıkları nasıl kabul edeceğini, onları nasıl anlayacağını ve onlarla saygı temelinde nasıl başa çıkacağını öğrenir.

Bu noktaya gelmeden önce bütün grup üyelerinin, kendi ihtiyaçlarını aktarmak için kendilerini güvende hissetmeleri ve dahası, seslerinin duyulacağını ve dikkate alınacaklarını bilerek grubun karar alma sürecinin bir parçası olmak üzere motive olmaları gerçekten önemlidir. Bu nedenle, özgüven, iletişim becerileri vb. geliştirmenin yanı sıra önceki bütün güven oluşturma etkinlikleri de son derece önemlidir; yani, küçük toplumumuzda, grupta bir değişim noktası oluşturabilmek için üç düzeyde çalışmamız gerekmektedir.

Burada şunu da belirtmeliyiz ki bütün düzeylerde iyi davranmayı ele alırken, çevrimiçi alanı ve gençlerin sosyal medyada başkalarıyla olan

ilişkilerini unutmamak son derece önemlidir.

Son olarak, eğitim sürecimizin ana hedeflerinden biri, gençlerin, sınıfın ötesine geçen eylemler yaratarak, değişimin araçları ve öğrenme deneyimlerinin yayıcıları olmalarıdır. Onları çevrelerinde harekete geçmeye motive edebilir ve iyi davranmanın etkisi konusunda farkındalık yaratabiliriz. Nasıl? *Topluluk çalışması* makalesinde, gençleri Topluluk için ve Toplulukla birlikte eylemler düzenleme konusunda nasıl destekleyebileceğinizi öğrenebilirsiniz.

Atıflar

- Sanz Ramón, Fina. (2016): El buentrato como proyecto de vida Kairos, Barcelona.

ARAÇLAR

Etkinlikler

	Görünmez ırkçılık	Kalıpyargılar ve önyargılar	Nefret söylemi	İktidar ilişkileri	Duygusal farkındalık	İyi muamele	Page
Bingo	✓	✓	✓	✓	✓	✓	57
Kedi ve fare				✓	✓		59
Karo	✓	✓					61
Dört köşe, dört duygu					✓		63
İyilik posta kutusu						✓	65
İyilik çevrimiçi						✓	66
İyi davranma				✓		✓	67
Ne kadar ileri gidersiniz?	✓	✓					69
Masum resimler, masum sözcükler				✓			74
Yaşamımdaki görünmez ırkçılık	✓	✓			✓		79
Bu bir mikro-saldırganlık mı?	✓			✓			80
Sandalye kapmaca	✓						86
Başka davranma?				✓			89
Pembe üçgen	✓						93
İktidar ve şekerler	✓	✓			✓		94
İrkçilik Piramidi	✓				✓		96
Devinim halinde ırkçılık	✓	✓					99
İrkçilik mi değil mi?	✓						100
Gör						✓	102
Ağ	✓			✓			100
Bil bakalım kim?	✓	✓					110

- ✓ Görünmez ırkçılık
- ✓ Kalıpyargı ve önyargılar
- ✓ Nefret söylemi
- ✓ İktidar ilişkileri
- ✓ Duygusal farkındalık
- ✓ İyi davranma

Bingo

Özet

Bingo, katılımcıların ırkçılık ve görünmez ırkçılık etrafında çeşitli konular üzerinde düşünürken birbirleriyle konuşmalarına ve enerji kazanmalarına yardımcı olan bir araçtır.

Malzemeler

Bingo kağıtları (ekte), kurşun/tükenmez kalemler

Uygulama

1. Bingo kağıtlarını katılımcılar arasında dağıtın (her katılımcıya bir sayfa) ve etkinliğin kurallarını açıklayın.
2. Bingo kağıdı 12 soru içerir. Her katılımcının grupta bir soruyu cevaplayacak bir kişi bulması gerekir. Bunu yapmak üzere odanın içinde dolaşmalı ve başkalarıyla konuşmalıdır. Cevabı bulduğunda, konuştuğu kişinin adıyla birlikte ilgili kutucuğa yazmalıdır
3. Katılımcıları ayağa kalkmaya, hareket etmeye ve görevlerini yerine getirmeye davet edin. Biraz müzik çalabilirsiniz.
4. Yeterli sayıda kişi tüm alanları doldurup yüksek sesle BİNGO dediğinde etkinlik sona erer. Eğer zamanınız kısıtlıysa, dolu bir bingosunu olan ilk kişiyle etkinliği durdurabilirsiniz; yeterli zaman varsa herkesin etkinliği bitirmesine izin verebilirsiniz.

Bilgilendirme soruları

- Hangi soruların yanıtlarını bulmak daha kolaydı ve neden?
- Hangi sorulara yanıt bulmak daha zordu ve neden?
- Kağıtta bulduğunuz yeni kelimeler/terimler/kavramlar nelerdi ve bunları nasıl anlıyorsunuz?
- Akranlarınızın cevaplarında şaşırtıcı bir şey buldunuz mu? Bulduysanız, nedir?
- Öğrendiğiniz en önemli şey neydi?

Ekler

Sevdiğiniz beyaz olmayan bir şarkıcının ismini söyleyin	Bir ırkçılık örneği verin. Bunun ırkçılık olduğunu nasıl anladınız?
Azınlık bir gruba karşı nefret söylemine nerede tanık oldunuz?	Eşitlikle ilişkilendirdiğiniz hissi söyleyin.
Farklılığı/çeşitliliği el üstünde tutmak için yaptığınız bir şeyi söyleyin.	Azınlıktan gelen bir rol modelinizin ismini söyleyin.
Kendiniz için iyi davranma kabul ettiğiniz bir eylemi söyleyin.	Güçlü hissettiğiniz bir durum örneği verin.
Birden fazla azınlık/dezavantajlı gruba üye ünlü bir kişinin ismini söyleyin.	Az güce sahip olduğunuz ya da hiç güce sahip olmadığınız bir durumla ilişkilendirdiğiniz bir hissi söyleyin.
Duyduğunuz bir ırkçılık karşıtı kampanya veya eylem örneği verin.	Kendinizi güçsüz hissettiğiniz bir durum örneği verin.
Sahip olduğunuz bir ayrıcalığı söyleyin.	İrkçılıkla ilişkilendirdiğiniz bir hissi söyleyin.
Başkası için iyi davranma kabul ettiğiniz bir eylem söyleyin.	Beyaz olmayan bir aktris ismi söyleyin.

Kedi ve fare

Özet

Bu etkinlikte katılımcılar, kendilerini bir kedi ve bir fare konumuna yerleştirerek güçlü ve güçsüz olmakla ilgili duygu ve düşünceleri keşfederler.

Malzemeler

Görselleştirme metni (ekte); müzik çalar (isteğe bağlı)

Uygulama

1. Katılımcılara, onlara bir öykü anlatacağınızı, sadece sesinizi takip edip söylediğiniz veya sorduğunuz şeyleri hayal etmelerini söyleyin. Görselleştirme metnini okuyun (ekte).
2. Bir poster alın, bir çizgi ile ikiye bölün ve bir tarafına kedi, diğer tarafına fare çizin. Katılımcılara kedi ve farenin bütün düşüncelerini, duygularını ve eylemlerini sorun. Bunları posterin ilgili bölümüne yazın.

Bilgilendirme soruları

- Bir fare olarak nasıl hissettiniz?
- Bir kedi olarak nasıl hissettiniz?
- Fare olduğunuzda ne düşündünüz? Ne yaptınız?
- Hangi durumda kendinizi zayıf hissettiniz? Hangi durumda kendinizi güçlü hissettiniz?
- Kedilerin fare yediği bir dünyada nerede yaşamayı tercih ederdiniz? Ya da onlar birlikte nerede yaşayabilirler?
- Yerel topluluğunuzda kediler ve fareler kimlerdir? Toplumda kim iktidar konumunda? Ve kim boyun eğen me konumunda?
- İktidarı neden severiz?
- Boyun eğen konumdaki insanların orada bulunma nedenleri nelerdir? Ve iktidar konumundakiler neden oradalar?
- İktidar, ırkçılıkla hangi şekilde ilişkilidir?
- İktidar ilişkilerinin olmadığı bir alanı nasıl yaratabiliriz?

Görselleştirme metni

Nefes alın. Bedeninizi rahatlatmaya çalışın. Gözlerinizi kapatın. Kendinizi rahatlatın.

Sınıftan ayrıldığımı ve okuldan çıktığımı hayal ediyorum. Daha önce hiç gitmediğim küçük bir yol var. Şimdi oradan gitmeye karar veriyorum. Küçük yol eski, terk edilmiş bir eve gidiyor. Kapıdayım, açıyorum ve evin içine giriyorum. Bulduğum şey çok büyük, karanlık bir oda. Odada dolaşmaya başlıyorum ve vücudum titremeye başlıyor. Küçülüyorum. Zaten bir defter boyutundayım ve hâlâ küçülüyorum.

Vücudumun her yerinde kıllar çıkıyor, dişlerim büyüyor ve küçük bir fare olduğumu anlıyorum. Fare konumundayken nasıl hissediyorum? Bu konumdan dünyayı nasıl görüyorum?

Birden evin kapısı açılıyor ve büyük bir kedi belirip evin içinde dolaşmaya başlıyor. Nasıl hissediyorum? Ne düşünüyorum? Kedi aniden bana bakıyor ve bana doğru yürümeye başlıyor. Yaklaşıyor ve yaklaşıyor. Ne yapabilirim? Nasıl hissediyorum?

Kedi tam yanıma vardığında, bedenim yeniden dönüşüyor, ben kedi oluyorum ve kedi fare oluyor. Şu anda nasıl hissediyorum? Şimdi, bir kedi olduğumda dünyayı nasıl görüyorum? Fareyi nasıl görüyorum?

Fare ile ne yapacağıma karar veriyorum. Sonra devam edip yapıyorum. Bedenim tekrar sallanıyor ve şeklini ve boyutunu geri kazanmaya başlıyor. Şeklimi ve bedenimi geri kazandıktan sonra evden çıkıyorum ve okula geri dönüyorum. Sınıfıma çıkan merdivenleri tırmanıyorum ve oturuyorum...

Ve yavaş yavaş gözlerimizi açıyoruz.

- ✓ Görünmez ırkçılık
- ✓ Kalıpyargılar ve önyargılar

Karo

Özet

Karo etkinliği, katılımcıların ırksal mikro-saldırganlıkların muhtemel sonuçlarını daha iyi bir şekilde tartışmalarına ve anlamalarına yardımcı olur.

Malzemeler

Her bir katılımcı için ifadeler ve karo resmi (ekte), kurşun/tükenmez kalemler

Uygulama

1. Katılımcılara, her biri bir mikro-saldırganlığı temsil eden dokuz farklı ifade setini verin.
2. Görevlerinin, ifadeleri ne kadar ağır veya şiddetli bulduklarına göre sıralamak olduğunu açıklayın. Sıralama, en az şiddet içeren ifadeler en altta ve en şiddetli ifadeler en üstte olmak üzere karo şeklinde yapılmalıdır (resme bakın).
3. Katılımcıları görevi önce bireysel olarak, ardından her biri üç ila beş kişilik küçük gruplar halinde yapmaya davet edin. Bu sayede katılımcılar önce kendi fikirleri üzerine düşünüp onları oluşturabilecek, ardından tartışarak diğerlerinin bakış açılarından öğrenebileceklerdir.
4. Küçük gruplar halinde yaklaşık yirmi dakikalık bir tartışmadan sonra, karoları bütün gruplardan alın ve toplantı odasının görünür yerlerine koyup katılımcılardan dolaşıp diğerlerinin ne yaptığını görmelerini isteyin.

Bilgilendirme soruları

- Etkinlikten sonra nasıl hissediyorsunuz?
- Grup çalışması tartışmanız sırasında en çok tartışılan noktalar nelerdi?
- Sıralamanızı yaparken ve kararlarınızı verirken hangi kriterleri kullandınız?
- "Biraz ırkçı" diye bir şey var mı? Bunun anlamı ne? Bir şeyin biraz ırkçı mı yoksa çok ırkçı mı olduğunu nereden biliyoruz?
- Evrensel olarak doğru bir sıralama olduğunu düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız, neden? Düşünmüyorsanız, neden?
- Örneklerden hangileri topluluğunuzda şiddet olarak kabul ediliyor? Niçin?
- Sizce örneklerden hangisi daha fazla ciddiye alınmalıdır? Niçin? Niçin değil?

Attachments

"Otobüste Siyah veya Arap bir insanın yanına oturmam. Sokakta onlardan biri bana yaklaştığında genelde yolumu değiştiririm."

"Doğru düzgün eğitim almadığını ve muhtemelen tarım arazilerinde çalıştığını varsayıyorum, çünkü mülteci gibi görünüyor."

"Buranın yerlisi gibi görünmeyen birini gördüğümde, genellikle yüksek sesle konuşur ve daha fazla jest kullanırım, çünkü yerel dili konuşamıyor olabilirler."

Bir polis olarak, Roman olduğu ortaya çıkan bu hanımefendinin pasaportunu kontrol ettim. Ona daha ziyade Alman gibi görüldüğünü söyledim."

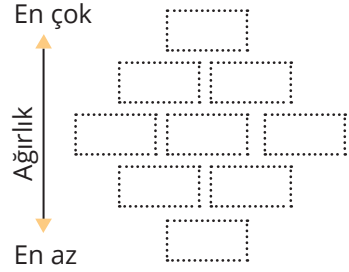
"Ülkemizdeki mali kriz bize birçok kara gün getirdi. Beyaz günlerin geri gelmesini bekliyoruz."

"Ben ırkçı değilim, fakat asla bir siyahla çıkmazdım çünkü beğendiğim tipte bir insan değil."

"İrkçı şakalar komiktir! Mizah anlayışın yok mu?"

"Romanların etrafında daima fazladan dikkatli olman ve cüzdanının güvende olduğundan emin olman gerekir."

"Sen benim ilk gey arkadaşımısın. Daha önce hiç gey arkadaşım olmadı, çünkü bilirsin nasıl olduklarını... Fakat sen onlar gibi değilsin."

Dört köşe, dört duygu

Özet

Bu etkinlikte katılımcılar, öfke, korku, üzüntü ve mutluluk duygularından nasıl etkilendiklerini ve bunlarla nasıl başa çıkabileceklerini keşfetmek için bir yolculuğa çıkarlar. Ayrıca bunların ırkçılık ve ırkçılığa karşı mücadele ile nasıl ilişkili olduğunu tartışacaklar.

Malzemeler

Dört yastık; posterler; fosforlu kalemler; müzik.

Uygulama

1. Odayı, her alanın bir duyguyu (öfke, korku, üzüntü ve mutluluk) temsil ettiği dört alana bölün. Her köşeye duygunun adını taşıyan bir poster yapıştırın.
2. Katılımcıları duygularıyla bir yolculuğa davet edin. Başta, odanın ortasında bir daire içinde ayakta veya oturarak sessizce rahatlamalarını isteyin. Gözlerini kapatacaklar, derin nefesler alacaklar, kendileriyle bağlantı kurmaya çalışacaklar. Grubun hazır olduğunu hissettiğinizde yolculuğa başlayın, katılımcılardan ayağa kalkmalarını ve sessizce sizi takip etmelerini isteyin.
3. Ziyaret edecekleri ilk duygu KORKU'dur: korkularına şimdi ve burada odaklanmalarını ve bunların nereden geldiklerini düşünmelerini isteyin.
4. Bitirdiklerinde, yine sessizce, onları ikinci köşeye/duyguya götürün: ÖFKE. Kendilerini neyin öfkeliendirdiği üzerine düşünmelerini isteyin ve belki çığlık atarak, beden hareketleriyle veya uygun gördükleri herhangi bir yolla öfkeden kurtulmaya davet edin.
5. Bunun ardından, sessizce üçüncü köşeye/duyguya geçecekler: ÜZÜNTÜ. Üzgün oldukları durumları ve nedenlerini hatırlamalarını isteyin.
6. Herkes hazır olduğunda, onlardan son köşeye/duyguya geçmelerini isteyin: MUTLULUK. Onlara yaşamlarında kendilerini mutlu hissettiren ve gülümseten şeyleri düşünmelerini söyleyin: onları mutlu etmiş/mutlu eden insanlar; onlara neşe veren olaylar. Bu aşamada dans etmeye uygun bir takım mutlu müzikler çalabilirsiniz. Bırakın serbest kalsınlar ve ritmi takip etsinler, tadını çıkarsınlar.

7. Bütün yolculuğun ardından katılımcıdan dört duygudan birini seçmesini isteyin. Ardından her katılımcıya bir poster ve fosforlu kalemler verin. Bir insan silüeti çizmeleri ve şunları yazmaları gerekiyor: kafalarında, seçilen duyguyla ilgili düşünceleri; göğüsünde, nasıl hissettikleri; ellerinde, bu duyguyu yönetmek için sahip oldukları araçlar; ayaklarında, güvенеbilecekleri destek (insanlar, müzik, kitaplar vs.).
8. Silüetlerini bitirdikten sonra, çiftler veya küçük gruplar halinde bunları paylaşımlarını ve tartışmalarını isteyin.

Bilgilendirici sorular

- Nasıl hissediyorsunuz?
- Duygularınızı ve bunlarla bağlantılı durumları hatırlarken karşılaştığınız zorluklar nelerdi? Hangi duygular daha kolaydı ve hangileri daha zordu ve neden?
- Duygular ve gündelik yaşam arasındaki bağlantılar nelerdir?
- Duygularımızı anlamak ve onlarla baş etmek için hangi araçlara sahibiz?
- Ne tür bir desteğe sahip olmak isteriz?
- Irkçılık ve görünmez ırkçılık eylemlerine eşlik eden duygular nelerdir? Sizce neden?
- Irkçılığa karşı koymak istediğimizde duygularımızın farkında olmak ve duygularımızı kontrol altında tutmak önemli midir? Önemliyse neden? Bunu nasıl yapabiliriz?

Katılımcılarınızın duygularını ifade etmelerini desteklemek için, onları Paul Eckman tarafından tanımlanan altı temel duyguyla tanıştırebilirsiniz.

İyilik Posta Kutusu

Özet

Bu etkinlik, daha uzun öğrenme süreçleriyle paralel bir şekilde çalışır. Katılımcıları kendi aralarında iyi davranma jestleri yapmaya ve bunun etrafındaki duyguları keşfetmeye davet eder.

Malzemeler

Bir kutu, kağıt, kurşun/tükenmez kalemler

Uygulama

1. Katılımcılara kağıt kartlar dağıtın ve onlardan iyi davranmayı temsil eden görevler bulmalarını ve yazmalarını isteyin. (örneğin, "Bir arkadaşınıza onda neleri takdir ettiğinizi söylemek" veya "Genellikle fazla konuşmadığınız birine gidip ona gününün nasıl geçtiğini sormak").
2. Bütün kağıtları toplayın ve tercihen güzel bir şekilde dekore edilmiş bir kutuya koyun. Kutuyu, öğrenme odasına, katılımcıların kolayca erişebilecekleri bir yere yerleştirin. Katılımcılara sık sık kutunun yanından geçmelerini (örneğin molalarda), bir kağıt seçmelerini ve seçtikleri iyilik görevini yerine getirmelerini söyleyin.
3. Katılımcılara zaman zaman kutuyu ve etkinliği hatırlattığınızdan emin olun. Öğrenme sürecinin süresine bağlı olarak onları, bunu günde bir kez veya birkaç kez yapmaya teşvik edebilirsiniz.
4. Öğrenme sürecinin sonunda, önerilen bilgilendirme sorularını takip ederek katılımcılarla zaman ayırıp etkinliği tartıştığınızdan emin olun.

Bilgilendirme soruları

- Etkinlik hakkında nasıl hissediyorsunuz?
- Görevi gerçekleştirmek kolay mıydı? Kolay ve daha zor görevler nelerdi? Niçin?
- Bir başkası için iyi davranmayı temsil eden bir görevi yerine getirdikten sonra ne hissettiniz?
- Bir başkası size iyi davrandığında nasıl hissettiniz?
- Grup içinde ve ötesinde iyi davranma jestleri yapmaya nasıl devam edebiliriz?

İyilik Çevrimiçi

Özet

Bu etkinlik, katılımcıları, sosyal medyada paylaşımda bulunarak ve arkadaşlarını etiketleyerek çevrimiçi ortamda iyi davranma uygulamalarına davet eder.

Malzemeler

Cihazlara ve internete erişim

Uygulama

1. Katılımcılara normalde hangi sosyal medya platformlarını kullandıklarını ve orada genellikle onlara nasıl davranıldığını sorun. Çevrimiçi ortamda kendilerine hem olumlu hem de olumsuz davranıldığı anlara dair örnekler vermelerini isteyin.
2. Katılımcılara kendilerine bir meydan okumaya davet ettiğinizi açıklayın: seçtikleri bir sosyal medyada (örneğin Instagram) hoş bir mesaj içeren bir yayın veya hikaye hazırlamaları gerekiyor. Yayın, grupta etiketlenmesi gereken diğer katılımcılara iltifat ediyor olmalıdır. Katılımcıları normalde daha az konuştukları kişileri dahil etmeye teşvik edin. Ayrıca bir etiket de ekleyebilirsiniz (örneğin, #iyidavranma veya katılımcılarla birlikte bulabileceğiniz başka bir şey).
3. Bu etkinliğe hemen zaman ayırabilir veya öğrenme sürecinizin uzunluğuna göre daha uzun süre verebilirsiniz. Etkinliği belli aralıklarla tekrarlayabilirsiniz (örneğin günlük olarak).
4. Öğrenme sürecinin sonunda, önerilen bilgilendirme sorularını izleyerek katılımcılarla zaman ayırıp etkinliği tartıştığınızdan emin olun.

Bilgilendirme soruları

- Başkaları için güzel bir şey yayınladığınızda nasıl hissettiniz? Peki ya diğerleri hakkınızda güzel bir şey yayınladığında?
- İnternette iyi davranma jestleri yapmak çok çaba gerektiriyor mu? Neden onları daha sık yapmıyoruz?
- Etkinliğin sosyal medyadaki arkadaşlarınıza/takipçilerinize bir mesaj gönderdiğini düşünüyor musunuz? Eğer öyleyse, hangi mesajı?
- Grup içinde ve ötesinde iyi davranma jestleri yapmaya nasıl devam edebiliriz?

İyi Davranma

Özet

Bu etkinlikte katılımcılar, başkalarına bize davranılmasını istediğimiz şekilde davranmanın neden önemli olduğunu deneyimleyerek anlarlar ve kendilerini neyin iyi hissettirdiği üzerine düşünürler.

Malzemeler

Kağıt, kurşun/tükenmez kalemler, keçeli kalemler

Uygulama

Birinci Bölüm

1. Katılımcıları küçük gruplara ayırın ve her gruptan, herkesi güldürmek ve gruba enerji vermeye yardımcı olmak üzere başka bir grup için bir görev —icra etmeleri veya yapmaları gereken bir şey— bulmalarını isteyin. Onlara bir görev bulmaları için zaman verin.
2. Her gruptan görevlerini sunmalarını isteyin, ancak hiç kimse bu noktada görevi uygulamaya başlamamalıdır. Normalde, görevler biraz aşağılayıcı olabilir veya katılımcıları biraz rahatsız hissettirebilir.
3. Katılımcılara, etkinliğin önemli bir koşulundan bahsetmeyi unuttuğunuzu söyleyin: Her grup, kendi grupları içinde buldukları görevi yerine getirmek zorunda kalacaktır. Onları yerine getirmeye davet edin.
4. Görevler icra edildikten sonra, katılımcıları düşünmeye davet edebilir veya ikinci bölüme geçip sonunda birleşik bir düşünme gerçekleştirebilirsiniz.

İkinci Kısım

1. Katılımcıları kendilerini rahat hissetmeye, gözlerini kapatmaya ve yakın zamanda mutlu hissettikleri bir anı düşünmeye davet edin: bir başarıyı kutlamak, onları mutlu eden bir şey yapmak veya biriyle birlikte olmak vs... Zihinlerinde bu anı yeniden yaratmalarını isteyin: nerede oldukları, kiminle, ne yaptıkları, ne hissettikleri, çevrelerindeki kokuları, sesleri hatırlamaları vs...
2. Hatırlamak ve yeniden yaşamak için yeterli zaman ayırdıktan sonra, katılımcılardan gözlerini açmalarını ve çiftler oluşturmalarını isteyin. Çift-

lerin her bir katılımcısı, akranlarının vücudunu kil olarak kullanabilir ve ilk adımda düşündükleri durumu veya duyguyu temsil edecek bir heykel yapabilir.

3. Bir tur atın ve her katılımcıdan heykelini gösterip açıklamasını isteyin.

Bilgilendirme soruları

- Nasıl hissediyorsunuz?
- Etkinliğin ilk bölümünde, başka bir grup ne yapmanız gerektiğine dair bir karar dayattığında nasıl hissettiniz? Bunun iktidar konusuyla nasıl bir ilgisi var?
- Gerçek yaşamdan, bazı insanlara veya insan gruplarına küçük düşürücü kararlar dayatıldığına dair örnekler düşünebiliyor musunuz?
- Kurallar değiştiğinde ve kendi görevlerinizi yapmak zorunda kaldığınızda ne hissettiniz?
- Kendiniz yapmak zorunda olduğunuzu bilseydiniz, farklı bir görevle gelir miydiniz? Eğer öyleyse, ne kadar farklı ve neden?
- Neden bizim yerimize başkalarını küçük düşürmek daha kolay?
- Etkinliğin ilk bölümünün genel sonucu nedir?
- Etkinliğin birinci bölümü ile ikinci bölümünün sizde uyandırdığı duygunun farkı nedir? Bunu nasıl açıklarsınız?
- Etkinliğin hangi kısmı "iyi davranma"yı temsil ediyor? "İyi davranma"yı nasıl anlıyorsunuz?
- Bizi neyin iyi hissettirdiğini bilmek neden önemlidir? Başkalarıyla olan ilişkilerimizle ne şekilde ilişkilidir?
- Irkçılık ve görünmez ırkçılıkla mücadele etmek için iyi davranma kavramını nasıl kullanabiliriz?

Ne kadar ileri gidersiniz?

Özet

Katılımcılar, Somalili bir sığınmacı olan Ahmed'in öyküsü üzerinden ırkçı mikro-saldırganlıkları keşfediyor. Öykü boyunca mikro-saldırganlıkları belirlemeleri ve bunu adımlar atarak ifade etmeleri gerekiyor.

Malzemeler

Okunacak metin: Ahmed'in öyküsü (ekte)

Uygulama

1. Yeterince boş alan hazırlayın ve katılımcılardan omuz omuza yan yana durarak uzun bir sıra oluşturmalarını isteyin.
2. Katılımcılara, 17 bölüme ayrılmış bir öykü okuyacağınızı açıklayın. Her bölümden sonra, mevcut bölümde betimlenen durumun bir ırkçılık biçimini temsil edip etmediğine karar vermeleri gerekecek. Eğer öyle düşünüyorlarsa, bir adım atmaları gerekiyor. Değilse, aynı yerde kalmaları.
3. Diğerlerinin hareketlerinden etkilenmemeleri için katılımcılardan gözlerini kapatmalarını isteyin. Ahmed'in öyküsünü okumaya başlayın. Her bölümü en az bir kez tekrarlayın ve katılımcılara ilerleyip ilerlemeye karar vermeleri için zaman tanıyın. Öykünün her bir parçasının ne zaman bittiğini ve yenisinin ne zaman başladığını anladıklarından emin olun. Katılımcıların gözleri kapalı hareket ettiğini göz önünde bulundurarak güvenliği sağlayın.
4. Öykünün bitiminden sonra katılımcıları gözlerini açmaya, mekâna bakmaya ve diğerlerine kıyasla nerede bulduklarını kaydetmeye davet edin. İlk elden birkaç yorum alabilirsiniz. Ardından katılımcıları, bilgi almak üzere daire şeklinde oturmaya davet edin.

Bilgilendirme soruları

- Nasıl hissediyorsunuz?
- Öykü boyunca farklı insanların kendilerini farklı şekillerde konumlandırmaları gerçeği hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce neden böyle oldu?
- Karar vermek zorunda kaldığınız en zor durumlar nelerdi ve neden?

- Bu öyküde mikro-saldırganlıkları aryalım: bunlardan en az 5 tanesini tanımlayabiliyor musunuz?
- Kendinizi çok rahatsız hissetmenize neden olan mikro-saldırganlıklar nelerdi ve neden?
- Irksal bir mikro-saldırganlığı nasıl tanımlarsınız?
- Mikro-saldırganlıklardan hangileri kalıpyargılara dayanmaktadır? Nedir bu kalıpyargılar?
- Öykünün sonunda Ahmed'in tamamen dışlanmasına sebep olan unsurlar nelerdir?
- Farklı mikro-saldırganlıklar Ahmed'i sadece ayrı ayrı mı yoksa aynı zamanda bir kombinasyon olarak mı etkilemektedir? Sizce bu Ahmed üzerindeki etkiyi nasıl değiştiriyor?
- Bir mikro-saldırganlığı belirlediğimizde tepki vermek için doğru an ne zamandır? Nasıl tepki verebiliriz?
- Gerçek yaşamda benzer durumlar yaşadınız mı? Onlar neydi? Tepki verdiniz mi ve nasıl?
- Yakın çevremizdeki kişilerin yaptığı ve söylediği ırkçı eylemlere ve sözlerle tepki vermek neden bazen daha zordur? Tepki vermek için en iyi stratejiler nelerdir?

Ek: Ahmed'in Öyküsü

- 1 Okul yılının başlangıcıdır ve sınıfta yeni bir yüz vardır. Öğretmen sınıfa, sadece "selam" diyen ve boş sıralardan birinde tek başına oturan Ahmed'i takdim eder. Sınıf onu gruba kabul eder.
- 2 İlk teneffüs sırasında birkaç arkadaşınızla birlikte Ahmed'i tanımak için ona yaklaşıyorsunuz. Bir arkadaşınız yüksek sesle "Bizim dilimizi konuşuyor musun?" diye soruyor, fazlaca el kol hareketi yapıyor.
- 3 Ahmed, konuştuğunda herhangi bir aksan izi olmadan cevap veriyor ve her şeyi mükemmel bir şekilde anlıyor. Sohbet etmeye başlıyorsunuz. Bir arkadaşınız Ahmed'in nereli olduğunu soruyor ve Ahmed yakındaki bir şehirden taşındığı için "buralı" diye cevap veriyor. Cevap, grubunuzun merakını gidermiyor ve bir başkası "Ama gerçekten nerelisin?" diye soruyor.

-
- 4 Ahmed, iki yaşından beri ülkede yaşadığı için bu sorudan biraz rahatsız oluyor. Fakat siyah olduğunu, toplumun genel standartlarına uymayabileceğini, ancak başka bir gerçeklik bilmediği için oralı hissettiğini açıklıyor. Grubunuzdan biri, “burada bizler ırkçı değiliz ve tek bir ırk var, insan ırkı!” diyerek endişelenmemesi gerektiğini söylüyor.
-
- 5 Okul yılının sonraki günlerinde, derslerinizden birinde girişimciliği ve işgücü piyasasında öne çıkmaya hazırlanmayı tartışıyorsunuz. Öğretmeniniz sınıfa başarılı olmak ve iş bulmak için en önemli etkenlerin neler olduğunu soruyor. Ana, ona göre en önemli şeyin sıkı çalışmak olduğunu ve yeterince sıkı çalışırsa herkesin başarılı olabileceğini söylüyor.
-
- 6 Herkes bu ifadeye katılıyor ve Emy, Ahmed’in başarılı olmasına yardımcı olacak şeyin, görünüşünden dolayı özgünlük olduğuna dair bir şaka yapıyor. Ahmed dahil bütün sınıf gülüyor.
-
- 7 Teneffüs sırasında Emy, Ahmed’e yaklaşıyor ve derste çok eğlendiklerini teslim ediyor. Ahmed’in saçına dokunuyor ve bundan çok etkilendiğini söylüyor. “Çok egzotik” diyor.
-
- 8 Zaman geçtikçe, Ahmed sınıfta bir takma isme kavuşuyor: Somi, Somali’nin kısaltması. Sınıf arkadaşlarınız bazen Somi’nin siyah bir insan için oldukça zeki olduğu şakasını yapıyorlar.
-
- 9 Öğretmen, bir gün matematik dersinde testleri geri verip yüksek sesle Ahmed’in en yüksek puanı aldığını söylüyor. Yanında oturan Dan, dostça omzuna dokunuyor ve “Tebrikler kardeşim, ırkının medarı iftiharısın!” diyor.
-
- 10 Annenizle birlikte bir dükkanın önünde babanızı bekliyorsunuz. Ahmed sizi görüp “selam” demek için yanınıza geliyor. Bu anda anneniz onun çantaya yaklaştığını sanarak “paramız yok” deyip önünü kesiyor.
-

-
- 11 Ertesi gün annenizle ilgili durum yüzünden kendinizi kötü hissediyorsunuz ve Ahmed'e üzgün olduğunuzu söylemek için yaklaşıyorsunuz. Bir sınıf arkadaşınız konuşmaya kulak misafiri oluyor ve "ama annen ırkçı olamaz. Fabrikada bazı siyahlarla çalışıyor" diyor.
-
- 12 Derslerinizden birinde size ilham kaynağı olan insanların posterlerini oluşturma görevi veriliyor. Bunun okuldaki herkese ilham verebileceğine inanıyorsunuz. Harika bir iş çıkardınız, fakat bir şekilde sınıftaki hiç kimse beyaz olmayan veya başka bir azınlığa mensup kimseyi posterlerine dahil etmedi.
-
- 13 Sevgililer günü yaklaşıyor ve okulunuzda başkalarına Sevgililer Günü mesajları gönderme uygulaması var. Sınıf arkadaşınız Jane şunları söylüyor: "Bakalım, Sevgililer Günü mesajını Somi'den alan 'şanslı' kim olacak. Umarım ben olmam, siyah erkeklerden hoşlanmıyorum."
-
- 14 Bir gün Tino telefonunun kayıp olduğunu fark ediyor. Bunun okulda, hatta muhtemelen sınıfta olduğundan emin. Biri Somi'ye yaklaşıyor ve "Telefonu geri verirsen hocaya söylemeyiz" diyor.
-
- 15 Ahmed o olmadığını söylüyor ama kimse ona inanmıyor. Günler geçtikçe, sınıf arkadaşları onunla daha az etkileşime giriyor.
-
- 16 Ahmed sınıfta bir partiye davet edilmeyen tek kişinin kendisi olduğunu fark ediyor. Bütün durum hakkında şimdiden çok kötü hissediyor.
-
- 17 Ahmed bir gün okula geldiğinde masasında "Afrika'ya geri dön" yazan bir not buluyor.
-

Ek bilgi

Irksal mikro-saldırganlıklar, duruma ve ilettikleri mesaja bağlı olarak farklı türlere ayrılır. Gençlerle tartışmaya yardımcı olmak için, öyküde de yer alan bazılarını inceleyebilirsiniz:

- *Kendi topraklarında yabancı*: Beyaz olmayan insanların yabancı ülkelerde doğduğunun varsayılması.
- *Zekâ Atfetme*: Beyaz olmayan bir kişiye ırkı temelinde zekâ atfedilmesi.
- *Renk Körlüğü*: Beyaz bir kişinin ırkı tanımak istemediğini belirten ifadeler.
- *Suçluluk*: Beyaz olmayan bir kişinin ırkı temelinde tehlikeli, suçlu veya sapkın olduğunun varsayılması.
- *Bireysel ırkçılığın inkârı*: Beyazların ırk yanlılıklarını inkâr ettiği beyanlarda bulunması.
- *Meritokrasi miti*: Irkın yaşamdaki başarılarında bir rol oynamadığını iddia eden ifadeler.
- *Çevresel mikro-saldırganlıklar*: Sistemik ve çevresel düzeylerde daha belirgin olan makro düzeydeki mikro-saldırganlıklar.

Liste, Wing, Capodilupo, Torino, Bucceri, Holder, Nadal, Esquilin (2007). *Racial Microaggressions in Everyday Life: Implications for Clinical Practice* metninden uyarlanmıştır.

American Psychologist, 62, 4, 271-286

- ✓ Nefret söylemi
- ✓ Kalıpyargılar ve önyargılar

Masum resimler, masum sözcükler⁴

Özet

Katılımcılar, farklı nefret söylemi türlerini ve bunların topluluklara nasıl zarar verebileceğini keşfetmek üzere Nazi Almanyası'ndan özgün Yahudilik karşıtı karikatürleri analiz ederler.

Malzemeler

Basılı görüntüler (ekte) veya bilgisayar ve projektör;

Uygulama

Etkinlik iki bölümden oluşur. Bunları bir atölye oturumu sırasında bir arada veya tamamen ayrı ayrı yapabilirsiniz. İkinci bölüm isteğe bağlıdır.

Birinci kısım

1. Gruba çizgi romanlardan resimler göstereceğinizi söyleyin. Aşağıdaki soruların yanıtlarını düşüncelerini isteyin:
 - Resimler hangi ülkeden geliyor?
 - Ne zaman oluşturuldular (belirleyici tarih)?
 - Kimi tasvir ediyorlar?
 - Onlar hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Katılımcılara görüntüleri gösterin (ekte). Bunları bir duvarda veya ekranda sunum olarak görüntülemek en iyisidir. Ardından katılımcılardan yukarıdaki soruları yanıtlamalarını isteyin.

Not: Farklı bir tarihsel ve toplumsal bağlamdan geldikleri için görüntüleri anlamak zor olabilir. Etkinliğin bu bölümünün amacı, katılımcılardan fikir toplamaktır. İfadelerinin doğruluğunu yargılamamalısınız, fakat onlardan görüşlerini gerekçelendirmelerini isteyebilirsiniz.

- 4 Masum resimler, masum sözcükler” ilk olarak Lehçe yayımlanmıştır: Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi - pakiet materiałów edukacji praw człowieka, Warszawa 2017: Amnesty International.

3. Etkinliğin bu bölümünden sonra katılımcılara, resimlerin İkinci Dünya Savaşı öncesine ait olduğunu ve Nazi Almanya'sında üretildiğini bildirin. Bu karikatürler okullarda çocukların ve gençlerin eğitim sürecinin bir parçası olarak kullanılmıştır. Sosyal veya coğrafya dersleri sırasında, bu çizgi romanlar gençleri, Yahudi nüfusa karşı somut eylemlerde bulunmaya teşvik etmek için kullanılmıştır. Eğitim sürecinde kullanılan bu propaganda, Yahudiler'in insanlıktan çıkarılmış, yaşamayı hak etmeyen bir imgesini sergilemek içindi. Bu yaklaşımın yaratıcısı, gazetesinde benzer çizgi romanları yayımlamaya başlayan Julius Streicher'di. Bunlar daha sonra okul ders kitaplarına aktarıldı. Streicher, Alman ulusu için bir tehdit olan alt-insan olarak bir Yahudi imgesi yaratmaya çalıştı. Örneğin resimler, güzel ve genç Aryan kadınlarını kullanarak cinsel olarak tahrik olmuş obez Yahudileri, Alman kiracılara zorbalık yapan acımasız Yahudi ev sahiplerini, kirli Yahudi kasapları, ekonomik krizi görmezden gelen zengin Yahudileri, yakışıklı ve atletik Aryan erkeklerini, şişman ve pis Yahudi erkekleri tasvir ediyordu. Karikatürlerin yer aldığı ders kitaplarından birinde yapılması gerekenlere üç örnek verilmişti: Yahudi çocukları okuldan atmak, Yahudilerin (park gibi) halka açık yerleri kullanmasını yasaklamak, onları ülke dışına atmak. Bu propaganda etkili olduğunu kanıtlamış ve Yahudi nüfusunun yok edilmesine yol açan sürecin bir parçası olmuştu.
4. Aşağıda verilen bilgilendirme sorularını kullanarak katılımcıları tartışmaya davet edin.

İkinci kısım (isteğe bağlı)

1. Katılımcılara, halka açık alanlarda, insanları kimlikleri, örneğin farklı azınlıkların temsilcileri olmaları, farklı görüşlere sahip olmaları veya farklı görünmeleri yüzünden rahatsız eden resimler, çizgi romanlar veya yazılarla karşılaşmış ve karşılaşmadıklarını sorun.
2. Birlikte (katılımcıların bahsettiği) birkaç nefret söylemi örneği seçin ve katılımcılardan bunları tartışmalarını isteyin. Bunu, daha küçük gruplar halinde yapabilirsiniz.
3. Son olarak, katılımcılardan nefret söylemi örneklerine ilişkin analizlerini sunmalarını isteyin.

Bilgilendirme soruları

BİRİNCİ KISIM:

- Nazi Almanyası'ndaki insanlar neden bu veya benzeri bir propandaya inandılar?
- Çizgi romanlar aracılığıyla Yahudilerle ilgili hangi kalıpyargılar sürdürüldü? Hangi önyargılara yol açtılar?
- Bu gibi görseller nefret söylemi olarak kabul edilebilir mi ve neden? Görseller nefreti yaymada daha etkili olur mu ve neden?
- Yaşam deneyiminzden benzer örnekler (görseller) biliyor musunuz? Kimi hedef alıyorlar? Gençler üzerinde ne gibi etkileri var?
- Örneğin sosyal medyada, nefret içeren görseller görürseniz neler yapabilirsiniz?

İKİNCİ KISIM:

- Verilen örneklerde hangi kalıpyargılar temsil edilmektedir?
- Nefret söylemi örneğinden etkilenenler kimlerdir?
- Yazarları (nefret söyleminin faili) kimdir/kim olabilir?
- İnsanları nasıl hissettiriyor?
- Failler ne elde etmek istiyor?
- Neden bu nefret söylemi?
- Bu bir suç mu?
- Bu konuda neler yapabilirsiniz?
- Son bilgilendirme için sorular:
- Etkinliğin hangi unsurları sizin için daha zordu ve neden?
- Kalıpyargılar ve önyargılar nereden geliyor?
- Kamusal alanlardaki resimler veya yazılar tehlikeli olabilir mi? Kimin için? Saldırı altındaki insanlar sizce nasıl hissediyorlar?
- İçeriğin nefret söylemi olarak sınıflandırılabilmesi için hangi koşullar sağlanmalıdır?
- Nefret söylemi ne şekilde nefret suçlarına yol açabilir?
- Nefret söylemine nasıl karşı koyabilirsiniz? Ne yapabilirsiniz?

Ekler

- ✓ Duygusal farkındalık
- ✓ Görünmez ırkçılık

Yaşamımdaki görünmez ırkçılık

Özet

Katılımcılar, doğada sessiz bir yürüyüşle kendi deneyimleri üzerine düşünerek, ırkçılık durumlarına eşlik eden duyguları keşfederler.

Uygulama

1. Katılımcılardan, sessizce birlikte yürümek istedikleri bir kişiyle bir araya gelerek çiftler oluşturmalarını isteyin. Çiftler oluşturulduktan sonra doğada yürüyüşe başlayın. Katılımcıları sessiz kalmaya davet edin.
2. Bir süre sonra, katılımcılardan (fail, mağdur veya seyirci olarak) görünmez bir ırkçılık eylemi yaşadıkları bir anı düşünmelerini isteyin. Ardından sessizce yürümeye devam edin.
3. Bütün katılımcıların bir sonraki adıma hazır olduklarını hissettiğinizde, katılımcılardan görünmez ırkçılık durumu meydana geldiğinde hissettikleri duyguları düşünmelerini isteyin. Sessizce yürümeye devam edin.
4. Son adım için, katılımcılardan, kendilerini rahat hissettikleri müddetçe duygularını çift halinde paylaşmalarını ve durumla ilgili ayrıntıları vermelerini isteyin. Yürümeye devam edin ve katılımcıların oturup sorgulamaya başlayabilecekleri kalkış noktasına geri dönün.

Bilgilendirme soruları

- Nasıl hissediyorsunuz?
- Yaşamınızdaki görünmez bir ırkçılık durumunu hatırlamak kolay/zor muydu ve neden?
- Hatırladığınız bazı vakaları kısaca paylaşabilir misiniz?
- Hatırlayabildiğiniz durumla ilgili olarak hissettiğiniz duygular nelerdi?
- Duygular ve görünmez ırkçılık durumları arasındaki bağlantılar nelerdir?
- İrkçılığa ve görünmez ırkçılığa eşlik eden duygular nelerdir? Sizce neden?

Katılımcılarının duygularını ifade etmelerini desteklemek için, onları Paul Eckman tarafından tanımlanan altı temel duyguyla kısaca tanıştırebilirsiniz.

Bu bir mikro-saldırğanlık mı?

Özet

Etkinlik, farklı çizimleri analiz etmekten ve bunların bir mikro-saldırğanlığı temsil edip etmediklerini ve nedenini belirlemekten oluşmaktadır.

Malzemeler

Basılı çizim setleri (ekte)

Uygulama

1. Katılımcıları en fazla beş kişiden oluşan küçük gruplara ayırın. Her gruba on farklı çizimden oluşan bir paket verin.
2. Katılımcılara çizimleri analiz etmeleri ve mikro-saldırğanlık gördükleri çizimleri ters çevirmeleri gerektiğini açıklayın.
3. Gruplar hazır olduklarında, mikro-saldırğanlık buldukları çizimlerin arkasına kararlarının gerekçesini yazmalarını isteyin.
4. Küçük grupların çalışmalarının sonuçlarını genel oturumda sunun ve bilgilendirmeye geçin.

Bilgilendirme soruları

- Mikro saldırğanlıklar nasıl belirlendi? Bunu ne zorlaştırdı ya da kolaylaştırdı?
- Bu resimlerin azınlıklardan gelenler hakkında verdiği mesajlar nelerdir?
- Bu mesajların ne derece zararlı olduğunu düşünüyorsunuz?
- Hiç benzer bir duruma tanık oldunuz mu? Eğer öyleyse, başka mikro-saldırğanlık örnekleri verebilir misiniz?

Ek: Beatrice Naldi'nin Çizimleri

"Saçımdan aşırı büyüledim! İzin ver dokunayım!"

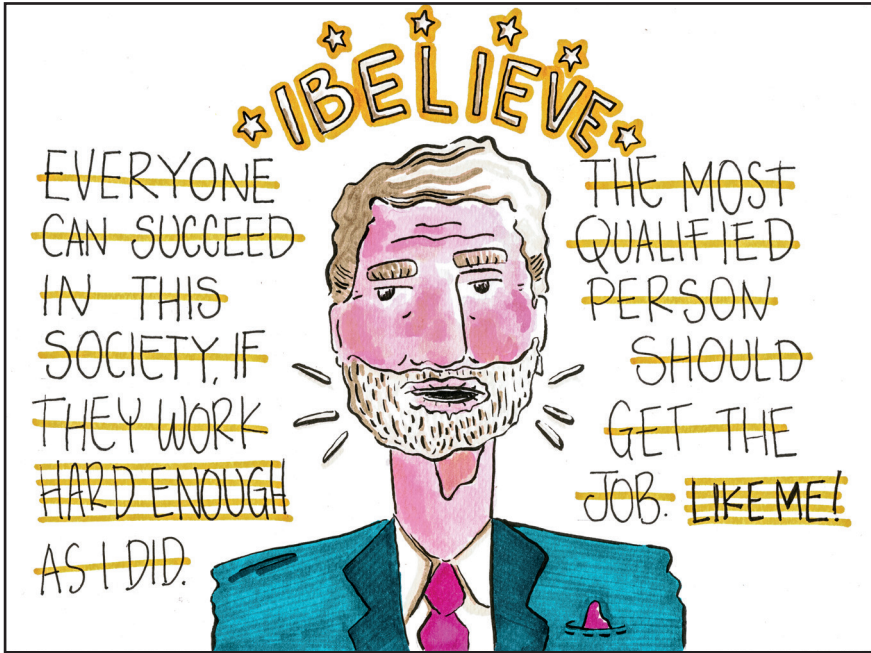
- Merhaba, Prof. Lynn ile randevum vardı, rica etsem beyefendiyi çağırır mısınız?
- Prof. Lynn benim han'fendi, lütfen oturun.
- Ah tabii.

"Sana baktığımda... ..ten rengini görmüyorum. Sadece tek bir ırk var, insan ırkı!"

Çok akıllısın, çok güzelsin. Irkının medarı iftiharısın! Canım.
- Ne??

"İnanıyorum ki yeterince sıkı çalışırsa bu toplumda herkes başarılı olabilir, tıpkı benim gibi. İş, en nitelikli insan almalı. Benim gibi!"

Neden bu kadar sessizsin?

- Daha konuşkan ol!
- Ne düşündüğünü bilmek istiyoruz!

- Gençlik katılımı uzmanı arıyorum... Tavsiyen var mı?
- Evet! Bu kadının on yılın üzerinde deneyimi var, gerçekten iyi!

- Hmm... Belki de daha fazla çeşitlilik sunan bir başkasına geçmeliyiz?
- Sanırım haklısın Dave.

Sandalye kapmaca

Özet

Popüler sandalye kapmaca oyununu oynayarak katılımcılar, görünmez ırkçılığın, buna maruz kalan insanlar üzerindeki sonuçlarını keşfederler.

Malzemeler

Basılmış ve kesilmiş değerler seti, bir müzik çalar, sandalyeler, posterler, keçeli kalemler.

Uygulama

1. Gruba, katılımcıların müzik duruncaya kadar sandalyelerin etrafında daire şeklinde dans ettikleri sandalye kapmaca oyunu oynayacaklarını açıklayın. Müzik bittiğinde, boş bir sandalye bulup oturmak zorundalar, fakat oynayanlardan her zaman bir sandalye eksik olduğu için bir kişi ayakta kalır.
2. Oyuna başlamadan önce, her katılımcıda bir değer olacak şekilde, basılı ve kesilmiş kağıtları katılımcılara dağıtın.
3. Oyunu oynamaya başlayın. Bir kişi sandalyesiz kaldığında, elindeki değer ne olduğunu yüksek sesle okuması gerekir. Grup daha sonra grupta daha az önemli bir değere sahip olan ve ayakta kalanla yer değiştirebilecek biri olup olmadığına karar vermelidir. Bu durumda, elinde daha az önemli bir değeri tuttuğuna karar verilen kişi, ayakta kalan yerine oyundan ayrılacaktır.
4. Her turdan ve verilen karardan sonra daireden bir sandalye çıkarın.
5. Dairede yaklaşık üç veya dört kişi, örneğin en önemli değerlere sahip olanlar kalana kadar etkinliği tekrarlayın.
6. Herkesi oturup kurşun/tükenmez kalem ve kağıt almaya davet edin. Şu soru üzerinde bireysel olarak düşünmeleri gerekir:
Bir gün boyunca bir kağıt parçası üzerinde tuttuğum değer olmasaydı ne olurdu? Peki ya bir yıl? üç yıl?
7. Katılımcılardan düşüncelerini paylaşmalarını isteyin ve ardından bilgilendirmeye başlayın.

Bilgilendirme soruları

- Nasıl hissediyorsunuz? Oyun hakkında ne düşündünüz?
- Kimin kalacağına ve kimin çemberden ayrılması gerektiğine karar vermek zor oldu mu? Neden zordu?
- Kağıt üzerindeki değerlere/ayrıcalıklara/haklara erişimimizi güvenceye alan nedir?
- Bu değerlere herkesin eşit erişimi var mı? Hangi insan grupları daha kolayca, hangileri sınırlı erişime sahip? Niçin?
- Bu değerlere erişimimizi hangi etkenler sınırlayabilir? İrkçılık bu etkenlerden biri mi? Niçin?
- Görünür ve görünmez ırkçılığın sonuçları nelerdir? Örnekler verebilir misiniz?
- İrkçılığın zararını ve ırkçılığa maruz kalan insanlar üzerindeki sonuçlarını nasıl en aza indirebiliriz?
- İrkçılığa ve görünmez ırkçılığa maruz kalan herkes benzer sonuçlara mı maruz kalıyor? Başka hangi etkenler rol oynuyor?

Ek: Değerler

Ev	Yiyecek	Mobil telefon
Bir tapınağa erişim	Okula erişim	Üniversiteye erişim
Arkadaşlar	Bedensel güvenlik	Günlük harçlık (cep harçlığı)
Sıcak tutan giysiler	Oy verme hakkı	Sürücü ehliyeti
Araba	Deniz kıyısında tatil	Diskoya/kulübe erişim
Sağlık hizmetlerine erişim	Yurtdışı seyahat hakkı	Kentin tüm kısmalarında gezinme hakkı
Ulaşım yollarına erişim	İş	İyi maaşlı iş
Polisten yardım isteme imkânı	Fikrini ifade etme imkânı	İstedğin kişiye aşık olma hakkı
Aidiyet hissi	Özsaygı	Takdir edilme hissi
Okuyabilmek	Yazabilmek	Hastalandığında maddi yardım
İnternete erişim	Dil öğrenme imkânı	Yeni nitelikler edinme imkânı

Farklı davranılmak mı?

Özet

Katılımcılar, kendi deneyimlerinden hareketle nefret söylemi hakkında düşünürler. Bunun ardından, farklı nefret söylemi vaka çalışmalarını araştırır ve nefret söyleminin kaynağı, tanıdığımız biri olduğunda nasıl tepki verebilecekleri de dahil olmak üzere tepki stratejilerini tartışır.

Malzemeler

Posterler ve keçeli kalemler, kurşun/tükenmez kalemler, basılı tablolar (ekte), durumları belirten kartlar (ekte)

Uygulama

Birinci kısım

1. Gruba bu etkinliğin nefret suçları ve nefret söylemi ile ilgili olduğunu söyleyin. Katılımcılara “nefret söylemi” ve “nefret suçunun” onlar için ne anlama geldiğini sorabilirsiniz. Tahtaya/poster üzerine iki terimi yazabilir ve katılımcılardan terimleri anlamalarını isteyebilirsiniz. Etkinliğin bu bölümünün sonunda, tartışmayı özetleyin ve “nefret suçu” ve “nefret söylemi”nin tanımlarını verin.
2. Ardından, katılımcılara onlara bazı sorular soracağınızı söyleyin. Eğer sorunun cevabı evet ise ayağa kalkmalı, cevap olumsuz ise oturmalıdırlar. Onlardan, kendi bilgi ve deneyimlerine göre cevap vermelerini isteyin. Cevaplar gruba danışılmamalıdır. Etkinliğin bu bölümünde herkes sessiz kalmalıdır. Sorular:
 - İnternette nefret söylemiyle karşılaştınız mı?
 - Arkadaşlarınızdan herhangi biri hiç nefret söyleminin kurbanı oldu mu?
 - Çevrenizde kimliklerinden (örneğin, farklı bir ten rengine sahip olmak, bir yabancı olmak, beden şekli vs...) dolayı fiziksel, sözlü veya psikolojik şiddete maruz kalan oldu mu?
 - Nefret suçu vakalarını duydunuz mu?
 - Medyadan nefret suçu vakaları duydunuz mu?
 - Başka birine şiddet uygulandığını gördüğünüzde tepki verdiğiniz oldu mu?

- İnternette nefret söylemi gördüğünüzde tepki verdiğiniz oldu mu?
 - Kimliği nedeniyle başka birine şiddet uygulayan bir kişinin cezalandırıldığını gördünüz mü?
3. Etkinliğin bu kısmından sonra neler olduğunu kısaca tartışabilirsiniz. Katılımcılara soruları cevaplarırken nasıl hissettiklerini ve onları neyin şaşırttığını sorun. Cevap vermeleri zor oldu mu? Niçin?

İkinci kısım

4. Grubu birkaç daha küçük gruba ayırın (her küçük grupta beş ila on kişi olmalıdır). Her gruba tablonun bulunduğu bir kağıt (aşağıda) ve durumları içeren iki veya üç kart verin.
5. Her grup, betimlenen durumların her birinde, durum iyi tanıdıkları bir kişiyle ilgiliyse ve bu kişiyi tanımıyorlarsa ne yapacakları konusunda birlikte karar vermelidir. Bunu yapmak için gruplara yaklaşık on beş dakika verin. Cevapları tabloya yazmalarını isteyin. Katılımcılara gruptaki bütün insanların ortak bir cevap üzerinde anlaşmak zorunda olmadığını söyleyin; her durum için birkaç cevap verebilirler.
6. Katılımcıları, sonuçlarını, özellikle nasıl tepki verecekleri konusundaki fikirlerini genel oturumda sunmaya davet edin. Her küçük grubun sunumundan sonra diğer katılımcılara şunları sorun: Sunulan fikirleri beğendiniz mi? Tepkilerin eyleme uygun olduğunu düşünüyor musunuz? Başka fikirleriniz var mı? Bütün sunumlardan sonra, bilgilendirmeye geçin.

Bilgilendirme soruları

- Bu durumlarda nasıl tepki vereceğiniz konusunda fikir bulmak sizin için zor oldu mu? Olduysa neden?
- Fikirleriniz örtüştü mü yoksa çok mu farklıydı? Neden?
- Size göre nefret söylemi veya nefret suçu olmayan örnekler buldunuz mu? Hangileri ve neden?
- Eylemin failinin tanıdığımız ve tanımadığımız biri olduğu durumlarda tepkimiz farklı mı olmalı?
- Medyada benzer durumlarla karşılaştınız mı veya duydunuz mu? O zaman halkın tepkisi ne oldu?

- Görmezden gelmek bu tür durumlara karşı bir tepki biçimi olabilir mi? Hangi durumlarda ve neden?
- Benzer durumlarda her zaman tepki vermeli misiniz? Neden?
- Nefret söylemi durumunda hangi insan hakları ihlal edilir?
- Neden bu kadar az nefret suçu raporlanmış veya nefret suçu olarak nitelendirilmiştir?
- Nefret söylemini ve nefret suçlarını önlemek için neler yapabilirsiniz?

Ek: Tablo

Durum	NASIL TEPKİ VERİRDİNİZ, EĞER KİŞİ...	
	iyi tanıdığınız biriye (meslektaş, arkadaş)?	tanımadığınız biriye?
1		
2		
3		

Ek: Durum kartları

KİŞİ, Facebook'ta siyahlar hakkında son derece saldırgan bir fıkra paylaşır.

KİŞİ, Çeçenistanlı bir erkek çocuğuna yolun ortasında kahkahalarla güler. Ona "pis" ve "zenci" der. Zayıf dil bilgisi hakkında keskin yorumlarda bulunarak ifadelerini taklit eder.

Bir grup insanla partidesiniz. KİŞİ, sığınmacılara saldırıyor. Onların terörist olduklarını ve hepsinin hapse atılması gerektiğini söylüyor. Buraya yalnızca "bizim" işlerimizi elimizden almak için geldiklerini ve refah sistemimizi kullandıklarını söylüyor.

KİŞİ, blogunda çağdaş göçün sosyo-politik bir analizini sunar. Makale, şu türden ifadelerle doludur: "Çağdaş göçün sebebi, çokkültürlülüğü zorla kabul etmemizdir. Başka bir inanç, özellikle İslam... hepimizi tehdit ediyor. Mültecilerin ve sığınmacıların ülkemize yerleşmesini önlemek için her şeyi yapmalıyız. Her şeyi!"

KİŞİ, tuvalette, hakkında gey olduğu söylentisi çıkan bir erkeği dövüyor.

KİŞİ, sınıfınızda, Afganistanlı bir kızın sırt çantasını tahrip ediyor. Kıza, sizin okulunuza gelmemesi gerektiği, çünkü okulunuzda sadece X (X sizin uyruğunuz) olanlara yer olduğu söylüyor.

KİŞİ, ülkenizde sığınmacıların kabul edilmesine karşı bir gösteriye katıldı. Gösteri sırasında, bir sığınmacıyı temsil eden bir kukla ateşe verildi.

KİŞİ, okulda, engelli insanlarla dalga geçiyor. Onlar hakkında şunu söylüyor: "Bu sakatlar, kapalı bir sosyal tesise falan yerleştirilmeli, normal bir okula değil."

KİŞİ, Facebook sayfasında şu gönderiyi yayınlıyor: "Bir Hıristiyanı öldürmek günah değildir."

KİŞİ, bir barda otururken şu sözleri ediyor: "Bu Yahudiler her yerde. Şu barın ardındaki adama bakın, şu burna bakın. Kesinlikle bir Yahudi."

KİŞİ, Almanca dersine kaydolmak istemiyor. Nazi dili öğrenmeyeceğini ve bütün Almanların domuz olduğunu söylüyor.

KİŞİ, yabancı düşmanı ve ırkçı görüşlerini açıkça kabul eden bir örgüte kaydolmak istiyor. Geçen hafta bu örgütün üyelerinin şehirde bir yabancıyı dövme katıldığı söyleniyor.

Pembe üçgen

Özet

Katılımcılar kendilerini şekil ve renklere göre gruplandırmaya davet edilir. Sonunda birileri dışarıda bırakılır.

Malzemeler

Birkaç post-it; pembe, mavi, kırmızı ve siyah birer keçeli kalem

Uygulama

1. Etkinlikten önce, katılımcı sayısına bağlı olarak her bir post-it üzerine bir geometrik şekil çizin: kare, daire, dikdörtgen, eşkenar dörtgen, eşkenar yamuk vs... Sadece bir post-it üzerine pembe çizgileri olan bir üçgen çizin.
2. Her bir katılımcının arkasına bir post-it yapıştırın, böylece kendilerine atanan işaretin ne olduğunu bilmesinler. Her bir katılımcı sadece diğer katılımcıların arkasına yapıştırılmış simgeleri görebilir.
3. Katılımcılardan benzer özelliklere göre gruplar oluşturmalarını isteyin. Biçim benzerliğine göre (örneğin tüm kareler veya tüm daireler) veya renge göre (örneğin tüm kırmızılar ve tüm maviler) küçük gruplar oluşturmaya karar verebilirler. Pembe üçgeni olan kişi normalde yalnız kalır çünkü post-iti herhangi bir renk kategorisine veya benzer bir şekle ait değildir.
4. Gruba beş dakika verin ve katılımcıları, ne olup bittiğini ve nihai sonucun ne olduğunu tartışmaya davet edin.

Bilgilendirme soruları

- Nasılsınız ve nasıl hissediyorsunuz?
- Sonuçtan memnun musunuz ve neden?
- Kullandığınız “gruplaşma” kriteri neydi? Neden bu kriteri seçmeye karar verdiniz?
- Yeniden gruplaşmanın başka bir yolu var mıydı?
- Etkinlikte olanları gerçek yaşamdaki deneyimlerle karşılaştırabilir misiniz? Örnekler verin.
- Kim farklı?
- Dahil etme/dışlama süreçleri ne şekilde meydana gelir?

İktidar ve şekerler

Özet

Bu etkinlikte katılımcılar kaynakları (şekerleri) bölüştürmeye ve bölüştürme iktidarının grupları ne ölçüde ve hangi kriterlere göre dışlayabileceğini keşfetmeye davet edilir.

Malzemeler

Şekerler (en az altmış tane)

Uygulama

Birinci kısım

1. Katılımcılara, onlara bir sürpriziniz olduğunu, ancak bunu yalnızca Nisan ve Ekim ayları arasında doğanların alacağını açıklayın. Kendinizin de bu dönemde doğduğunuzu ve bu şekilde, en iyi insanların bu dönemde doğduğunu bildiğinizi vurgulayın. Bu dönemde doğan katılımcılardan bir adım öne çıkmalarını isteyin.
2. Öne çıkan herkese bir şeker verin. Katılımcılara fazladan şekeriniz kaldığını ve bunların nasıl dağıtılacağına onların karar verebileceklerini söyleyin: ya herkes arasında, ya da Nisan ile Ekim arasında doğanlar arasında veya hatta sadece bir ya da iki ayda doğanlar arasında (grup ne kadar küçükse, üyelerinin alacağı şekerler de o kadar çok).
3. Grup şekerleri, bazı kişilerin iki veya daha fazla şekere sahip olacağı şekilde yeniden dağıtırsa, onlara on şeker daha verebileceğinizi ve bunların nasıl bölüşüleceğine karar vermeye yalnızca iki veya daha fazla şekere sahip kişilerin katılabileceğini söyleyin.

İkinci Kısım

4. Ellerininde şeker olan (veya herkesin şekeri varsa iki veya daha fazla şekeri olan) katılımcılardan şekerlerini bir araya toplamalarını ve aralarında bir çember oluşturarak onları korumalarını isteyin.
5. Hiç şekeri olmayan (veya ikiden az şekeri olan) katılımcılara, korunan çemberdeki şekerlere nasıl ulaşmaya çalışacaklarını sorun. Onları denemeye teşvik edin. Herkes hangi stratejilerin mevcut olduğunu gözlemlemeli. Grupların güvenliğini gözlemlediğinizden emin olun ve şiddete dönüşürse egzersizi durdurun.

6. Çemberdeki şekerlere ulaşıldıktan veya yeterli girişimde bulunulduktan sonra herkese teşekkür edin ve bilgilendirme için onları daire şeklinde oturmaya davet edin.

Bilgilendirme soruları

- Nasıl hissediyorsunuz?
- Şeker bölüşümünün ilk turunda nasıl hissettiniz? Şeker alanlara ve almayanlara sorun.
- Grup daha sonra neye ve nasıl karar verdi?
- Karar verme ve herkesin uyması gereken kuralları koyma yetkisi kimdeydi?
- Bazı kişilerin şekerlere ve karar alma süreçlerine erişim sağlayıp diğerlerinin sağlamama kriteri neydi? Bu adil bir kriter miydi? Adilse neden veya adil değilse neden? (Grup bundan bahsetmezse, kolaylaştırıcı, kriterin bir kişinin iradesine bağlı olmadığını, yani kimsenin doğduğu zamana karar vermede kontrol sahibi olmadığını vurgulayabilir.)
- Egzersizin ikinci kısmında şekerlere ulaşma stratejileri nelerdi? Hoşnutsuzluk ve saldırgan davranışlar var mıydı? Varsa, haklılar mıydı ve neden?
- Şekerler bir kamu kaynağıysa ve onlara sahip olmak karar alma sürecine katılma imkânı veriyorsa, bu adil mi? Toplumumuzda da işler böyle mi görünüyor? Örnekler verin.
- Haksız durumlara ve haksız kurallara nasıl çözüm buluruz?
- Bu alıştırmada iktidar ve ırkçılık arasındaki ilişki nedir? Peki ya toplum?

İrkçılık piramidi

Özet

Bu etkinlikte katılımcılar ırkçılığın farklı tezahürlerini keşfederler ve onlardan, bunları nefret suçları, görünür ırkçılık ve görünmez ırkçılık olarak sınıflandırmaları istenir.

Materyaller

İrkçiliğin tezahürleri listesinin basılı kopyaları (ekte); piramit modellerinin basılı kopyaları (ekte)

Uygulama

1. Katılımcıları her biri dört ila beş kişilik küçük gruplara ayırın.
2. Her gruba piramidin bir kopyasını verin. Grubun görevi, ırkçılığın tüm tezahürlerini incelemek ve onları piramidin uygun olduğunu düşündükleri yerine yerleştirmek. (Zamana ve grup dinamiklerine bağlı olarak, tezahürlerin sayısını azaltabilir veya ek tezahürler bulmaları için onlara zaman verebilirsiniz).
3. Gruplar çalışmalarını sunar ve daha sonra ortak toplantıda bunları tartışmaya davet edilirler.

Bilgilendirme soruları

- Nasıl hissediyorsunuz?
- Başka örnekler düşündünüz mü? Düşündü iseniz, nelerdir??
- Karar vermesi en zor olan hangisiydi ve neden?
- Sizce şekil neden bir piramitti ve örneğin, üç çember veya üç kare değildi?
- Temelde neden görünmez ırkçılık var? (Yapının geri kalanını temel taşır: eğer onu taşıyacak bir temel olmasaydı, tepede fiziksel saldırı olmazdı.)
- Görünür ve görünmez ırkçılığın altında yatan fikir nedir?
- Görünmez ırkçılığın tezahürleri yaygın, normalleştirilmiş ve onları çok ciddiye almıyoruz. Fakat bunun sonuçları nelerdir?

Ek: İrkçılığın tezahürleri listesi

- Soykırım (belirli bir ırktan veya etnik kökenden insanların fiziksel olarak yok edilmesi);
- İrkçı motivasyonlu dayak (örneğin, “Hadi gidip biraz Kürt dövelim”);
- Fıkralar (örneğin “Bir Yahudi ve bir Laz bara girer...”);
- Atasözleri;
- Yaygın ifadeler (örneğin “Bir Beyaz gibi”);
- Ait olduğunuz grupları küçük düşüren övgüler (örneğin “Eğitilisiniz, etnik grubunuzdaki diğerleri gibi değilsiniz”);
- Genellemeler (“Hintli birini işe almayın. Kız kardeşimin bir arkadaşı Hintliydi ve çok güvenilmezdi.”)
- Kalıpyargılar (“Kadınlar araba kullanamaz”);
- Mitler (“Genetik olarak daha aptallar”);
- Şiddet çağrıları (“Suriyeli işgaline karşı her araçla savaşmalıyız”);
- Komik takma isimler;
- Siyasi eylemler (örneğin, Roman aileleri evlerinden tahliye edip yasadışı gazinolara dokunmamak);
- Hizmet vermenin reddi (örneğin, bir lokantada İrak kökenlilere hizmet vermemek);
- Ayrım yapmak (bir etnik gruptan çocukları bir okula veya aynı okuldaki bir sınıfa yerleştirmek);
- Uzak davranmak (ten rengi nedeniyle birisiyle fiziksel yakınlıktan kaçınma);
- İşyerinde ayrımcılık (işe almanın sistematik olarak reddedilmesi veya kökene, toplumsal cinsiyete bağlı olarak belirli grupların terfi ettirilmesi);
- Kişisel düzeyde aşağılama (bazı müşterilerle kibar ve saygılı, bazılarıyla da gayri resmi konuşan bir yetkili);
- Dış görünüşle ilgili varsayımlar (“Komik gözleri var, Çinli olmalı”);
- İnsanlıktan çıkarma (insanları hayvanlara veya böceklere benzetmek: maymunlar, köpekler, hamamböcekleri, fareler, parazitler vs...)

Ek: Piramit modeli

Devinim halinde ırkçılık

Özet

Katılımcılar, kısa bir tiyatro oyunuyla, kendi ırkçılık anlayışlarını tartışmaya ve sunmaya davet edilir.

Uygulama

1. Katılımcıları, bir grupta dört ila beş kişi olacak şekilde küçük gruplara ayırın.
2. Her bir gruptan, onlara göre faşizmin ne olduğunu kısaca tartışmalarını ve bunu kısa bir teatral mizansende sunmalarını isteyin (her mizansen en fazla iki dakika olmalıdır). Ayrıca, mizansende konuşma olmaması gibi fazladan şartlar koyabilirsiniz.
3. Her bir grup kendi mizansenini sunar. Her mizansenin ardından diğer gruplar açıklayıcı sorular sorabilir veya neyin görselleştirildiğini tahmin etmeye çalışabilir, fakat bütün mizansenler sunulmadan tartışmalara izin vermeyin.

Bilgilendirme soruları

- Nasıl hissediyorsunuz?
- Bir şey sizi şaşırttı mı ve şaşırttıysa, ne şaşırttı?
- Bütün mizansenlerde ortak olan neydi? Ne farklıydı?
- ırkçılık bu mizansenlerde gösterilenlerden farklı şekillerde açıklanabilir mi? Eğer açıklanabilirse nasıl?
- Mizansenler genellikle eylemleri ve devinimleri gösterir. ırkçılık eylemsizlik biçimini alabilir mi ve alabilirse, bu eylemsizlik biçimleri nelerdir?

Bilgilendirme sorularını ayrıca, ırkçılığın, çeşitli tezahürlere bürünebilen bir düşünme şekli olarak tanımını çıkartmak üzere kullanabilirsiniz: bazıları daha uç ve aşikârken, diğerleri ilk bakışta daha zararsızdır. Lâkin onlar da aynı zihniyetten doğar: bazıları diğerlerinden daha değerlidir.

İrkçilik mi değil mi?

Özet

Bu bir hareketli tartışma alıştırmasıdır, katılımcıların belli cümlelerin veya durumların ırkçılığı temsil edip etmediğine karar vermesi gerekir.

Malzemeler

“İrkçilik” ve “İrkçilik değil” etiketleri; durumlar listesi (ekte); bilgisayar ve projeksiyon cihazı (isteğe bağlı)

Uygulama

1. Odanın karşılıklı duvarlarına “İrkçilik” ve “İrkçilik değil” etiketlerini yapıştırın.
2. Gruba, bazı kısa durumlar okuyacağınızı ve her birinin, durumun ırkçılığın bir tezahürü olup olmadığına karar vermesi ve kendilerini odada buna uygun şekilde konumlandırımları gerekeceğini açıklayın. Fikirlerini değiştirip istedikleri an yer değiştirebileceklerini izah edin.
3. Her durumu açık ve net seslendirin ve birkaç defa tekrar edin. Katılımcılara kararlarını vermeleri ve kendilerini konumlandırımları için zaman verin. Ayrıca her bir ifadeyi projeksiyonla yansıtabilirsiniz.
4. Katılımcılar her bir ifadede kendilerini konumlandırdıktan sonra, bazılarında neden durdukları yerde durduklarını paylaşımlarını isteyin. Katılımcılara daha öncesinde, ırkçılığın anlamının bazılarının diğerlerinden daha değerli olduğunun düşünüldüğü bir zihniyet olduğunda anlaştığınızı hatırlatın. Uzun tartışmaları teşvik etmeyin, özellikle de hep aynı kişiler konuşuyorsa.

Bilgilendirme soruları

- Nasıl hissediyorsunuz?
- Bir şey sizi şaşırttı mı ve şaşırttıysa, ne şaşırttı?
- Hangi durum karar vermesi en zor oldu ve neden?
- Bütün durumlar, ırkçılığı anlama biçimimize göre kesinlikle ırkçılık örnekleriydi. Katılıyor musunuz ve katılıyorsanız neden?
- Farklı durumlarda hangi ırkçılık tezahürlerini gördük? Başka hangi durumlar var? Gerçek yaşamdan örnekler verin.

Ek: Durumlar listesi

- “Siyahlar maymundur” cümlesi
- Romanların bir bara girmelerine izin vermiyorlar, çünkü bir hafta önce iki cüzdan kayboldu.
- İngiltere’deki insanlar artık ülkelerinin Bulgaristan’dan göçmen kabul etmesini istemiyorlar.
- “Müslümanlar şiddete eğilimlidir” cümlesi.
- “O kadın Siyah. fakat çok güzel” cümlesi.
- Mahmut oy veremiyor, çünkü tekerlekli sandalyede ve oy verme yerinde merdivenler var.
- Bir grup insan, iki erkeği sarılırken gösteren ve LGBTİ topluluğunun kabul edilmesi çağrısında bulunan bir reklam panosuna saldırıyor.

Gör

Özet

Bu etkinlikte katılımcılar, en iyi nitelikleri üzerinde düşünmeye ve bunları başkalarına sunmaya teşvik edilir.

Malzemeler

Kağıt, kurşun/tükenmez kalemler

Uygulama

1. Katılımcılara, dünya etrafında harika bir gezi kazanma yarışmasının bir parçası olarak en iyi niteliklerinin bir listesini yapmaları gerektiğini söyleyin. Dürüst olmalılar, fakat ayrıca utangaç da olmamalılar.
2. Katılımcılara kendi başlarına düşünceleri ve sunumlarını yazmaları için zaman verin. Daha sonra ortak toplantıda sunsunlar.
3. Bilgilendirmeye geçmeden önce, katılımcılara herkesin harika bir iş çıkardığını, bu nedenle herkesin kazandığını söyleyebilirsiniz.

Bilgilendirme soruları

- Nasıl hissediyorsunuz?
- Hangisi daha zordu, en iyi niteliklerimizi formüle etmek mi yoksa onları başkalarının önünde sunmak mı? Neden?
- Listeyi sadece kendimize saklasaydık farklı görünür müydü ve eğer öyleyse, neden?
- Niteliklerden hangileri, başkalarıyla nasıl etkileşime girdiğimiz ve onlara nasıl davrandığımızla ilgilidir?
- Niteliklerimizin daha fazla farkında olmak neden önemlidir? Bunun ırkçılıkla mücadeleyle nasıl bir ilişkisi olabilir?
- Listede sahip olmak istediğimiz ancak henüz sahip olmadığımız nitelikler nelerdir? Onları nasıl geliştirebiliriz?
- ırkçılığın olmadığı bir dünya inşa etmek için insanların hangi niteliklere sahip olması gerekir?

- ✓ Görünmez ırkçılık
- ✓ Nefret söylemi

Ağ⁵

Özet

Bu etkinlik, katılımcıların bir sosyal ağ için çalışan ve belli bir içeriğin platformun yönetmeliğine aykırı olan nefret söylemi olup olmadığına karar vermesi gereken moderatör rolüne sokulduğu bir simülasyon etkinliğidir.

Malzemeler

- Rol kartları (ekte, her gruptaki kişi sayısına eşit sayıda)
- Sosyal ağ içerikleri içeren kartlar (ekte)
- Sosyal ağ kurallarını içeren kartlar (ekte, her grup için bir adet)
- Yasal düzenlemeleri içeren kartlar (her grup için bir tane): onları etkinliktan önce hazırlamanız gerekir. Nefret söylemi ve nefret suçları ile ilgili olarak Ceza Kanunu/Medeni Kanun'da yer alan ulusal düzenlemeleri kullanın. Bunları tercihen bir kağıda kopyalayın.

Uygulama

NOT: Etkinlik bir grupta (tercihen on altı kişiye kadar) gerçekleştirilebilir. Grup büyükse, ikiye ayrılabilir.

1. Etkinliğin başında katılımcılara çevrimiçi sosyal ağları kullanıp kullanmadıklarını sorun. Hangilerini ve ne sıklıkta kullandıklarını sorun? Neden kullanıyorlar?
 2. Katılımcılardan, yaklaşık dört milyon kayıtlı kullanıcısı olan, gençlere yönelik bir sosyal ağ sitesi olan AĞ ekibinin bir parçası olduklarını hayal etmelerini isteyin. Portalın kullanıcıları her gün yaklaşık beş milyon gönderi ve yorum paylaşıyor. Portal büyüyor ve her ay kullanıcı sayısı artıyor. Ekibiniz, portal kullanıcılarının yönetmelik ihlalleriyle ilgili raporlarıyla ilgilenir. Göreviniz, her bir raporla ne yapacağınıza karar vermektir. Şikayet edilen gönderileri bırakabilir, silebilir ve hatta suç teşkil ediyorsa kolluk kuvvetlerine bildirebilirsiniz. Üç eşit gruba ayrılacaksınız. Her grubun kendi numarası var: bir, iki ve üç.
- 5 "Ağ" ilk olarak Lehçe yayımlanmıştır: Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi - pakiet materiałów edukacji praw człowieka, Warszawa 2017: Amnesty International

- Birinci grup: Ekip liderleri
 - İkinci grup: Portal politikası uzmanları
 - Üçüncü grup: Sosyal danışmanlar
3. Katılımcılara portalın belirli bir etkinlik biçimi olduğunu açıklayın: gönderilen içerikle ilgilenen ekipte bir grup sosyal danışman yer alır. Sosyal danışmanlar, diğer ekip üyeleriyle aynı karar verme hakkına sahip genç insanlardır (portal kullanıcıları).
 4. Katılımcılardan rol kartlarını çekmelerini isteyin. Ardından onlara gruplarına gitmelerini söyleyin. Görevleri, AĞ'ın kuralları ile yasal yönetmelikleri tanımak ve gönderilen içeriği tartışmak olacaktır. Her gruba şu malzemeleri verin: AĞ kurallarının baskısı, yasal yönetmeliklerin olduğu bir kağıt ve portaldan içerik içeren bir kağıt. Her grup, verilen içerikle ne yapılacağına karar vermek zorundadır. Her grubun katılımcılarından kararları ve bu kararların ardındaki argümanlar hakkında notlar almalarını isteyin. Bunu yapmak için yaklaşık otuz dakikaları var.
 5. Etkinliğin bu bölümünden sonra katılımcıları daha küçük gruplara ayırın: her küçük grupta üç kişi olmalıdır: ekip liderlerini, portal politika uzmanlarını ve sosyal danışmanları temsil eden birer kişi. Her grubun toplu olarak portaldan belirli bir içerikle ne yapılacağına karar vermesi gerekir. Yaklaşık yirmi dakika sonra gruplardan portaldaki her bir içerik için eylem önerilerini sunmalarını isteyin. Tahtaya bir tablo çizebilir ve bütün eylem önerilerini toplayabilirsiniz, örneğin.

İçerik	1. Grup	2. Grup	3. Grup	4. Grup

Bilgilendirme soruları

- Etkinlik sırasında nasıl hissettiniz? Sizin için en zor olan neydi?
- Kararlar nasıl alındı? Kararların alınma şeklinden memnun musunuz?
- Önerilen çözümler içeriğe uygun mu? Buna nasıl karar verildi?
- Kararınızda, içeriğin özel veya herkese açık bir kişi tarafından yayımlanmasını dikkate aldınız mı?
- Herkese açık kişilerin diğerlerinden “fazla” şey söyleme hakkı olmalı mı? Olmalıysa neden? Olmamalıysa neden??
- Hesabınızın bulunduğu sosyal paylaşım sitelerinin yönetmeliklerini okuyor musunuz? Bu yönetmeliklerde neler var? Nefret söyleminden bahsediliyor mu?
- İnternette nefret söylemi gördüğünüzde nasıl tepki veriyorsunuz? Nefret söylemini şikayet ediyor musunuz? Portalın tepkisi ne oluyor?
- Nefret söylemiyle ilgili yasal yönetmelikleri nasıl buluyorsunuz? Hangi gruplar yasada belirtilmemiştir? Neden? Bu onların rencide edilip saldırıya uğrayabilecekleri anlamına mı geliyor?
- İfade özgürlüğü hakkının sınırlamaları nelerdir?

Ek: AĞ'ın Yönetmeliklerinden Alıntı

En önemli şey, hizmetimizin kullanıcılarının güvenliğidir.

Tehdit raporlarını, kamu, özel güvenlik ve emniyete yönelik ciddi tehditleri belirlemek üzere son derece dikkatle inceliyoruz. Bireylere yönelik kişisel yaralanma tehditlerini ortadan kaldırıyoruz. Ayrıca, olası hırsızlık, vandalizm tehditlerini veya finansal alanla ilişkili diğer tehditleri de kaldırıyoruz.

AĞ, açık tartışmayı, görüşlerin ve fikirlerin paylaşılmasını teşvik eder. Bununla birlikte, nefreti teşvik eden ve aşağıdakilerden dolayı kullanıcılara doğrudan saldıran içeriği kaldırırız:

- ten rengi,
- etnik köken,
- milliyet,
- din veya inanç,
- cinsel yönelim,
- toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet kimliği,
- engellilik veya hastalık.

AĞ'ın, korunan gruplara karşı nefreti teşvik eden kuruluşlar ve bireyler tarafından kullanılmasına izin vermeziz.

Kuruluşların, AĞ üzerinde terörist etkinlikleri veya organize yasa dışı faaliyetleri teşvik eden sayfalar oluşturmasına izin vermeziz.

Ayrıca, yasa dışı ve şiddet içeren davranışlarla nitelenen, yukarıda belirtilen etkinliklere katılan gruplara desteği ifade eden materyalleri de kaldırıyoruz. Bu örgütlerin liderlerine hayranlık ifade etmek ve onları desteklemek, ayrıca onların etkinliklerini tasdik etmek yasaktır.

Tacize veya zorbalığa müsamaha göstermeyiz. Ağır yasa ihlallerinde, bunları kolluk kuvvetlerine bildiririz.

Başkalarını korkutan veya şiddeti ve cinsel istismarı teşvik eden materyalleri kaldırırız.

(Yönetmelikler ve Facebook kuralları temel alınarak geliştirilmiştir)

Ek: Rol kartları

1. Grup: Takım liderleri

Göreviniz, üç kişilik bir grupta bir toplantı yapmak olacaktır: sizden ayrı olarak bir portal politika uzmanı ve bir sosyal danışman olacaktır. Çalışmanız iki aşamadan oluşacaktır:

BİRİNCİ AŞAMA: Bir grup ekip lideriyle toplantı. Portalın kural ve yönetmeliklerini ve ülkedeki mevcut yasal yönetmelikleri dikkatle okuyun. Ayrıca, gönderilen içeriği tartışın ve onunla ne yapacağınızı düşünün. Birkaç seçeneğiniz var: içeriği silmek, içeriği bırakmak, kullanıcıyla iletişime geçmek, içeriği kolluk kuvvetlerine bildirmek, kullanıcı hesabını kapatmak. Ayrıca başka bir çözüm önerebilirsiniz.

İKİNCİ AŞAMA: Göreviniz, üç kişilik bir grupta bir toplantı yapmak/onu kolaylaştırmak olacaktır: size ek olarak, bir portal politika uzmanı ve bir sosyal danışman olacaktır. Grubunuzun çalışması sırasında, gönderilen içerikle ne yapacağınıza karar vermelisiniz. Göreviniz grubun çalışmasına liderlik etmek olacaktır. Başlangıçta, grup üyelerini karşılayın ve tanıtın. Ardından portaldaki içeriği içeren ilk kağıt parçasını okuyun veya gösterin ve grup üyelerinden fikir vermelerini isteyin. Ardından içerikle ne yapacağınıza karar verin. Sonunda içerikle ne yapacağınıza karar vermek size kalıyor. Her kararı gerekçelendirmeniz gerektiğini unutmayın.

2. Grup: Portal politika uzmanları

Portalın politikasından ve kullanıcılarının bununla uyumluluğundan sorumlu olan grup sizsiniz. Portalın içeriği ile ilgili alınan kararların, kural ve yönetmelikler ile ülkede yürürlükte olan yasalara uygun olmasına büyük özen gösterin. Çalışmanız iki aşamadan oluşacaktır:

BİRİNCİ AŞAMA: Bir grup portal politika uzmanıyla toplantı. Portalın yönetmeliklerinin ve ülkedeki mevcut yasal yönetmelikleri dikkatle okuyun. İçeriği tartışın ve onunla ne yapacağınızı düşünün. Birkaç seçeneğiniz var: içeriği silmek, içeriği bırakmak, kullanıcıyla iletişime geçmek, içeriği kolluk kuvvetlerine bildirmek, kullanıcı hesabını kapatmak. Ayrıca başka bir çözüm önerebilirsiniz.

İKİNCİ AŞAMA: Üç kişilik küçük bir grupta toplantı: yanınızda bir ekip lideri ve bir sosyal danışman olacak. Grubunuzun çalışması sırasında, gönderilen içerikle ne yapacağınıza karar vermelisiniz. Toplantı ekip lideri tarafından kolaylaştırılacaktır. İçerikle ne yapılacağına dair teklifinizi sunun ve tartışın. Son karar ekip liderine aittir.

3. Grup: Sosyal danışmanlar

Bir yarışma yoluyla sosyal danışman olarak seçilen bir grup insansınız. Göreviniz, portal çalışanlarının portalin içeriğini silme hakkını kötüye kullanmamasını ve ifade ile düşünce özgürlüğü hakkına saygı gösterilmesini sağlamaktır. Çalışmanız iki aşamadan oluşacaktır:

BİRİNCİ AŞAMA: Bir grup sosyal danışmanla toplantı. Portalin yönetmeliklerini ve ülkedeki mevcut yasal yönetmelikleri dikkatle okuyun. İçeriği tartışın ve onunla ne yapacağınızı düşünün. Birkaç seçeneğiniz var: içeriği silmek, içeriği bırakmak, kullanıcıyla iletişime geçmek, içeriği kolluk kuvvetlerine bildirmek, kullanıcı hesabını kapatmak. Ayrıca başka bir çözüm önerebilirsiniz.

İKİNCİ AŞAMA: Üç kişilik küçük bir grupla toplantı: Sizden ayrı olarak bir ekip lideri ve bir portal politika uzmanı olacaktır. Grubunuzun çalışması sırasında, gönderilen içerikle ne yapacağınıza karar vermelisiniz. Toplantı, ekip lideri tarafından kolaylaştırılacaktır. İçerikle ne yapacağınıza dair teklifinizi ve argümanlarınızı sunun. Son karar ekip liderine aittir.

Ek: Portaldan içerik

- 1 Özel kişinin Almanya'daki yüzmeye havuzlarında mültecilerin çocuk istismarına dair raporlarına ilişkin bir basın makalesi altındaki yorumu (makale, "Avrupa'nın İslamlaşmasına Hayır" web sitesinde yayınlandı)

Yani Almanya'da, yegane doğru şekilde, yani kuvvet ve saldırganlıkla müdahalede bulunacak hiçbir gerçek adam yok mu? Mültecilerden biri yüzüne yumruk yemiş olsaydı, bir dahaki sefere ne yaptığını düşünürdü.

- 2 Sayfalarına şu içeriklerin yer aldığı afişler paylaşan sivil toplum kuruluşu:

Eşcinsellik hayata ve sağlığa ciddi şekilde zarar vermektedir

Eşcinseller cinsel suçlardan iki kat daha fazla hüküm giymektedir. Eşcinsellerin cinayet işleme olasılığı dört kat daha fazladır.

(her posterde metnin yanında kelepçeli bir adamın resmi var)

- 3 Tanınmış bir belediye meclisi üyesi, profilinde şu gönderiyi paylaşır:

O şeyi al ve kelini tıraş et!

Metnin altında, meclis üyesi tarafından eleştirilen muhalefet partisinden bir milletvekilinin fotoğrafı var.

- 4 Mülteciler hakkında paylaşım yapan özel bir kişi:

Kadınları, çocukları ve eğlence paketi arayan bütün çam yarmalarını uçağa tıkip Suriye ve Irak'a ya da nereden geldilerse oraya götürsünler ve özgürlük için savaşsınlar, kazandıklarında bırakın ülkeleri için çalışsınlar... Arbeit macht frei ya da çalışmak özgürleştirir...

- 5 Özel bir kişinin, şu sözlerin söylendiği videosu:

Ulus güçlendirmeyi amaçlayan özgürlük hareketinin önündeki en büyük engel oligarklar, mafyalar, düzen ya da diğer düşmanlar değil, basit bir korkaklık, basit bir Yahudi pasifliğidir (...). Baskıcılar ve pasif Yahudi mafyası, sizi dizlerinizin üzerine çöktürmek, emekletmek, öğütmek, yutmak, sindirmek ve sonunda, size ihtiyaç kalmadığı için tükürmek isteyecektir.

- ✓ Görünmez ırkçılık
- ✓ kalıpyargılar ve önyargılar

Bil bakalım kim?

Özet

Katılımcılar resimler üzerine çalışır ve fiziksel görünümle bağlantılı yanlışlıkları keşfeder.

Malzemeler

Fotoğraf seti (ekte), soru listesinin basılı kopyaları (ekte)

Prosedür

1. Katılımcıları üç veya dört kişilik küçük gruplara ayırın ve her gruba sekiz resimlik bir set verin.
2. Katılımcılardan bütün resimlere dikkatlice bakmalarını ve ardından kendilerinde en çok yankı uyandıran ve öyküsünü keşfetmek istedikleri resmi seçmelerini isteyin. (Alternatif olarak, kaynaklardan tasarruf etmek üzere her gruba rastgele veya kendi seçtiğiniz bir fotoğrafı dağıtabilirsiniz).
3. Bütün gruplar bir fotoğraf seçtiğinde, soru listesini dağıtın. Soruların, katılımcılar fotoğrafını dikkatlice inceledikten sonra kişi hakkında bir öykü oluşturmalarına yardımcı olacağını açıklayın.
4. Gruplardan öykülerini ortak toplantıda sunmalarını ve bilgi alma aşamasına geçmelerini isteyin.

Bilgilendirme soruları:

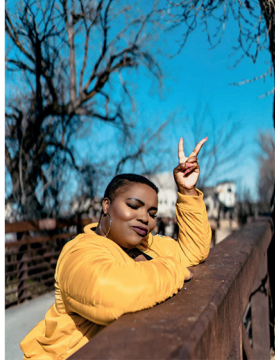
- Hangi fotoğrafları seçtiniz ve neden?
- Fotoğrafta öyküyü geliştirmenize yardımcı olan hangi bilgileri buldunuz?
- Bu kişiyle ilgili soruları yanıtlamanın zorluk derecesi neydi?
- Öykünüzün doğru olma olasılığı nedir? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- Sizce neden belli öyküleri belli fiziksel özelliklerle ilişkilendiririz?
- Gerçek yaşamda hangi durumlarda diğer insanlar hakkında bir fikir oluşturmak için fiziksel özellikleri kullanırız?
- Yargımızı fiziksel özelliklere dayandırmanın ne gibi sonuçları olabilir?

Ek: Sorular listesi

- Bu kişinin ismi nedir?
- Bu kişinin kaç kardeşi var?
- Bu kişinin evi neye benzer? Kiminle yaşar?
- Bu kişi tatil için nereye gider?
- Bu kişi boş zamanlarında ne yapar?
- Bu kişi geçimini nasıl sağlar?
- Bu kişi hangi dilleri konuşur?
- Bu kişinin eğitim düzeyi nedir?
- Bu kişinin bir eşi veya çocuğu var mı?
- Bu kişinin hayalleri ve hedefleri nelerdir?

Ek: Fotoğraflars

<https://unsplash.com/collections/10024483/activity-who-is-who>

YAKLAŞIMLAR

Topluluk çalışması

Topu durdurursanız veya arka arkaya iki kez dokunarak kontrol etmeye çalışırsanız, hakem faul düdüğünü çalar ve rakip sayı alır. Şeytani ve anti-tarihsel: size kendi şeylerinize, ayrıcalıklarınıza, hayallerinize, hedeflerinize sahip çıkmayı öğreten bir dünyada, yönetmelik gereği zorunlu bir jest olarak pas. Kaldıracak başka kimse yoksa vuracak kimse yoktur, rakibin atışını karşılayan başka kimse yoksa kaldırabilecek kimse yoktur.

Mauro Berruto, İtalyan Erkek Milli Voleybol Takımı'nın eski koçu

Bir referans noktası olarak fazlasıyla hassas dışlanma ve ırkçılık konularına sahip olan topluluk eylemlerini düşünmek ve sonra üretmek, kendini hem teorik hem de pratik olan iki düzeyde konumlandırmak anlamına gelir.

- birinci düzey, topluluktan ne anladığımızla ve son derece çok biçimli ve yorumlanabilir olan bu “varlığın”, ırkçılığa ve dışlanmanın tüm biçimlerine karşı ne kadar eylem potansiyeli olduğuyla ilgilidir.
- ikinci düzey, topluluğu, fazlasıyla ve sadece ırkçılık karşıtı konulara güçlü bir şekilde odaklanan eylemlere değil, aynı zamanda böyle bir konunun “etrafındaki” alanlara dokunabilecek ve onlarla kesişebilecek eylemlere de dahil etmenin ne kadar zor olduğudur. Bu alanlar, yaşamın bağlamlarında alımlama, bütünleşme, toplumsal uyum perspektifini engelleyebilen gerçek sistemlerdir.

Topluluk

Topluluk nedir?

Topluluk, genel olarak, bireysel ve kolektif kimliklerin oluşturulduğu ve güçlendirildiği, tanındığı, onaylandığı, beslendiği ve dönüştürüldüğü yer olarak tanımlanabilir. Bu şekilde tanımlanan topluluk, özdeşleşme sürecinin gerçekleştiği yer, çerçevedir. Topluluk kavramı, anlamını tam olarak olmasa da anlamaya yardımcı olan diğer

kavram ve terimleri hatırlatır: bir bölgenin fiziksel sınırları, siyasi ve ekonomik örgütlenmesi, nüfusu, bölgedeki yayılımı, tarihi ve kökenleri, paylaşılan değerler sistemi, sorunlar, bunları çözmek için etkinleştirilen çeşitli hizmetler, nüfusun ihtiyaçları vb...

Her birimiz bir toplulukta yaşıyoruz ama herkes onun kendini nasıl dile getirip ifade ettiğini bilmiyor, ayrıca onun çerçevesi içinde rolümüzün ve iktidarımızın daha bile az farkındayız. Lâkin bilgi ve farkındalık olmadan etkin yurttaşlıkta ifade edilen bir aidiyet ve katılım duygusu geliştirmek mümkün değildir.

“Topluluk” talebi, artan değişim ve dönüşüm fırsatlarıyla karakterize edilen, ancak aynı zamanda ortak ve bağlayıcı referans noktalarından giderek daha fazla yoksun kalan bir dünyada en güncel ve acil taleplerden biridir. Bir topluluk içinde yaşamak, onun ne olduğunu, kökenlerinin ve sınırlarının ne olduğunu, siyasi, idari ve ekonomik örgütlenmenin ne olduğunu, ortak değerler sisteminin ve ortaya çıkan sorunların neler olduğunu ve nüfusun ihtiyaçlarını karşılayan kurumların neler olduğunu otomatik olarak bilmek anlamına gelmez.

Mümkün teknolojik etkileşimlere göre boyutların değiştiği çoklu fırsatlar toplumu, bir yandan iletişimin imkânını artarken, diğer yandan hısımlık⁶ bağıni ve yaşamın fiziksel bağlamının değerini zayıflatma riski bulunur. Modern zamanın önemli imkânlar getirdiğine şüphe yoktur, fakat özellikle genç bir insan için bu tür imkânların kafa karıştırıcı olabileceği inkar edilemez. Kişinin “kendini parçası hissedebileceği” —ve ardından, net bir hedefle, paylaşım süreçlerini başlatıp pekiştirebileceği— bir “fiziksel” mekânın arayışı ve yeniden tanımlanması, uyum ve sorumlu birlikte yaşam için bir aciliyet haline gelir.

Fiziksel bir mekânı tanımlamanın temel unsurları, şüphesiz, topluluğun gelişimi için gerekli kaynakları dikkate alan (doğal ve insan yapımı fiziksel çevre olarak) “bölge”, “toplumsal ilişkiler” ve bölgede bulunan nüfusu karakterize eden “toplumsal bağlar”dır (bir tür toplumsal örgütlenmeye yol açan dayanışma, özdeşleşme, rekabet ve çatışma bağları).

6 Hısımlık [proximity]: Latince Proximus = En yakın olan kelimesinden. Bu cümlede, yakınlığı, komşuluğu kastediyoruz.

“Bir toplulukta bilinçli bir şekilde eylemek” ne anlama gelir?

Aynı zamanda bir topluluk da olan bir bölge, ortak iyinin inşasını teşvik etmek için düzenlenmiş bir dayanışma bağıyla birbirine bağlı ve koordine edilmiş ihtiyaçları, eşit hakları ve simetrik görevleri paylaşma yeteneğini geliştirmede insanları destekleyebilir. Her şey o bölgeyi, o bağlamı, o topluluğu “mülk” anlamında değil, herkesin özgürce kendini ifade edebileceği, onun bir parçası hissedebileceği ve eleştirel olarak paylaşabileceği bir mekân kabul etmesinde yatar.

Bu şekilde çizilen topluluk kesinlikle karmaşık bir sistemdir. Onu okumak ve yorumlamak basit değildir, zira bir sistem olarak düşünülürse, parçaların toplamı değil, onların karşılıklı ilişkisinin ve aktörlerin dahil olma iradesinin sonucudur. Her karar aslında bütün çapraz unsurlar sayesinde tanımlanır. Yapısal unsurların ötesinde işleyen kuvvetleri, eylemleri daimi bir evrim halinde olduğundan tanıması zordur ve bunları, kişinin kendi referans haritalarında tanımlaması kolay değildir. Bir yandan “değer” olarak topluluk, bu konuda herhangi bir akıl yürütme için temel bir unursa, diğer yandan, topluluğun “pratik” yönü de eşit derecede temeldir ve bu, her bir kişinin mirası olduğu kadar, her şeyden evvel, bütüncül bir yapı olarak topluluğun da mirası olmalıdır. Bu yüzden, yetkin bir şekilde teşvik edildiğinde bir topluluk pratiği, insanların olumlu ve doğru yaşam tarzlarına katılmalarını sağlamak için kolektif motivasyonu korumak bakımından esastır. İnsanlar arasındaki paylaşım ve etkileşim, aslında kurallar ile uzlaşımlar aracılığıyla ve hemen önceki bir aşamada, aynı kuralların ve benzer uzlaşımların olumlu bir şekilde kabul edilmesiyle desteklenir ve büyür.

Toplulukta eylemenin araçları nelerdir?

Alandaki bütün aktörlere hitap eden ilk eylem, mekânın algılanması ve farkındalığı ile ilgilidir ki böylece bu eylem bütün potansiyel üretkenliği ifade edebilsin. Mekânı hissetmek, ortak bir ilişkisel anlam oluşturmak anlamına, bir kişinin içinde bulunduğu bağlamı bilmek, mekânı kişisel ve kolektif bir bilinçli nesne olarak tanımak anlamına gelir.

Bir ekosistemin elverişli hale gelmesi için azaltması veya ortadan kaldırması gereken ayrışma ve kabuklanmalar boyutu ikinci eylemi oluşturur. Bu da müdahale modellerini, toplumları ve örgütleri etkinleştirme açısından yorumlayabilen ve kendilerini yenilikçi bir

şekilde yeniden okuyup yeniden yorumlayabilen ana aktörler olarak toplumsal figürleri içeren sistemik bir eylem gerektirir.

Son olarak, sınırları çığnemeye eğilimli bir bağlam sayesinde, melezleşmeleri, farklılıkları ve çatışmaları kapsayıcı bir şekilde kabul edebilen, mekânı ilişkisel bir yoğunlukla yaşayan üçüncü bir eylem.

İlişkisel yoğunluk, simgesel ve pratik alanlarda insanların özerkliğini ve referans topluluğun tamamını geliştirmeyi amaçlayan bütün toplumsal eylemleri bir araya getirmeyi mümkün kılar.

Bu yoğun ilişkinin varlığı sayesinde bu alanlar yaşama ve değişme kabiliyetine sahiptir.

İkincisi, kolektif kaynakların sahiplenicileri ve kullanıcıları kümesi olarak anlaşılan toplulukların, belirli koşullar altında, doğal kaynakları kendileri için tatmin edici ve kaynakların uzun ömürlü olmasını sağlayacak şekilde yönetebileceklerini gösteren Ostrom⁷, tarafından güçlü ve büyük bir vizyonla ifade edilen anlamlar çerçevesinde yatar.

Ve belirli koşullar için Ostrom, bir topluluğun üyeleri arasındaki bilgi, güven ve iletişime; bölgede halihazırda kurulmuş olan kurallar veya kurum sistemlerinin var olmasına ve Devlet gibi bir dış otoritenin müdahale etmemesine atıfta bulunur.

Bu nedenle, farkındalıkla başlayan, yetkinliğin kazanılmasından geçen ve kalıcı ilişkilerin yoğun inşasına ulaşan, kazanılması gereken bir beceriler zinciridir.

7 Ostrom E. 2007. Governare i beni collettivi. Istituzioni pubbliche e iniziative della comunità, Marsili editore.

Önyargılara, ırkçılığa ve diğer hoşgörüsüzlük biçimlerine karşı koyan topluluk eylemler

Topluluk eylemlerini yürütmek

Topluluk katılımını teşvik etmek, yurttaşların katılımı için, klasik talep ve şikayet mantığının ötesine geçerek etkin yurttaşlık biçimlerinin deneyimlenebileceği ve bir sorumluluk duygusu geliştirmenin ve söz konusu toplumsal aktörlerin aralarında anlayış ile güven ilişkileri yaratmanın mümkün olduğu mekânlar oluşturmak anlamına gelir.

Topluluk gelişimi, “belirlenmiş sınırları olan bir sosyo-bölgesel alt sistemin” yerel bileşenleri arasındaki ilişkileri geliştirmek, çatışmalarla yüzleşmek ve gizli kaynaklar ile potansiyellerin ifadesini engelleyen bariyerleri kaldırmak, bir “çoğul biz” inşası ile yeni bireysel ve kolektif yaşam biçimlerinin geliştirilmesine izin veren ortak bir kolektif kimliğin olumlu bir şekilde yeniden tanımlanmasını teşvik etmek üzere eylemi yönlendirmek anlamına gelir.

Eylemler hısımlık, karşılıklılık ve “kapasite arttırımı”na dayalı olmalıdır

Topluluk eylemi deneysel değer konusunda özenli olmalıdır ve bu nedenle yakınlık, karşılıklılık ve kapasite gibi bazı anahtar kelimeler esastır.

İkili bir hareket ile, bakış ve paylaşım ile öteye geçmek üzere kapsayıcı, güçlendirici ve imkân sağlayan ikili bir perspektife işaret eden bir isim olarak hısımlık.⁸

Daha ileri gitmek, gözlerini kaldırıp varoluşuna bir ufuk vermek demektir. Gözlerini kaldırmak, yakın olmanın, ancak uzakta gördüğümüzü yakın hissetmenin harika paradoksunda keşiştiğimiz diğerlerini görebilmek demektir.

Bu nedenle, bizi koşullandıran ve sınırlayan bir bağlamdan soyutlanmış ve yalnız hissetmenin karşıtı olan aidiyet kavramına atıfta bulunmak gerekir, kendimizi, “onlar ve ben” olarak değil de “biz” olarak tanımlamaya başlamamızı sağlayan aynı ufka aitiz. Başka bir

8 Messia F., Venturelli C. (a cura di). 2015. Il welfare di prossimità Partecipazione attiva, inclusione sociale e comunità, ed. Erickson

deyişle, aidiyetin aynı zamanda içinde yaşadığımız bağlamın olumlu ve eleştirel yönlerinin birliğinin bir unsuru olabileceğini hissetmeye. Yaşamım, (potansiyel açısından olduğu kadar yeniden düşünülmesi gereken kırılğan unsurlar açısından da zengin) aynı bağlamı ve mekânı paylaşarak, başkalarının yaşamıyla ilişkili olarak büyüyecektir.

Bu, hısımlık kelimesinin yalnızca yakınlık anlamında değil, aynı zamanda kapsayıcı bir perspektifte de anlaşılma biçimidir. Ufkumuz, aynı bağlama ait olan özneler arasında ortak bir ufku paylaşmaya bağlıdır.

Bu nedenle, bu panoramada karşılıklılık pratikleri teması da merkezidir. Karşılıklılık bireysel bir mesele değil, öncelikle bir ilişkidir.

Bireyler arasında karşılıklılık etiği, birbirinden çok farklı olan bireyler arasında haysiyet, barış içinde bir arada yaşama, meşruiyet, adalet, tanınma ve saygının temelidir. Karşılıklılık, modern kolektivite kavramını yorumlamanın asıl temelidir.

Hısımlık ve karşılıklılık birlikte, bir kader parçasına, bir hayale, paylaşıldığı takdirde daha hayal edilebilir, daha uygulanabilir ve daha sürdürülebilir hale gelen, yürürlükte olan bir bakış açısına sahip insanlar arasında gönüllü bir iç içe geçmeyi yeniden inşa etmeyi başarabilir.

Bu nedenle ulaşılabilir ve erişilebilir bir şeye yaşam verme imkânı, "gelecek hakkında nasıl düşünüleceğini yeniden öğrenmek" üzere toplumsal grubun arzularının şekillenebileceği bir kolektif detaylandırma zemininde çözümlür.⁹

İrkçılığa ve diğer hoşgörüsüzlük biçimlerine karşı koyacak topluluk eylemleri bir takım önyargı boyutlarına dayanmalıdır.

Batı dünyasında toplumsal fenomenolojinin hızla değişmesi, süreç içerisinde (söz gelimi göç dalgaları, kentsel güvenlik, toplumsal mikro-suçluluk alanlarında ve topluluklarımızda artan görünmez ırkçılık eylemleriyle ilişkili olarak) çatışma durumlarını giderek azaltan ve kesinlikle daha "yaşanabilir" ve nitelikli toplumsal yaşam süreçlerinin yaratımına büyük bir destek sağlayan toplumsal arza yönelik büyük bir uyum kapasitesine sahip olmayı zorunlu kılmaktadır.

9 Appadurai A. 2011. Le aspirazioni nutrono la democrazia, Etal edizioni srl, Milano.

Bu, kurumsal araçlarla, normlarla, prosedürlerle, eğitim süreçleriyle ve ayrıca her şeyden önce topluluk pratikleriyle yapılabilir ve yapılmalıdır.

Bu çerçevede, her şeyden önce, topluluğu yalnızca (bizim durumumuzda ırkçılık karşıtlığı gibi) başlıklara kuvvetle odaklanan eylemlere değil, sorunlar “etrafındaki” alanlara dokunabilecek ve bunlarla kesişebilecek eylemlere de dahil etmenin zorunlu hale geldiğini anlamak önemlidir. Bu alanlar gerçek sistemlerdir ve yaşam bağlamlarındaki alımlama, bütünleşme, toplumsal uyum perspektifini engelleyebilir.

Bu yüzden, toplulukların gelişimini engelleyen (ya da “etkinleştirilmişse” açan) üç önyargı boyutu dikkate alınmalıdır:

- sınır.
- hiyerarşi.
- “özel” mekânlar.

Topluluklarla bunlar üzerinde yoğun ve stratejik bir çalışma yapmaya değer.

Bu nedenle, sınırlar bölerken, sadece simülasyon etkinlikleri yürütmekle kalmayıp, zorlukların üstesinden nasıl gelineceğini tasarlayıp planlayacağımız farklı, alışılmadık grupları da çalışmaya dahil etmeli veya bunların ötesine geçmeliyiz.

Hiyerarşi, her şeyi, aşağıdakileri ve yukarıdakileri tanımlayan rollere ve yerlere göre sınıflandırır. O zaman yatay formüller kullanılmalıdır: kararı herkes verir.

Kamusal olarak doğan bağlamların, mekânların özelleştirilmesi, marjinalleştirilmiş gruplarla olan mesafeleri marjinalleştirir ve artırır. Ortak iyi kavramı geri kazanılmalıdır. Bir iyinin “ortak” varlığı, o topluluğun üyelerinin normal olarak kendi iyileriyle ilgilendikleri ve her şeyden önce bunları paylaştığı aynı dikkatle ilgilenen bir topluluğun seçimine bağlıdır.

İrkçılığa ve diğer hoşgörüsüzlük biçimlerine karşı koyacak topluluk eylemleri bir yöntemi izleyebilir

Müdahale modelinin izi, toplulukta katılım süreçlerini kolaylaştıran

ve topluluğun “dokusunu”, hissedilen sorunların ve sorunların nasıl seçilip çözüleceğinin kolektif tanımının farkındalığı ve meşrulaştırılması vesilesiyle güçlendiren Katılımcı Eylem-Araştırması modeline kadar geri sürülebilir.

Eylem-araştırmasını bir müdahale yöntemi olarak varsaymak, belirli bir toplulukta işler halde olan süreçlere, toplumsal ve kültürel dinamiklere girmek ve bu belirli mikro eylem bağlamı için işlemsel bir yol ve uygun teknikler geliştirmek anlamına gelir; ifade edilmemiş ihtiyaçların ortaya çıkmasını ve yeni gruplar ile pozitif liderlerin etkinleşmesini desteklemeyi hedefleyen toplumsal canlandırma eylemleri ile eylem süreçlerini teşvik etmek için kullanılır.

Eylem-araştırması, anlamın bütün aktörler tarafından üretilmesini sağlayan yolların tespit edilip hazırlanmasına hazırlık olarak etkin dinleme ve gerçekliğin katılımcı gözlemi, anlam ile sorumluluğun birlikte inşası ve etkileşimler ile bağların edimde bulunduğu “toplumsal” alanın yeniden yapılandırılması kudretini gerektirir.

Bu aynı zamanda mevcut dengelerin bozulması kadar gerekli karşılıklı tanımayı kolaylaştıran ve yeni fikirler ile ilişkiler geliştirebilen iletişim kanallarının yeniden açılması olarak da anlaşılan “kopuş eylemlerini” teşvik etmek anlamına da gelebilir.

İrkçılığa ve diğer hoşgörüsüzlük biçimlerine karşı koyacak topluluk eylemleri bir eğitim sürecini takip edebilir veya onun bir parçası olabilir

Topluluk eylemleri, alıştırma veya eğitim etkinliğinde ele alınan içerik ile topluluk arasında bağlantı kurmayı hedefleyen bağlamla ilgili olarak yapılandırılmış ve çeşitlendirilmiş anlardır.

Gençler için olduğu kadar onları karşılayan sistemler (okul, üniversite, iş, toplama merkezleri, vb.) için de bir öğrenme alıştırmasıdır, çünkü ötekiyle etkileşim, bir düzenli anlamlar çerçevesini anlatma ve geliştirme kabiliyeti, aynı bağlamda yaşayan sistemler arasındaki bütünleşme boyutu üzerinde işleyen eğitim koşulları yaratır.

Topluluk eylemleri aşağıdaki sacayaklarına dayanabilir:

- atiklik: bir topluluk müdahalesi, bütünlüğü içinde tanımlanamayacağı için kendinde “düzensiz”dir, çünkü gelişimin bazı unsurları bağlam ve an tarafından belirlenecektir.

- süreklilik: topluluk eyleminin gerçekleştiği bağlamda halihazırda var olan eylemler ve süreçlerle bağlantılıdır.
- yataylık: yatay formüller kullanın: kararı herkes verir.
- dahiliyet: topluluk eylemleri sınırları geçer: farklı, alışılmadık grupları ve kategorileri içerir.
- mekânsal açıklık: kamusal veya ortak hale gelen alışılmadık mekânları ve yerleri kullanın.

Ayrıca, aşağıdaki şekilde tanımlanan basit bir metodolojik çerçeveye de dayanabilirler:

1. ana hedefin ve muhtemel dolaylı veya ikincil hedeflerin tanımlanması: Hazırlık aşamasında hedeflerin belirlenmesi, yalnızca öncelikleri yitirmemek için değil, ayrıca onları mümkün başka ikincil fakat "mevcut" hedeflerle zenginleştirmek için de esastır.
2. ana eylemin ve herhangi bir dolaylı veya ikincil eylemin tanımlanması: Sadece öncelikleri kaybetmemek için değil, ayrıca onları diğer ikincil ancak mevcut "olaylar" ile zenginleştirmek için esas olan eylemlerin belirlenmesi.
3. eylem alanı: Bölge (aynı zamanda bir yer, mahalle vb. olabilir) kesin olarak tanımlanmalıdır
4. seçilen mekânın kodlarının okunması ve stratejik düğümlerin seçimi
 - Bağlamı okumak. Tanımlanan her mekânın, tasarım ve evrim aşamasında (onaylanmak ya da onaylanmamak üzere) dikkate alınması gereken kodları ve yinelemeleri vardır (sadece örnek olarak... çok sayıda yaşlı var, toplanma alanları var/yok, etkin dernekler var/yok...vb.)
 - Kodları ve tekrarları okuduktan sonra, bunlardan hangisinin güvenebileceğiniz stratejik düğümler (yani, eylemin başarısı için güvenebileceğiniz yerler, insanlar, durumlar) olduğuna dair tanımlama.

STAR eğitim etkinlikleri içinde topluluk eylemleri: deneyimleri paylaşmak

Okullarda eğitim etkinlikleri yürütürken topluluk eylemleri, bizzat eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçasıydı. Çoğunluğu 14 ila 18 yaş arası öğrencilerden oluşan atölye katılımcıları, atölye etkinliklerinin

ardından ırkçılık ve görünmez ırkçılık temalı toplumsal eylemler gerçekleştirildiler.

Topluluk eylemi, Kolb'un tanımladığı deneyimsel öğrenme döngüsünde, deneyleme ve eylem olmadan öğrenmenin olmayacağı düşünülerek eğitim sürecine dahil edildi.

Katılımcılarla birlikte, ırkçılık ve görünmez ırkçılık temasını ele aldıktan, bu fenomenlerin nedenlerini ve sonuçlarını belirledikten, iç ve dış zorluklar üzerinde çalıştıktan sonra, aşağıdaki gereksinimlere sahip olan topluluk eylemlerinin geliştirilmesine geçtik:

- Katılımcıların yaşadığı bağlamla ilgili gereksinimler
- Sonraki bağlantıların geliştirileceği referans topluluklarla ilgili gereksinimler
- Atölye bölümünde ele alınan konularla ilgili gereksinimler
- Katılımcıların kendilerini rahat hissettikleri eylemlerde barış içinde hareket etmelerini sağlamak
- Hem katılımcıların hem de referans topluluğun gelecekteki düşünme farkındalığı için önkoşulları yaratmak

Eylemler, katılımcılar tarafından bilinen ve STAR projesi için referans bölgeler olarak belirlenen bölgelerde gerçekleştirildi. Katılımcılar, önceki paragraflarda belirtilen ilkeleri takip ettiler ve yaratıcılıklarını, genellikle ırkçılığa karşı eylemlerde yer almayan kişilerle alışılmadık yerlerde yollarını kesiştirmek üzere kullandılar.

Aşağıda toplulukları ırkçılığa ve görünmez ırkçılığa karşı koymak üzere kamçulamak için gerçekleştirilen eylemlerden bazılarını bulabilirsiniz:

- *Sizin için bir balon, bir çiçek!* Katılımcılar, kağıt balonlar veya çiçekler veya kendi yaptıkları kitap ayraçları ile, insanlara vermek üzere ırkçılık ve görünmez ırkçılık üzerine alıntılar seçtiler. Bu etkinliğin amacı, balon ya da çiçek vermek gibi basit bir jestle insanların dikkatini çekmek ve ardından durup STAR projesinin temaları üzerinde düşünmelerini sağlamaktı.
- *Barda balık tutmak!* Katılımcılar, topluluklarının barlarına ırkçılık ve görünmez ırkçılıkla ilgili ifadeler/alıntılar içeren sepetler koymayı önerdiler. Bu etkinliğin amacı, bardaki insanları meraklandırmak ve ardından onları projenin temalarından haberdar etmektir.

Ayrıca bu etkinlikte katılımcılar, topluluk eyleminin gerçekleştirilmesinden önceki haftalarda alıntılarını seçtiler ve STAR projesini anlatmak için şehir merkezindeki bazı barlara giderek seçilen barları bu sayede etkinliğin gerçekleştirilmesine dahil ettiler.

- *Mektubunuz var!* Katılımcıların, şehir merkezindeki bazı evlere, STAR projesinin bir açıklaması ile ırkçılık ve görünmez ırkçılık üzerine alıntılar içeren zarflar teslim etme fikirleri vardı. Bu etkinliğin hedefi, proje temaları üzerinde düşünmelerini sağlamak üzere gündelik yaşamlarında “insanların evlerine girmeye” çalışmaktı.
- *Sosyal deney:* Hiç bir yabancıya sarıldınız mı? Bu etkinlikte katılımcılar, kendileri tarafından yapılan tabelaya bakan insanları durdurarak, insanları durmaya çağırarak doğrudan sokağa dahil oldular.

Duranlardan sarılmaları istendi ve daha sonra yabancı birine sarılıp sarılmadıkları soruldu. Bu şekilde, ırkçılık ve görünmez ırkçılık konusunda açık bir yüzleşmenin mümkün olduğu bir ilişki kuruldu.

“ Her müzisyenin zihinsel yapısı hakkında bilinmesi gereken her şeyi bilse k bile, grup doğaçlamalarını tahmin etmekte yine de zorlanırdık.

Keith Sawyer - psikolog ve caz müzisyeni .

Aktaran: The geography of genius. A search for the World's Most Creative Places from Ancient Athens to Silicon Valley. [“Dehanın coğrafyası. Antik Atina’dan Silikon Vadisi’ne Dünyanın En Yaratıcı Yerleri Arayışı”] - Eric Weiner

Akran Eğitimi

Eğitime yönelik birçok yaklaşım ve eğitim süreçlerinde kullanılan ve seçimi genellikle hedef kitle, amaç ve hedefler, mevcut zaman ve eldeki kaynaklar tarafından belirlenen birçok metodoloji ve yöntem bulunuyor. STAR projesinde “akran eğitimi” bir yaklaşım, bir iletişim kanalı, bir metodoloji, bir felsefe ve bir stratejidir.

Akran eğitimi nedir?

Terimin kendisi iki kelimeden oluşur ve bu kelimelerin açıklanması, akran eğitiminin gerçekte ne olduğunu anlamada yardımcı olabilir. “Akran” genellikle yaş, cinsiyet, aynı toplumsal gruba ait olma, aynı içi yapma veya aynı toplumsal statüye sahip olma gibi belirli bir özelliği paylaştığımız bir kişiye ifade eder. Lâkin terim, geleneksel bakımdan esas olarak yaşla ilgili olarak kullanılagelmiştir. Eğitim, planlı bir sürecin bir parçası olarak (rgn ve yaygın eğitim) veya tamamen tesadüfen (informal eğitim) ok farklı araçlar kullanılarak gerçekleşebileceği için tanımlanması daha karmaşıktır. Genel olarak eğitim, bir şeyler öğrendiğimiz —bilgi edinme, bazı becerileri öğrenme, karakter ve/veya tutum geliştirme— sürecidir.

Özetle, akran eğitimi akranlardan öğrenmekle ilgilidir. Ve STAR projesi söz konusu olduğunda, gençlerden öğrenen gençlerdir. Bu konuda özel bir şey olmadığı söylenebilir; genel olarak gençler her zaman diğer gençlerden bir şeyler öğrenirler. Bu doğal olarak doğrudur, ancak bu tür öğrenmelerin çoğu tesadüfen gerçekleşir (okul tatillerinde, boş zaman etkinliklerinde veya spor yaparken). Bütün bunlar, akranlarımız çok önemli bir öğrenme kaynağı olduğu için fazlasıyla geçerlidir. Lâkin bazı durumlarda, bu tür öğrenmenin içeriği, kalıpyargılara veya sahte haberlere dayalı ve yanlış olabilir. Akran eğitimi, bizimle aynı özelliklere sahip insanlarda değişimi gerçekleştirmeyi amaçlar: (tavırların değişimi, yeni yetenek veya bilgilerin gelişimi gibi) bireysel düzeydeki değişim veya (normların değiştirilmesi veya değişim getirmek amacıyla kolektif eylemin tetiklenmesi gibi) toplumsal düzeyde daha büyük bir değişim. Bunu başarmak için, katılımı ve bütünsel öğrenmeyi teşvik eden çeşitli yöntemler kullanarak somut öğrenme hedefleri olan planlı bir eğitim süreci olan yaygın eğitimin ilkelerini, yaklaşımlarını ve metodolojisini kullandık. Amacımız, ırkçılıkla ilgili tutumları değiştirmek ve daha fazla eşitlik, hoşgörü ve toplumsal adalet elde etmek amacındaki davranış ve eylemleri teşvik etmektir.

Akran eğitiminin ardındaki teori

Yukarıda belirtildiği gibi, akran eğitimi farklı düzeylerde değişim meydana getirmekle ilgilidir. Böyle bir değişiklik, tutumların değişmesini ve belirli (istenen) davranışların benimsenmesini içerir. Bu nedenle, yaklaşımımız (birçok akran eğitimi programında olduğu gibi) çeşitli davranış teorilerine dayanmaktadır.

Sosyal öğrenme teorisi: Albert Bandura ve meslektaşları tarafından geliştirildi. Teorinin kapsamı son derece geniştir ve yeni davranış biçimlerinin ortaya çıktığı, sürdürüldüğü, değiştiği ve ortadan kalktığı mekanizmalarla ilgilidir. Bu teori, yeni davranışların kişinin kendi eylemlerinin sonuçları temelinde (kişinin kendi eylemlerinin etkilerinin farkında olması, davranış değişikliğini kolaylaştırır ve ortaya çıkması için gerekli bir koşuldur) ve modelleme (başka birinin eylemleri ile etkilerinin gözlemlemesi; dikkatin modelin davranışına odaklanması, onun hatırlanması ve onun kişinin kendi eylemlerinde denenmesi) yoluyla edinildiğini varsayar. Kısacası, sosyal öğrenme teorisi, insanların kendilerini özdeşleştirdikleri diğer insanların davranışlarını gözlemleyerek öğrendiklerini iddia eder. Akran eğitimi bağlamında, akran eğitimcileri, gençlerin birbirinden ve birlikte öğrendiği modeller olarak hizmet eder..

Mantıklı eylem teorisi: Martin Fishbein ve Icek Ajzen tarafından geliştirildi. Bu teori, insanların rasyonel davrandıklarını ve davranışlarının muhtemel sonuçlarını kendi amaçları veya ihtiyaçları için faydası açısından düşündüklerini varsayar. Belirli bir davranışın (sorunlu davranış dahil) öncesinde, onu gelecekte üstlenme niyeti gelir. Kısacası, insanların belirli davranışları değiştirmeye yönelik tutumları, davranışın olumlu veya olumsuz sonuçları hakkındaki görüşleri ile akranlarının (akran eğitimciler dahil) bu konuda ne düşündüklerinden güçlü bir şekilde etkilenir. Gençler, akranlarının akıl yürütmelerinde ve hoşgörülü tavırlar sergilemekte son derece güçlü olduklarını görürlerse, belirli gruplar hakkındaki (kalıpyargılara dayanan) algılarını değiştirmeye veya hatta istismarcı davranışlarını durdurmaya daha istekli olacaklardır.

Katılımcı/güçlendirici eğitim teorisi (ezilenlerin pedagojisi): Paulo Freire tarafından geliştirdi. Kişinin en iyi, özgün yaşam durumlarından öğrendiğini varsayar. Bu teorinin yazarı, böyle bir eğitimin bir kişiyi (şüphesiz ırkçılık veya ayrımcılığın bir örneği olduğu) baskı durumlarından özgürleştirdiğine inanıyor. Freire, çalışmalarını esas

olarak yoksul ve toplumsal bakımdan dışlanmış insanlarla yürüt- müştür: öğrenme teorisini bu deneyim temelinde oluşturmuştur. Freire'ye göre eğitim sadece diyalog sürecinde gerçekleşir ve bu da kişisel veya grup deneyimleriyle başlar. İnsanlar zaten bildiklerini tartışarak (çünkü gerçek deneyime dayanır), yeni bir şey, diğer insanlar ile kendi düşünme ve tefekkür yeteneklerinin sağlayabileceği bir şey öğrenmek üzere bu alanın ötesine geçerler. Bu şekilde, öğrenenler kendi durumlarının farkına varır ve davranışlarını veya durumlarını değiştirmek üzere güdülenirler. Akran eğitimi, bütün insanların (en azından konuları ve yaşları bakımından) eşit olduğu yatay bir süreç yaratır, böylece birbirleriyle eşit şartlarda konuşabilir, birlikte öğrenebilirler. Bu şekilde insanlar, öğrenme sürecine tam katılım yoluyla güçlenmiş hissederler ve bu şekilde tutum ve davranışlarında değişiklik planlayabilir ve uygulayabilirler. Bunun da ötesinde, eğer STAR projesinde olduğu gibi akran eğitimciler marjinalleştirilmiş ve baskı altındaki gruplardan geliyorsa, dahil oldukları eğitim süreci onları topluluklarında değişimin aktörleri olma konusunda güçlendirir.

Akran eğitiminin “iyi” ve “kötü” yönleri

Bizim örneğimizde ırkçılık ve görünmez ırkçılığa karşı koymak gibi belirli konularla ilgilenirken akran eğitimi kullanmanın birçok olumlu yönü bulunur. Avrupa Konseyi tarafından yayımlanan “Domino — akran grubu eğitimi ırkçılık, yabancı düşmanlığı, antisemitizm ve hoşgörüsüzlükle mücadelede bir araç olarak kullanma kılavuzu”nun yazarları, aşağıdaki noktalara bakarak akran eğitiminin kullanılması için bir gerekçelendirme öne sürmektedir:

- **Etkililik:** Gençler kendilerini kişisel olarak etkileyen konularda uzmandırlar, ayrıca eğitim bağlamında kolayca ilişkilendirebilecekleri için çalıştıkları grubu bilirler. İyi eğitilip desteklenirlerse akranlarının tutum ve davranışlarında değişiklik meydana getirebilirler.
- **İletişim:** Genç akran eğitimciler akranlarına erişen dili bilirler, iletişim stillerini tanıyabilir ve gençlerin dil kodlarını çözebilirler. Bu şekilde güvenilir hale gelirler ve dinlenirler. Ayrıca, ister oyunlar ister diğer etkileşimli etkinlikler olsun, akran gruplarıyla hangi yaklaşımların en iyi sonucu verdiğini de bilirler.
- **Maliyet açısından etkinliği:** Akran eğitimi, esas olarak eğitimcilerin yetiştirilmesiyle ilgili olan maliyetlerin kısılmasını sağlar.

Akran eğitimciler çoğu zaman gönüllü olarak çalışırlar ve yürüttükleri eğitim etkinliklerini, kendilerini geliştirmek ve önemli buldukları toplumsal sorunlarla mücadele etmek için bir şans olarak görürler.

- **Güçlendirme:** Gençler eğitim sürecini kontrol edebilir. Akranlarını eğitime sürecinden sorumlu olmak ve bazen onların “yaşamlarını değiştirmek” gençlere fazlasıyla güç verir. Bu güç ayrıca, gençlerin katılımını artırdığı ve gençlerin yaşamlarında önemli değişikliklere katkıda bulunduğu ölçüde gençlerin birlikte çalıştığı gruplara da geri verilir.

Gençlere grup ve öğrenme süreci için sorumluluk verildiğinde onlar bunu son derece ciddiye alır ve sundukları şeye fazlasıyla **yaratıcılık** katarlar. Bu bakımdan bizim örneğimizde gençler, atölyelerin amaçlarına ulaşması açısından kendilerine göre en iyi sonuçları verecek eğitim etkinlikleri için fikirler önerdiler. Bu öneriler, biz yetişkinler için (mutlaka eğitim değeri açısından değil de daha ziyade yaklaşım açısından) fazla tartışmalı veya bazen şüpheli görünseler bile gençlerden oluşan bir grupta gerçekten iyi çalıştılar. Bu sayede gençler, sadece sürecin değil içeriğin de sahibi olduklarını hissettiler.

Akran eğitiminin “kötü yanlarını ” bulmak zordur. Lâkin bazı zorlukları var:

- **Yetişkinlerin kontrolü:** Akran eğitimcilerin eğitimi yaygın eğitim ilkelerini takip ederken ve gençlerin hem katılımcı hem de yaratıcı olmaları için alan yaratırken gençlerin okullarda yürüttüğü atölyeler farklı görünebilir. Okullardaki atölye çalışmaları çoğu zaman normal sınıflarda yürütüldü, bu nedenle öğretmen atölyede hazır bulundu. Bazen öğretmenler rollerine mesafe koyamadılar ve gençleri düzelttiler, hem içerik hem de kullanılan yöntemlerle ilgili açıklamalar yaptılar. Genç akran eğitimciler bazen kendilerini bu açıklamalara cevap verecek kadar güçlü hissetmiyorlardı, bu da akran eğitimcilerin tedirgin ve korkmuş hissetmesine neden oldu.
- **Güvenilirlik eksikliği:** Akran eğitimi ve akran eğitimcilerinin bazen atölye katılımcılarına doğru bilgi sağlamak için yeterince güvenilir olmadığı düşünülebilir. Bu nedenle sürekli destek kadar akran eğitimcilerin hazırlık (eğitim) süreci de çok önemlidir. Ayrıca örneğin öğretmenleri, bunun gençlerle onları etkileyen meseleler hakkında konuşmanın son derece etkili bir yolu olduğuna

ikna etmek de zaman alır.

- **Muhafazakar eğitim sistemi:** Bazı ülkelerde okul sistemi, öğrencilerin yeterliklerini geliştirmeye dair “yeni” yaklaşımları ve yolları denemek konusunda epey isteksiz olabilir. Akran eğitimi bu sisteme meydan okur ve gençleri sürecin merkezine koyar: “Bilen” bir öğretmen ve bilmeyen genç yoktur, daha ziyade sürece katılan bütün insanlar eşit şartlarda tartışır ve öğrenir. Örgün bir eğitim ortamında kullanmaya başlamadan önce akran eğitiminin nasıl çalıştığını ve ne gibi faydalar sağladığını açıklamak önemlidir.

İrkçılığa ve görünmez ırkçılığa karşı neden akran eğitimi?

Gençlerle ırkçılık ve görünmez ırkçılık konularını ele alırken akran eğitiminin çok verimli bir yaklaşım olduğuna inanıyoruz.

İlk olarak, **ırkçılık ve görünmez ırkçılık gençler için bir gerçekliktir:** Birçok genç topluluklarında veya okulda ırkçılıktan etkilenir. Bazı yerlerde etnik bir azınlığın parçası olmak, damgalama ile, birçok olumsuz kalıpyargı ve önyargı ile güçlü bir şekilde bağlantılıdır. Bu tür gençler nefret söylemi ve bazen ayrımcılığa maruz kalırlar. Ayrıca, özellikle sosyal medyada marjinal ve azınlık gruplardan insanları hedef alan nefret söylemi, gençler için gündelik bir gerçekliktir. Hedef alınmasalar bile nefret söylemine tanık olurlar ve çoğu durumda bu konuda ne yapacaklarını bilemezler. STAR projesinde gençlerle yapılan araştırmada, gençler kullandıkları sosyal medyada nefret söyleminin bulunduğunu ve hemen hemen her gün bununla karşı karşıya kaldıklarını açıkça belirtmişlerdir. Bazı gençler için nefret söylemiyle karşılaşmak, “günümüzde gençler böyle davranıyor” diyerek görmezden geldikleri gündelik bir pratik haline gelmişti. Sonuç olarak, gençler ırkçılık ile ayrımcılığı yaşamlarından bilirler ve bunların arkasındaki dinamikleri kolayca anlayabildiklerinden bunu akranlarıyla tartışmak bakımından iyi bir konumdadırlar.

İkincisi, **ırkçılık ile görünmez ırkçılığa karşı akran eğitimi, bu fenomenlerle gençlere özgü araçlar vasıtasıyla mücadele eder:** genç akran eğitimciler, akranları için neyin en iyi olduğunu, onların “kafalarını ve kalplerini” neyin harekete geçireceğini ve değişimi meydana getirmek için en iyi yaklaşımın ne olabileceğini bilirler. Genç akran eğitimciler aynı zamanda diğer gençler için rol model olarak hareket ederler; bu nedenle, tutum değişikliğine esin kaynağı olabilirler.

Üçüncüsü, **akran eğitimi gençleri ırkçılığa karşı harekete geçme konusunda güçlendirir**: ırkçılık ve ayrımcılık sıklıkla, güçsüzlük ve umutsuzluk duygusuna yol açar. Akran eğitimi gücü, değişimin aracı olabilecek gençlerin eline geri verir. Çoğu zaman akran eğitimi, deneyimden sonra kendini güçlenmiş hisseden ve toplumsal adalet adına toplumsal hareketlere katılan birçok genç için bir başlangıç noktasıdır.

Pratikte ırkçılık karşıtı akran eğitimi

Gençlerle akran eğitimi programlarının yürütülmesinde birkaç önemli aşama bulunmaktadır:

1. Akran eğitimcilerinin seçilmesi

Bu başlangıç aşamasıdır, fakat programın geleceği için çok önemlidir. Prensip olarak, program bütün gençlere açık olmalıdır. Lâkin ırkçılığa karşı akran eğitimi programı, seçim için bazı kriterleri dikkate alınmalıdır: Gençler, çok hassas ve zorlu konuları tartışmaya istekli ve hazır olmalı, yeni yeterlilikler geliştirmeye ilgi göstermeli, açıkça ırkçı (yabancı düşmanı, homofobik vs...) olmamalı, insan gruplarıyla çalışmaya hazır olmaya motive olmalı ve son olarak hoşgörü, toplumsal adalet ve ayrımcılık yapmama değerlerine inanmalıdırlar.

2. Eğitim

Genç akran eğitimcilerin eğitimi sürecin esas parçasıdır. Bu kısım genellikle uzun sürer. Eğitim, konuyla ilgili içeriğin (ırkçılık tanımları, görünmez ırkçılık, ayrımcılık vb.) yanı sıra şu unsurları içermelidir: yaygın eğitim ilkeleri, grup çalışması yöntemleri, grup dinamikleri, takım halinde çalışma, gruptaki çatışmalarla başa çıkma, zorlayıcı çözümlerle başa çıkma. Atölye için senaryoyu hazırlamaya ve onu denemeye de biraz zaman harcanmalıdır.

3. Atölyeler

Atölyeler, akran eğitimcilerin kazandıkları yeterlilikleri uygulamaya koydukları bölümlerdir. En iyisi, gençlerle çok uzun olmayan (bir buçuk saat) ve en az iki akran eğitimci tarafından yürütülen atölyeler düzenlemektir.

4. Destek

Akran eğitimcilerin sadece duygu ve deneyimlerinden bahsetmeleri için değil, aynı zamanda programı geliştirmek için de sürekli desteğe ihtiyacı bulunur. Sürecin bu kısmı, kendi üzerine düşünerek kendini geliştirmeye alan sağladığından yetkinlik gelişimi için çok önemlidir. Bu nedenle en iyisi, her atölyeden sonra geri bildirim oturumları ve ayrıca bireysel/grup danışmanlığı düzenlemektir.

5. Değerlendirme ve takip

Sürecin son aşaması, ne olduğu, ne öğrenildiği ve nelerin geliştirilebileceğine ilişkin grup değerlendirmesini içerir. Bu aşama, bütün grup için bir öğrenme anı ve aynı zamanda bir sonraki etkinliklerin planlanabileceği zamandır. Bütün süreç üzerine düşünmek zor olabilir, fakat neyin başarılı olduğuna ve hâlâ yapılması gerekenlere dair bir bakış açısı kazanmak önemlidir. Kişinin kendi öğrenimi (hâlâ ne öğrenmem gerekiyor) hakkında düşünmesi bu sürecin bir parçası olmalıdır.

İrkçilik karşıtlığını anaakımlaştırma

İrkçilik karşıtlığını gençlerle çalışarak anaakımlaştırma

Teoride kimsenin ırkçılık karşıtlığıyla bir sorunu yok. Pratikte, insanlar ırkçılık karşıtı şeyler yapmaya başlar başlamaz, ırkçılık karşıtlarının yanlış yaptığına inanan bir sürü yorumcunun sonu gelmez. Kendilerini ilerici olarak gören insanlar arasında bile.

Reni Eddo-Lodge

“Why I´m no longer talking to white people about race” [“Neden artık beyazlarla ırk hakkında konuşmuyorum”] kitabının yazarı Reni Eddo-Lodge’un sözlerini aktararak teoride, kendilerini ırkçılık karşıtı olarak gören artan sayıda insanla birlikte toplumlarımızda (en azından bazılarında) daha fazla kapsayıcı olma yönünde bir eğilim olduğunu söyleyebiliriz. Fakat pratikte, kendilerini ırkçılık karşıtı olarak gören kişilerin ırkçı davranışlarını gözlemleyebiliriz. Reni Eddo-Lodge kitabında Stephen Lawrence adında siyah bir çocuğun öldürülmesinden bahsediyor ve bunu ırkçılık üzerine düşünmek için şöyle kullanıyor:

Masum bir genci öldüren çetenin sadece iki üyesinin mahkum edilmesinin yirmi yıl tutmasının kabul edilebilir olup olmadığını kendimize dürüstçe sorabilirdik. Bundan utanıyor muyuz diye kendimize sorabilirdik. Belki de ırkçılığın yarım yüzyıldan daha kısa bir süredir siyasi bir öncelik olduğu gerçeğinden bahsedebilirdik. Ayaklanmalar ve ırk hakkında, hesap verebilirlik hakkında, Britanya’nın en ünlü ırk davasından hareketle nasıl yol alabileceğimiz hakkında bir konuşma yapabilirdik. İrkçiliği ortadan kaldırmaya nasıl başlayacağımız hakkında konuşabilirdik. Birbirimize iyileşmenin en iyi yolunu sormaya başlayabilirdik. Bu son derece önemli olabilirdi. Bunun yerine, yaptığımız konuşma beyazlara karşı ırkçılık hakkındaydı. İrkçilik her iki yöne de gitmez. (...) Bunu anlamak zorundayız.

Neden böyle olduğunu kendimize sorabiliriz. Teori ve pratik arasında neden büyük bir fark olduğunu ve neden iyi niyetli insanların bile ırkçı

davranageldiğini... Son olarak da yaşamımızda ve gençlerle yaptığımız gündelik çalışmalarda bu konuda gerçekten yapabileceğimiz bir şey var mı? Gençlik çalışmalarında yapılabilecek ve her yerde mevcut olan şeylerden biri, ırkçılık karşıtlığını anaakımlaştırmadır.

İrkçılık karşıtlığını anaakımlaştırmak ne demektir?

Bir sözlük alıp anaakımın (isim olarak) tanımını kontrol edersek şu tanımları buluruz: “başlıca veya baskın yön, eğilim veya akım” ya da (sıfat olarak): ana, baskın veya yaygın kabul gören gruba, harekete, stile ait olma, bunların özelliği olma anlamına ve anaakıma gönderme ise ana kuvvete katılma anlamına gelir. Dolayısıyla, ne zaman ırkçılık karşıtlığını anaakımlaştırmaktan bahsetsek, meseleye önem ve görünürlük vermek, konuyla ilgili etkinliklerimize yeterli zaman ve kaynak ayırmak, ırkçılık karşıtlığını güncel kılmaktan bahsediyoruz. Daha da önemlisi, bunu bağışçıların belirlediği, projelerimizde ele almamız gereken bir öncelik olduğu için değil, önemine gerçekten inandığımız için yapıyoruz.

İrkçılık karşıtlığının anaakımlaştırılmasının önemli ve gerekli olmasının iki ana sebebi bulunuyor. Öncelikle ırkçılık konusunda farkındalık yaratmak için, çünkü konuyla ilgili duyarlılık hâlâ nispeten zayıf. Beyaz olmayan insanların deneyimlerini okuyup dinlersek, daha gidilecek çok uzun bir yol olduğunu, beyaz olmayan tarihin okul müfredatında temsil edilmesinin yanı sıra beyaz olmayan insanların popüler kültürde, medyada vs. temsil edilmesinin yetersiz olduğunu; yapısal ırkçılık konusundan kaçınıldığını ve beyaz ayrıcalığı denen şeyin var olmadığına ve hayattaki başarılarınızın sadece sizin çabanıza bağlı olduğuna dair güçlü bir inanç olduğunu anlayacağız. Anaakımlaştırmaya ihtiyaç duymamızın ikinci sebebi, ırkçılık yerine ırkçılık karşıtlığını normalleştirmek. İrkçılık karşıtı bir topluma sahip olmak istiyoruz. Gençlerin sadece ırkçı olmadıklarını söylemelerini değil, gerçekten ırkçılık karşıtı eylemlerde bulunmalarını istiyoruz. Bu, ırkçılık karşıtlığına yeterli alan ve görünürlük verilerek yapılabilir. İrkçılık karşıtlığını, azınlık topluluklarının ihtiyaçları karşısında daha adil ve daha uygulanabilir hale getirmek için, aynı zamanda çevremize ırkçılık karşıtlığının ne kadar önemli olduğu konusunda sürekli mesaj gönderebilmemiz için, onu çalışmalarımızın her yönüne yerleştirmemiz gerekiyor. Bu açıdan bakıldığında, ırkçılık karşıtlığının anaakımlaştırılmasını, oynaticınızda bir kez dinleyip atladığınız, fakat elli defa dinledikten sonra kafanızdan atamayıp tekrar tekrar

söylediğiniz bir şarkıyla kıyaslayabiliriz. İrkçılık karşıtlığı bu şekilde normalleştirilebilir: Tıpkı görünmez ırkçılığın çevremizde derinden kök salması ve norm olması gibi, görünmez ırkçılık yerine ırkçılık karşıtlığını koymaya ve ırkçılık karşıtlığını norm haline getirmeye çalışmalıyız.

İrkçılık karşıtlığının gençlik çalışmalarında anaakımlaştırılması

Ne zaman gençlik çalışmalarında ırkçılık karşıtlığının anaakımlaştırılmasından bahsetsek, ırkçılığı ve sonuçlarını görünür kılmaya yardımcı olabilecek bütün eylemlere, farklı azınlıklardan insanların temsil ve görünürlüğünü güvenceye alma ihtiyacı hususunda farkındalık yaratmaya, farklılık ve kapsamayı teşvik etmeye ve nihayet gençleri ırkçılığı ortadan kaldırmada ön alıcı hale gelmeye motive etmeye atıfta bulunuyoruz. İrkçılık karşıtlığına odaklanan belirli etkinlikler düzenlemenin gerekli olmadığını, bunun yerine gençlik çalışanları olarak ırkçılık karşıtlığını gençlerle gündelik etkinliklerimize nasıl dahil edebileceğimiz ve bunu nasıl bütün etkinlikleri kat eden bir unsur kılabileceğimiz üzerine düşünmenin gerekli olduğunun altını çizmek önemlidir. Örneğin, diyelim ki gençlik için bir tiyatro kulübü işletiyorsunuz, haftada bir kez gençlerle buluşuyorsunuz ve yıl sonunda daha geniş kitlelere gösterilecek bir oyun hazırlıyorsunuz. Bir tiyatro oyunu ana amacını değiştirmeden bu etkinlikte ırkçılık karşıtlığını anaakımlaştırmak için yapabileceğiniz bir şey var mı? Evet, hem de farklı yolları var.

Önerilerimizden bazıları:

1. Gençlerle çalışan uzmanların ırkçılık karşıtlığı eğitimi almalarını sağlayın

İrkçılık karşıtlığını gençlerle çalışırken anaakımlaştırmak için eğitim şarttır. Gençlik çalışanları, ırkçı davranışlara veya yorumlara muhtemel tepkiler de dahil olmak üzere grupta meydana gelebilecek her türlü duruma hazırlıklı olmalıdır. Gençlik çalışanları, ırkçılık ve/veya kapsama ile ilgili konuları tartışmaya hazır olmalıdır ve bu, uygun hazırlık olmadan kesinlikle mümkün değildir.

2. Kişisel olan Politik olduğu için, gençlik çalışanlarının ırkçılık karşıtlığı yeterlilikleri üzerinde çalışın

Gençlik çalışması pratiğinde, gençlik çalışanları genellikle gençler için rol model olurlar ve davranışları veya eylemleri sıklıkla fark

edilir ve/veya yeniden üretilir. Bu nedenle, gençlik çalışması uzmanlarının teşvik ettiğimiz değerlere uygun hareket etmesi esastır. İrkçılığın iktidar ilişkilerinin bir sonucu olduğunu zaten bildiğimiz için, bunları gençlerle yapı sökümüne uğratmak için çalışırsak, gençlik çalışanları olarak iktidarımızı aşırı kullanmayarak, daha çok birlikte çalıştığımız gençlerle paylaşarak bir örnek oluşturabiliriz. Bu, ırkçılık karşıtlığını anaakımlaştırmada şimdiden önemli bir adımdır.

3. İrkçilik karşıtlığı konularının etkinliklere nasıl dahil edilebileceği üzerine düşünün

Tiyatro oyunu örneğine geri dönersek, ırkçılık karşıtlığını anaakımlaştırmak için beyaz olmayan bir yazar tarafından yaratılmış veya kahramanın bir azınlığa ait olduğu bir oyun seçmeyi düşünebiliriz. Alternatif olarak veya bunun yanı sıra, oyunu veya performansı daha kapsayıcı hale getirebilecek bir şey olup olmadığını gençlerle tartışabiliriz. Gençlere şunları sorabiliriz: Ünlü Shakespeare oyunundan Juliet'i neden uzun saçlı, beyaz, ince bir kız olarak hayal ediyorsunuz? Ve bu imgeyi yeniden üretmek ne kadar gerekli?

4. Azınlıklardan gençlere etkinliklere katılma davetiyle elinizden geldiğince erişin

Uluslararası gençlik projeleri alanında çalışan bizler, neredeyse her zaman, imkânları kısıtlı gençleri etkinliklerimize dahil ettiğimizi iddia ediyoruz. Lâkin uygulama söz konusu olduğunda, birçok kuruluş azınlıklardan veya başka zorluklarla karşılaşan gençleri dahil etmek istediklerini ancak bunu düpedüz uygulamadıklarını paylaşmaktadır. Fakat kendimize şunu sorabiliriz: Onları katılmaya teşvik etmek ve motive etmek için elimizden geleni yaptık mı? Etkinliklerimizi uygun kanallar aracılığıyla ne kadar tanıttık? Fırsatlardan zaten yeterince haberdar olan kişilerin daha çok takip ettiği haber bültenimizde veya Facebook sayfamızda ilanı yayınlamak yeterli mi? Yeni işbirlikleri kurmaya, gençlerin olduğu yerlerde etkinliklerimizi tanıtmaya, onlarla gidip sohbet etmeye, ihtiyaçlarını sormaya çalışmalıyız. İmkânları kısıtlı gençlerin haber alamamalarının yanı sıra katılımını sınırlayan bir diğer sebep de para, ulaşılabilirlik ya da özgüven gibi farklı nedenlerle etkinlikte başarılı olamama, katılmama korkusudur. Örneğin, hareket kabiliyeti kısıtlı bir kişi, mekân uyumsuz olacağı için katılmayacağından korkabilir. Bu nedenle, bu durumda erişilebilirlik hakkında bilgi vermek hususunda ön alıcı olmalıyız.

5. Güvenli alanı korumak

Güvenli alan hakkında konuştuğumuzda, genellikle birlikte çalıştığımız genç grubunda duygusal güvenlik yaratmak için fazladan zaman ve çaba harcamayı, grubun üzerinde anlaştığı ortak kurallar olduğundan emin olmayı kastediyoruz. Bu, çeşitliliğin yüksek olduğu gruplarla çalıştığımızda özellikle önemlidir. Önceki bölümlerden bildiğimiz üzere, mikro-saldırganlıklar genellikle bilinçsiz ancak yine de zararlı olabilir. Herkesin yargılanmadan kendini ifade etmeye teşvik edildiği güvenli alanlar yaratarak aslında açık bir tartışmayı başarabiliriz. Katılımcılar, kendilerini rahatsız hissettiren bir şey varsa konuşmaktan çekinmeyecekler ve birbirlerini daha derinden tanımalarını sağlayacak sorular sorup cevaplayacaklardır.

6. Oluşturduğumuz iletişimde çeşitliliği yansıtmaya çalışın

Üç ince, güleç ve beyaz genç zıplıyor: Bu, gençlik etkinliklerinin reklamını yapmak için kullanılan en yaygın resimlerden biridir. Görsel iletişimde çeşitliliğin önemine ilişkin farkındalık artarken yine de iyileştirecek şeyler var. Bir etkinlik planladığımızda ve onu tanıtmak için bir poster hazırladığımızda, onu nasıl daha çeşitli hale getirebileceğimizi düşünmeli ve yeterince temsil edilmeyen gruplardan insanların görsel temsillerini dahil etmeye çalışmalıyız. Sadece resimlerdeki temsil üzerine değil, görsel malzemelerimizin ne tür mesajlar iletmediği üzerine de düşünmeli ve yeterince temsil edilmeyen gruplardan insanların güçsüz bir konumda gösterildiği resimlerden kaçınmalıyız.

7. Irkçılık karşıtlığını kuruluşunuzun politikalarına dahil edin

Yukarıda belirtilen uygulamaların —diğerlerinin yanı sıra— kuruluşlarımızın politikalarına yansıtılması şiddetle tavsiye edilir. Bunu yapmak, her şeyden önce, ırkçılık karşıtlığının kurumumuzun temel değerlerinde yerleşik olduğunun bir ifadesidir. Ayrıca eylemin sürekliliğini sağlamamıza da yardımcı olacaktır. Diyelim ki ırkçılık karşıtlığını anaakımlaştırma konusunda öncüsünüz ve bunu yapmak için eğitildiniz, böylece onu resmileştirme gereğini görmüyorsunuz. Fakat sonra işinizi değiştirmeye karar verirsiniz ve yerinize yeni biri gelirse ne olacak?

İrkçılık karşıtlığının politikalarınıza yansıtılması, kurumunuzda veya gençlerle yapılan etkinlikler sırasında ırkçı olayların yaşanması durumunda size standart bir yanıt sağlayabilir.

Elbette yapılabilecek daha pek çok şey var ve bu liste daha çok etkinliklerimize ırkçılık karşıtlığını dahil etme konusunda düşünmeye başlamaya hizmet ediyor. Somut eylemlere gelince, ırkçılık karşıtlığıyla bağlantılı uluslararası günleri göz önünde bulundurmaya da önerebiliriz, örneğin 21 Mart - Uluslararası Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Günü. Ya da sosyal medyamızı, beyaz olmayan insanların içeriklerini paylaşmak için kullanabilir veya topluluklarımızda bu konuda çalışan insanları takip etmeye başlayarak bu sayede farkındalık yaratmaya devam edebilir ve o insanların çalışmalarını takdir edebiliriz. Bütün eylemler, hatta küçük görünenler bile önemlidir ve bu şekilde adım adım daha eşit bir topluma katkıda bulunmaya devam edebilir ve az temsil edilen gruplardan insanların görünür, tanınır, takdir edilir ve güçlü olduğu yeni bir normalliği yaratabiliriz.

Azınlıkları güçlendirme ve dahil etme

Gençlerle (ve genel olarak) ırkçılık karşıtı çalışma, ırkçılığa en çok maruz kalanları çalışmaya dahil etmeden ve güçlendirmeden pek bir anlam ifade etmez. ırkçılık karşıtı eğitim etkinliklerimiz esas olarak çoğunluğun temsilcilerini hedef alsaydı —çünkü bunlar kural olarak ırkçılığı hem sürdürmek hem de ırkçılıktan yararlanmak bakımından en iyi konumdadır— yine de bu süreçte toplulukları geride bırakmadığımızdan emin olmamız gerekiyor. Birincisi, ırkçılık ancak ona maruz kalanların deneyimlerine uygun bir yer verildiğinde ve sesleri duyulduğunda tam olarak anlaşılabilir. İkincisi, azınlıklardan gelen gençler savunmasız durumları nedeniyle, ırkçılığa tanık olduklarında veya ırkçılığa maruz kaldıklarında tepki vermek için daha donanımlı olmalı ve ayrıca bunu yapacak cesarete ve destek sistemlerine sahip olmalıdır. Üçüncüsü, azınlık topluluklarından gençleri eğitim etkinliklerimize dahil etmek doğal olarak kültürler arası diyalog, kalıpyargı ve önyargıların yapı sökümü ve topluluklar arasında güven inşası ile sonuçlanır ve bunların hepsi de ırkçılık karşıtı bir ortama katkıda bulunur. Son olarak, ırkçılık konusunda sahip olduğumuz geniş görüş (yani ırkçılığın sadece ten rengiyle sınırlı kalmayıp diğer baskı türlerine de atıfta bulunması), bu tür bir konuşmaya fazlasıyla ihtiyaç duyabilecek çeşitli topluluklarda etnik azınlıkların, cinsel azınlıkların, engellilerin, kadınların vb. durumu hakkında bir konuşma başlatmamıza izin verir.

Azınlıklar kimlerdir?

Dilbilimsel olarak genellikle bir azınlığı, başka bir toplumsal gruba —çoğunluğa— oranla sayıca daha küçük bir toplumsal grup olarak tanımlarız. Fakat bu ziyadesiyle yanıltıcı olabilir ve sosyal bilimlerde başka yaklaşımlar da benimsenmiştir. Bize göre de **bir azınlık grubunu çoğunluktan ayıran şey sayıları değil, iktidara sınırlı erişimleridir** (iktidara ilgili alt bölüme bakınız). İktidara erişim genellikle grubun ne kadar büyük olduğuyla bağlantılıdır, ancak her zaman değil. Üzücü bir örnek, on yıllardır sayıca çok daha küçük olan bir grubun (o dönemde beyazların ülkenin %20'sini veya daha azını oluşturduğu olduğu tahmin ediliyordu) neredeyse mutlak iktidara sahip olduğu ve bu nedenle azınlık olmakla ilişkili hiçbir dışlanma yaşamadığı Güney Afrika'daki apartheid rejimidir. Genellikle nüfusun yarısından biraz fazlasını oluşturan kadınlar, iktidara erişim konusunda geleneksel olarak bastırılırlar —sayıları olsa bile, iktidarlardan yoksundur. Son olarak, zenginlik perspektifini ele alalım: Oxfam'ın eşitsizlik raporuna göre (Ocak 2020), dünyadaki 2.153 milyarlar,

Dünya nüfusunun %60'ını oluşturan 4,6 milyar insandan daha fazla servete sahip. Sayıca çok az da olsa, bu insan grubunun iktidara eşi benzeri görülmemiş erişimi vardır ve bu nedenle bir "azınlık" kabul edilemezler.

Avrupa ve özellikle STAR girişimlerimiz bağlamında, azınlıklar, diğerleri arasında, siyah, esmer ve diğer beyaz olmayan halklar, etnik ve dini azınlıklar, mülteciler ve göçmen gruplar (ikinci ve üçüncü nesil dahil), LGBTİ bireyler, engelli insanlar olacaktır. Toplumlarımızda hâlâ toplumsal cinsiyete dayalı baskılar olduğu için toplumsal cinsiyet eşitliği her şeyi kat eden bir mesele olmaya devam ediyor.

Azınlıkların gençlere ve ırkçılık karşıtı eylemlere katılmalarının önündeki engeller

Gençlik çalışanları, genellikle uygun şekilde eğitilmemiş ve bunu yapacak araçlarla donatılmamış olsalar bile gençlik çalışması defalarca azınlık topluluklarına erişimi ile çalışmasını geliştirmeye çağrılmıştır. Lâkin gençlik çalışanları ile gençlik eğitmenleri ve kolaylaştırıcılarının, ırkçılık karşıtı eğitim ve eyleme daha iyi dahil olacaklarsa, azınlıklardan gençleri sürece nasıl daha iyi dahil edeceklerini de düşünmeleri gerekir. Bunu söylemek yapmaktan daha kolay ve bu süreçte en azından bazı pratik yönergeler vermeye çalışacağız. Fakat ilk adım daima, azınlık topluluklarından gençlerin ırkçılık karşıtı gençlik girişimlerine katılmada karşılaşılabilecekleri engellerin neler olabileceğini düşünmektir. Bunlar, *How to Engage with Ethnic Minorities and Hard to Reach Groups. Guidelines for Practitioners* ["Etnik Azınlıklar ve Ulaşılması Zor Gruplarla Nasıl Etkileşime Geçilir: Pratisyenler İçin Kılavuz İlkeler"] (Parnez, T., 2005, s.1) metninde iyi bir şekilde özetlenmiştir:

[Azınlık grupları] dil güçlükleri, bilgiye erişimde güçlükler yaşayabilir, hizmet sağlayıcılarının onları umursamadığını, dinlemediğini ve hatta onlara karşı ilgisiz olduğunu düşünebilir. Öte yandan, hizmet sağlayıcılar tarafında, farklı paydaşlar arasında genellikle sınırlı veya etkisiz etkileşim, çok kültürlü rehberlik ve eğitim konusunda sınırlı bilgi, kaynak eksikliği, siyasi tekdüzelik ve elverişli hizmet eksikliğine yol açan sınırlı finansman olduğu kabul edilmiştir.

Bu alıntıda da imâ edildiği üzere, katılım iki yönlü bir süreçtir, fakat bu engelleri aşmak için önlem alma ve elimizden gelenin en iyisini yapma gücü bizde olduğundan, bunun yükü gençlik çalışanlarında,

kuruluşlarda ve örgütlerdedir.

Vaka çalışması: Bulgaristan'da *the Antiracist Wave* [İrkçilik Karşıtı Dalga]

STAR projesi çerçevesinde Bulgar ortak Pro European Network, Kasım 2019–Ocak 2020 döneminde *İrkçilik Karşıtı Dalga* adlı bir girişimi üstlendi. Üç bölümden oluşuyordu: 1) Dalga'yı hazırlamak üzere ülkenin dört bir yanından gelen gençlere ve gençlik çalışanlarına açık iki günlük açılış semineri; 2) Seminer katılımcıları tarafından kendi topluluklarında düzenlenen, gençlik öncülüğündeki bir dizi topluluk etkinliği; 3) Raporlama ve değerlendirme semineri. Katılımcı çağrısı, Pro European Network'ün web sitesi ve Facebook grubu aracılığıyla duyuruldu ve Romanlar ile genç Romanların mevcut olduğu birçok Facebook grubunda paylaşıldı. Sonuç olarak, açılış semineri katılımcılarının ikide üçünün (toplam otuz üçü) Roman topluluklarından geldiği belirlendi. Bunun aşağıdaki Dalga üzerinde önemli bir etkisi oldu: ülke çapında on iki topluluk etkinliğine katılan yüz doksan bir kişinin yarısından fazlası Roman'dı. Topluluk etkinliklerinin eğitici bir yönü vardı, ancak bir durumda hemen ardından eyleme geçtiler. Bu etkinlikler, yerel kuruluşların, okulların, toplulukların, sosyal ve kültürel merkezlerin tesislerinde gerçekleştirildi. Birkaç durumda, özellikle kırsal alanlarda oldukları ve/veya sahada daha önce onlarla çalışmış hiçbir aktif kuruluş olmadığı için özellikle dışlanan topluluklardan gençleri de etkinliklere dahil ettiler. Başka bir deyişle bu girişim, daha önce benzer girişimlerin ulaşmadığı kişilere ulaştı ve bu bilhassa değerli kabul edilen bir olgudur. Genel olarak girişim, Roman topluluğu için büyük bir atılımdı.

Azınlıkları dahil etmek

Pek çok kuruluş, gençlik çalışanları ve ırkçılık karşıtı eylemciler için asıl soru, etkinliklerimize dahil etmek üzere "ulaşılması zor" görünen topluluklara nasıl ulaşılabileceğidir. Bu elbette büyük ölçüde özgül bağlama bağlı olacaktır, fakat deneyimlerimize dayanarak bununla ilgili bazı

genel yönergeler sağlamak istiyoruz. Birçok durumda, örnek sağlamak için sunulan vaka çalışmasına geri döneceğiz.

- Güven inşa etmek

Güven inşa etmenin temel taşı olduğunu söylemeye gerek yok ve onsuz, azınlık topluluklarıyla çalışmak mümkün olmazdı. Genellikle kendilerine düşman olan bir çevrede dolaştıklarından, azınlıklardan gelen gençlerin dikkatlerini çekmeye çalışan kamu kuruluşlarına ve özel kuruluşlara güvenmemek adına iyi bir sebepleri bulunur. Güven oluşturma süreci uzundur ve genellikle yıllar alır, ancak sadece bir günde bozulabilir. Uzun vadeli bir katılım ve güven oluşturma sürecine yatırım yapmak, aynı zamanda, simgesel bir yaklaşım benimsemek ve projemizin karşılması gereken bir miktar kotası olduğu için onları dahil etmeye çalışmak yerine azınlık topluluğunun refahı ile gerçekten ilgilendiğimizi ispatlar. Yukarıdaki örneğe geri dönecek olursak, Pro European Network bir kuruluş olarak Bulgaristan'da genç Romanlarla yıllarca çalışmış ve ününü yavaş yavaş bu şekilde inşa etmiştir. Bu, Roman sorunlarıyla ilgili kamusal tartışmalarda etkin olmayı, Roman örgütleri ve Roman liderleriyle ortaklık kurmayı ve açık bir şekilde Roman yanlısı konumlar almayı içerir. Çok pratik bir örnek olarak, kuruluş sosyal medyalarında Romanlarla ilgili bilgi ve fırsatları paylaşma konusunda etkindir. Kuruluş, LGBTİ topluluğuyla da benzer bir eylem çizgisini sürdürmektedir ve Sofia Pride ile diğer LGBTİ kampanyalarının ve girişimlerinin sesi hep çıkan bir destekçisidir.

- Çeşitliliği gözetilen personel

Gençlik örgütleri, istihdam (veya diğer tür seçimler, örneğin projeler, eğitimler ve değişim katılımcıları) açısından her zaman eşit fırsatlar sağlamaya çalışmalıdır. Lâkin bunu yapmak, azınlık topluluklarını etkin olarak dahil etmeye çalıştıklarında daha da önemlidir. Bu topluluklardan personel üyeleri, hem kişisel ve profesyonel ağlarıyla hem de genel olarak güven oluşturma sürecinde bu sürece katkıda bulunabilirler. Yukarıdaki örnek vaka incelemesinde, Pro European Network'ün başkanı Roman'dır, kendisi ve diğer personel üyeleri Romanlarla ilgili eylemcilik, savunuculuk ve güçlendirme süreçlerinde etkin olarak yer almaktadır. Bu, örgütün Roman topluluklarına erişimini büyük ölçüde desteklemiştir. Örgüt ayrıca, STAR yaz okulları da dahil olmak üzere eğitim etkinliklerine dahil olan Roman ve LGBTİ eğitimlerine dair kayıt tutmaktadır.

- Hedefli erişim

Bir kuruluş daha önce belirli bir azınlık topluluğuyla ilişki kurmamışsa ve proje fırsatını onların düzenli bilgi kanallarında duyurmamışsa, projesi büyük olasılıkla sonuç vermeyecektir. Bu gibi durumlarda araştırmamızı yapmalı ve azınlık topluluklarından gençlere gerçekten ulaşacak iletişim kanallarını kullandığımızdan emin olmalıyız. Bunlar arasında, tematik Facebook grupları olacaktır, fakat araştırma yapmak ayrıca çevrimdışı iletişimde daha fazla çaba göstermemizi de sağlayabilir. Son olarak, erişim stratejimiz iyi hedeflenmiş olsa bile, güvenin inşa edilmemesi durumunda hâlâ tam olarak çalışmama ihtimali vardır.

- Kültürü tanıyın ve övün

Gençlik örgütlerine ve gençlik çalışanlarına, etkinliklerini ve toplantılarını planlarken kültürel farklılıkları göz önünde bulundurmalarını tavsiye eden birçok kılavuz bulunmaktadır, örneğin biz etkinlikleri nasıl Noel zamanı yapmıyorsak, Ramazan Bayramı sırasında da etkinlik planlamayın. Fakat bundan daha fazlasını yapabiliriz, etkinliklerimizde azınlık kültürlerini sadece dikkate almakla kalmaz, aynı zamanda tanıyıp övebiliriz. Bu, yalnızca azınlık olmayan katılımcılar için kültürlerarası deneyime imkân sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda azınlık gençlerine kendilerinin ve kültürlerinin takdir edildiğinin açık bir sinyalini verecektir. Lâkin bunu yaparken, kültür hakkında yüzeysel görüşlere ve/veya ek kalıpyargılara düşmediğimizden emin olmamız gerekir. Vaka çalışmasına geri dönersek, açılış semineri sırasında Pro European Network kolaylaştırıcıları, insanları küçük gruplara ayırırken Romanes dilindeki (Roman dilindeki) sayıları kullandılar ya da molalarda Roman müziği çalındı. Kuruluş geçmişte, seminerlerinin kültürel programına bir Roman grubu konserini de dahil etmişti.

- Kişisel çıkarlara dikkat çekmek

Şimdiye kadar ele alınan noktaların çoğu daha kapsamlı olabilir ve ayrıca diğer alanlarla ilişkilendirilebilir, ancak bu son nokta daha ziyade ırkçılık karşıtlığı konusuna özgüdür. ırkçılıktan en çok zarar gören azınlıklar, ırkçılıkla mücadele eden girişimlerde bulunma konusunda açık bir kişisel çıkara sahiptir. Lâkin bu, azınlık topluluklarından gençler tarafından bilinçli olarak tanınmayabilir, bu da bu noktayı saygılı bir şekilde belirtmeyi bize bırakır. Bunu yapmanın yollarından biri, geçmişteki ve günümüzdeki azınlık liderlerinin ırkçılık karşıtı hareketlerdeki katkılarının yanı sıra, azınlık topluluklarından ırkçılık

deneyimlerini dile getiren “sıradan” insanların katkılarını da kabul etmektir. Sunulan vaka çalışmasında, gençler konunun kendileri için ne kadar önemli olduğunu fark ettikleri için, gönüllü bir şekilde dahil olmayı ve süreci ilerletmeyi sürdürmüşlerdir.

Azınlıkları güçlendirme

Azınlık topluluklarından gençleri ırkçılık karşıtı girişimlerimize dahil etmek, onların güçlendirilmesi için gerekli bir adımdır, ancak bunu kendiliğinden sağlamaz. Çok önemli olan eğitim de öyle. Genç azınlık liderlerini belirli yetkinlikler ile donatsak bile, onlar çeşitli nedenlerle her zaman bunları topluluklarında kullanma ve mesaj ile eylemi yayma konumunda olmayabilirler: güven eksikliği, rehberlik eksikliği, finansman eksikliği (örneğin, bazı küçük masrafları karşılayın). Eylemimizi planlarken güçlendirmeye açık bir misyon olarak sahip olmamız ve buna ulaşmak için gereken önlemlerin alındığından emin olmamız gerekir. Böyle bir durumda güçlendirme en az üç anlama gelir:

- Azınlıklardan gelen gençlerin süreci devralabileceklerine güvenmemiz gerekir;
- Kontrolü ellerimizden onların ellerine devretmemiz gerekir;
- İhtiyaç duyduklarında kullanabilecekleri bir destek sistemi oluşturmamız gerekir.

Yukarıdaki örnek vaka incelemesine geri dönersek, güçlendirme stratejisi ırkçılık karşıtı Dalga'nın yapılandırılma biçimine iyi bir şekilde yansıtılır: (çoğu Roman gençliği temsil eden) gençler, yerel topluluk etkinliklerinin ana taşıyıcısıdır. Topluluk etkinliğinin biçimine ve katılımcıların gelmesini sağlamaya karar verenler onlardır. Lâkin Pro European Network adına şu şekillerdeki bir miktar desteğe de güvendiler: muhtemel eğitim alıştırmaları ve diğer etkinliklerle birlikte yazılı yönergeler; danışma ve rehberliğe erişim; oda kiralama, eğitim materyalleri ve atıştırmalıklar için finansal destek; değerlendirme. Birkaç durumda, personel üyeleri de topluluk etkinliklerine katılmaya davet edildi, ancak katıldıkları zaman bile, gençlerin önderliğindeki süreci devralmadılar. Pro European Network personeli, iki günlük seminer yeterli olamayacağından, bazı genç azınlık liderlerinin eğitim etkinliklerini kendi başlarına yürütmek için tam hazırlıktan yoksun olduğunu kabul etti. Yine de gençlerin harika iş çıkaracaklarına güvenmeye karar verdiler ve onlar da harika bir iş çıkardılar.

SÖZLÜKÇE

İrkçılık Karşıtlığı

İktidarın toplumda adil bir şekilde paylaşılması ve bölüşülmesi adına tutumları ve inançları, siyasetleri, sistemleri ve yapıları değiştirerek ırkçılığı tanımlamaya, ona meydan okumaya, karşı çıkmaya ve ortadan kaldırmaya yönelik etkin bir süreç ve pratikler. İrkçılık karşıtlığı bireyler tarafından (ırkçılık karşıtı kuruluşları desteklemek, sosyal medyada kendi inancını sunmak, ırkçılık karşıtı etkinliklere katılmak), kuruluşlar/hareketler tarafından (ırkçılık karşıtı çeşitli eylemler veya kampanyalar düzenlemek, ırkçılık karşıtı eğitim sağlamak, politika değişikliğini savunmak) veya devlet kurumları tarafından (ırkçılık karşıtı politikalar geliştirmek ve uygulamak) veya medya gibi diğer aktörler tarafından (ırkçılık karşıtlığını teşvik etmek, eylem çağrısı yapmak) pratiğe geçirilebilir. Toplumsal hareketler, bazen ırkçılığa karşı çıkan kendiliğinden eylemler/toplantılar örgütleyerek ırkçılık karşıtlığının her zaman ön saflarında yer almıştır. Lâkin çoğu durumda barışçıl olaylar yaşansa da bunlardan bazıları, özellikle ağır insan hakları ihlalleri vakalarında son derece radikal veya şiddet içeren bir yaklaşım benimseyebilirdi.

İrkçılık karşıtı eğitim

İrkçılık karşıtı eğitim (ırkçılık karşıtlığı eğitimi), başta gençlik örgütleri olmak üzere, insanların ırkçılığın etkisinin daha fazla farkında olmaları ve ona karşı koymak üzere eyleme geçmeleri için bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmeyi amaçlayan kuruluşlar tarafından kullanılan en önemli araçlardan biridir. Bu kuruluşlar ayrıca, farklı geçmişlere sahip insanları ilişkiye sokan kültürlerarası etkinlikler düzenleyerek de bunu uygular: Bu şekilde insanlar ırkçılığın ve onun belirli bireyler üzerindeki etkisinin daha fazla farkına varırlar ve bu nedenle ırkçılığa karşı harekete geçmek için daha motive olabilirler.

Duygular

"Discovering Psychology" kitabına göre duygu, üç farklı bileşeni içeren karmaşık bir psikolojik durumdur: öznel bir deneyim, psikolojik bir yanıt ve davranışsal veya ifade edici bir yanıt. İrksal duyguların edilmesi genellikle, çocukların irksal bilgiyi edinmeye ve irksal iktidarı deneyimlemeye başladığı çocuklukta başlar. Lâkin irksal duygular sadece bireyin içinde üretilen duygular değil, aynı zamanda toplumsal duygulardır. Ortaya çıktıklarında, etraflarındaki mekânlara ve insan-

lara nüfuz ederler. Daha fazla bilgi için İkinci Bölüm'deki "İrkçılık ve duygular" makalesine bakabilirsiniz.

İnsan hakları

İnsan hakları, salt insan oldukları için bütün insanlara ait olan evrensel haklardır. Bütün insan haklarının kaynağı olan, insanların hayatlarını onurlu bir şekilde yaşamaları için gerekli olan asgari standartları ilan ederler. İnsan hakları ikili bir niteliğe sahiptir: bir yandan (özgürlük, adalet, eşitlik, ayrımcılığa uğramama ve dayanışma gibi değerlere dayanan) ahlâki standartlar ve diğer yandan insan hakları belgelerinde yer alan sözleşmeler, antlaşmalar veya tüzükler gibi yasal hükümlerdir. İnsan hakları, bir birey ile, yasalar yaparak, kurumlar oluşturarak veya ayrımcı olabilecek herhangi bir eylemden kaçınarak bütün insanların insan haklarından yararlanmasını güvence altına almaktan sorumlu olan devlet arasındaki ilişkileri düzenler. Bununla birlikte, insan haklarının dinamik doğası nedeniyle (dünya değişir ve bu nedenle insanlar yeni zorluklarla karşı karşıya kalırlar), devlet ve insan grupları arasındaki ilişkileri düzenleyen daha fazla insan hakları belgesi vardır (kolektif haklar, örneğin azınlık hakları). İnsan hakları, hükmedenin (hükümetin) iktidarının sınırsız olmadığı ilkesine dayanır: insanlar, hiçbir iktidarın işgal edemeyeceği belirli bir özerklik alanına sahiptir; devlet iktidarı hakkında da karar alabilen (toplanma ve örgütlenme hakkı, oy kullanma ve seçimlere katılma hakkı vb.) kişilerin hak ve özgürlüklerini korumak için devletin iktidarını sınırlayan mekanizmalar var olmalıdır.

İnsan hakları:

- Evrenseldir — kim olduklarına ve nerede yaşadıklarına bakılmaksızın bütün insanlara aittir.
- Bölünmezdir — hepsinin güvence altına alınması gerekir; devlet bunlardan yalnızca bazılarını seçemez.
- Vazgeçilemezdir — her zaman oradadırlar ve (ihlal edilebilir olsalar da) geri alınamazlar.
- Birbirleriyle bağlantılıdır — bazı insan haklarından yararlanmak diğer insan haklarına bağlıdır; aynı zamanda bir insan hakkının ihlali genellikle diğer insan haklarının ihlalleriyle bağlantılıdır.

İnsan hakları yurttaşlıkla ilgili ve siyasi olabilir (örneğin yaşama hakkı, adil yargılanma hakkı, işkence görmeme hakkı, evlenme hakkı, din

özgürlüğü, ifade özgürlüğü, ayrımcılığa uğramama veya toplanma ve örgütlenme özgürlüğü), sosyal, ekonomik veya kültürel olabilir (örneğin çalışma hakkı, ücret hakkı, sosyal sigorta hakkı, sağlık hizmetleri hakkı, barınma hakkı, boş zaman hakkı, bilim ve kültürden yararlanma hakkı). Ayrıca yeni gelişen haklar da vardır: sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı veya internet hakkı gibi dünya değiştikçe ortaya çıkan yeni insan hakları.

İnsan hakları, birey ile devlet arasındaki ilişkiyi düzenlediği için devlet tarafından ihlal edilebilir. Fakat insan haklarına, onların başka insanlar tarafından da ihlal edilebileceğini açıklayan, yatay yaklaşım denen bir yaklaşım da vardır. Bu bazen devletin insanlara yeterli koruma sağlamaması nedeniyle olabilir (zayıf yasalar ve zayıf uygulamalar), örneğin bazı insanların aile içi şiddete başvurmalarının nedenlerinden biri, aile içi şiddetle ilgili yasaların zayıf ve cezadan kurtulmanın kolay olması nedeniyle bu tür suçların genellikle cezasız kaldığını bilmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Uluslararası insan hakları koruma sistemi, Birleşmiş Milletler (Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme ve Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Çocuk Hakları Sözleşmesi) veya (Uluslararası Çalışma Örgütü gibi) diğer uluslararası kuruluşlar düzeyindeki çeşitli insan hakları belgelerini içerir. Avrupa düzeyinde insan haklarını koruma mekanizmaları esas olarak Avrupa Konseyi (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) tarafından uygulanmaktadır. Strasbourg'daki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni onaylayan devletlerin topraklarında insan haklarının ihlal edildiğini düşünen bireylerin şikayetlerini kabul eder (bu kişinin devletin vatandaşı olması gerekmez). Avrupa Birliği, özgül AB bağlamında insan hakları kavramını ifade etmek için temel haklar terimini kullanır (Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi).

Kesişimsellik

İnsan davranışının, dünyanın ve insanların karmaşıklığını anlama ve analiz etme biçimini tanımlamak için kullanılan, insanların, birbirleriyle etkileşime giren ve düşünme ile hareket etme şeklimizi belirleyen farklı kimliklere sahip olduğu gerçeğinin altını çizmek için kullanılan terim. İrkçılıkla ilgili olarak bu terim, farklı kimliklerin birbirleriyle ilişkili olarak görülmesi gerektiği gerçeğini vurgulamak için

kullanılır, örneğin etnik kökenler ten rengi, yaş, engelsizlik/engellilik, vücut tipi, din, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet vb. ile ilgili görül-
melidir. İrkçılık suçu genellikle birkaç etken temelinde işlenir: sadece etnik köken veya milliyet değil, aynı zamanda örneğin engellilik ve toplumsal cinsiyet de.

Görünmez ırkçılık

Görünmez ırkçılık, toplum tarafından normal görülen ve kabul edilen zararlı davranışları ifade eder. Hepimizin ırkçılıkla ilgili bildikleri ile görünmez ırkçılığın ne olduğu arasına çekilen çizgi, bir hoşgörü çizgisidir. Görünmez ırkçılığın ne olabileceğine dair bazı örnekler, ırkçı fıkralar anlatmak veya basitçe sokağın diğer tarafına geçerek ya da beyaz olmayan bir kişiyle buluşmamaya karar vererek farklı bir etnik gruptan gelen insanlarla temas etmekten kaçınmak olabilir. Bu davranışlar, çoğu kişi tarafından zararlı görülme de dışlanmaya, kaygıya yol açabilir ve esenliği etkileyebilir. Daha fazla bilgi için İkinci Bölüm'deki "Görünmez ırkçılık ve mikro-saldırganlıklar" makalesine bakın.

Mikro-saldırganlıklar

Mikro-saldırganlıklar, kasıtlı veya kasıtsız olsun, bir kişi ya da bir grubu hedef alan düşmanca, aşağılayıcı veya olumsuz ırk, cinsiyet, cinsel-yönelim ve dini küçümseme ve aşağılamalar aktaran kısa ve yaygın, günlük, sözlü, davranışsal ve çevresel hakaretlerdir. Temel mikro-saldırganlık türleri:

Mikro fiili saldırı, saldırganlığın en doğrudan şeklidir ve eski moda cinsiyetçilik, ırkçılık veya homofobiye en çok benzeyendir. Mikro fiili saldırılar, hedef gruplara zarar vermeyi, onları istenmeyen, tehdit altında veya aşağılık hissettirmeyi amaçlayan açık ihlallerdir ve bu açık hedeflere sahip oldukları için çoğu zaman bilinçlidirler.

Mikro hakaretler, genellikle kalıpyargılara dayanan, kabalık ve duyarsızlık aktaran iletişimlerdir ve bilinçsiz olmaları fazlasıyla muhtemeldir. Çoğu zaman mesajlar o kadar gizlidir ki, ilk başta hedefler bile bunların farkında değildir.

Mikro hükümsüz kılmalar, belirli grupların deneyimlediği düşünceleri, duyguları veya gerçekliği dışlayan, reddeden veya geçersiz kılan iletişim veya ipuçlarıdır. Bu tür mikro-saldırganlığa gösterilebilecek en iyi örnek, birinin kendi topraklarında yabancı hissetmesini sağ-

lamaktır. Olayın olduğu ülkede doğan siyahların son derece iyi olan yerel dil seviyelerine iltifat etmek, mikro ırkçılığın epey yaygın bir örneğidir.

Daha fazlası için İkinci Bölüm'deki "Görünmez ırkçılık ve mikro-saldır-ganlıklar" makalesine bakabilirsiniz.

İktidar ilişkileri

Bunlar, bir kişinin diğeri üzerinde toplumsal-şekillendirici iktidara sahip olduğu ve diğer kişiye (itaati dayatarak veya daha az zorlayıcı ve hatta daha ince bir şekilde) istediğini yaptırabildiği ilişkilerdir. İktidar ilişkileri, ilişkinin doğası gereği iktidarın etkin olduğu toplumsal nesnelere; genellikle bu, diğer kişi üzerinde arzulanan etkiye sahip olmak için bir ölçüde otoriteyi şekillendirme kudretiyle birleştirilir. Daha fazlası için İkinci Bölüm'deki "İrkçılık ve iktidar" makalesine bakabilirsiniz.

Simgesel iktidar

Simgesel iktidar kavramı ilk olarak Fransız sosyolog Pierre Bourdieu tarafından, bilinçli öznelerin sürdürdüğu gündelik toplumsal alışkanlıklarda meydana gelen örtük, neredeyse bilinçsiz kültürel/toplumsal tahakküm biçimlerini açıklamak için takdim edildi. Simgesel iktidar, bireyin toplumsal hiyerarşideki, zaman zaman bireysel ilişkilerdeki, ancak en temelde kurumlar sistemi, özellikle eğitim yoluyla yerleştiği konumu doğrulamak için diğerine karşı kullanılan disiplini açıklar. "Yumuşak iktidar" olarak da adlandırılan simgesel iktidar, cinsiyet egemenliği ve ırkçılık gibi ayrımcı veya zararlı anlam veya sonuçlara sahip eylemleri içerir. Daha fazlası için İkinci Bölüm'deki "İrkçılık ve iktidar" makalesine bakabilirsiniz.

Ayrıcalık

Ayrıcalık, belirli bir toplumsal grubun üyeliğine dayalı olarak insanlara verilen bir dizi kazanılmamış fayda veya gizli avantaj anlamına gelir. Toplum, bir kısmının ismini verirsek ırk, sınıf, cinsiyet, cinsel yönelim, dil, coğrafi konum, engelsizlik ve din gibi, kimliklerinin belirli yönleri nedeniyle insanlara ayrıcalık tanır. Daha fazla bilgi için İkinci Bölüm'deki "İrkçılık ve iktidar" makalesine bakabilirsiniz.

İrk

Oxford sözlüğü, ırkı “insanlığın, farklı fiziksel özelliklere sahip ana bölümlerinden her biri” olarak tanımlar. Ayrıca, Janine Young Kim’in “Racial emotions and the feeling of equality” [İrksal duygular ve eşitlik duygusu] metninde doğruladığı üzere, ırkın toplumsal bir inşa olduğu konusunda geniş bir fikir birliği vardır. Bu, ırkın salt bilişsel olmadığı, aynı zamanda duygusal anlamlarla dolu olduğu anlamına gelir.

İrkçılık

İrkçılık, ayırt edici insan özelliklerinin, yeteneklerinin vb. ırk tarafından belirlendiğini ve üstün ve aşağı ırkların olduğunu belirten bir inanç veya öğretilerdir. Herhangi bir tutum, eylem, kurumsal yapı veya sosyal politika olabilir. İrk kavramının kendisini sorgulayan farklı teoriler vardır, bu nedenle ırkçılık kavramı, grupları üstün ve aşağı olarak ayıran diğer inanç biçimlerine uygulanabilir (örneğin etnik köken, cinsiyet, cinsel yönelim, engelsiz/engelli vb.).

Renk Körlüğü

İrk veya renk körlüğü, toplumda, ten renginin önemsiz olduğu bir ideali yansıtır. Bir kavram olarak, 1950’lerde ve 1960’larda uluslararası ayrımcılık karşıtı hareketlerde önemli bir rol oynadı. Renk körü ırkçılık, ırkçılığın artık bir sorun olmadığı ve hepimizin eşit fırsatlara sahip olduğu inancıdır. Renk körü açıklamalara katılan kişiler, insanların ten rengini görmediklerini ve herkesin eşit olduğuna inandıklarını iddia ederler. İrkların olduğunu görmeden ya da kabul etmeden, ırkçılığı da görmek ve kabul etmek de mümkün değildir. Bu nedenle, sistemik ırkçılıkla ve birçok içselleştirilmiş ve bilinçsiz yanlılıkla dolu bir dünyada yaşarken renk körü olmak, ırkçılığa karşı mücadelede bir zorluk haline geliyor.

Beyaz ayrıcalığı

Beyaz ayrıcalığı, ırkçılığın sonuçlarından etkilenmemektir: yapısal ayrımcılığa maruz kalmamak, ırkınızın sorun olarak görülmemesi, (...) “İrkim yüzünden başarılı olma ihtimalimin düşük” olmaması. Beyaz ayrıcalığı, beyazların salt beyaz oldukları için diğer ırk grupları karşısında karşı sahip oldukları, kazanılmamış, çoğunlukla görmezden gelinen toplumsal avantajlardır.

Bu kılavuz, 2017-2020 döneminde, Erasmus+ programının mali desteğiyle İspanya, İtalya, Polonya ve Bulgaristan'da uygulanan "Stand Together Against Racism - STAR" [İrkçılığa Birlikte Karşı Durun] adlı uzun vadeli uluslararası bir girişim kapsamında hazırlanmıştır.

Proje, bu dört ülkeden ortakların ırkçılık konusunda gençlerle çalışırken en iyi uygulamalarını paylaşmalarına ve görünmez ırkçılık fikrini öne sürmelerine olanak sağladı. Dört kuruluşun birlikte bir dizi eğitim aracını oluşturmaya ve bunları sekiz yaz kampı, beş yüzden fazla okul atölyesi ve seksen topluluk toplantısı çerçevesinde binlerce gençle doğrudan etkileşim içinde kullanmasına izin verdi. Bu kılavuz, büyük ölçüde yerel düzeydeki bu deneyime dayanmaktadır.

Ayrıca www.youth-mooc.eu adresinde temasını kendiniz belirlediğiniz, İngilizce ve İspanyolca dillerinde erişilebilir olan bir Kitleleş Açık Çevrimiçi Kurs oluşturduk ve www.invisible-racism.eu adresli bir tematik websitesi yürütüyoruz.

Erasmus+

Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi - BoMoVu derneği bu kılavuzun çevirisini Sivil Toplum için Destek Vakfı ve Latro Kimya tarafından desteklenen İrkçılık Karşıtı Pedagoji projesi kapsamında gerçekleştirmiştir. STAR projesindeki ortaklar ve bu kılavuzun yazarları kılavuzun Türkçe versiyonu üzerinde hiç bir kontrole sahip değildiler ve bu nedenle kalitesinden veya içeriğinden sorumlu tutulamazlar.